

BIBLIOTHECA
UNIV. JAGELL.
CRACOVENSIS

35193

Mag. St. Dr.

P

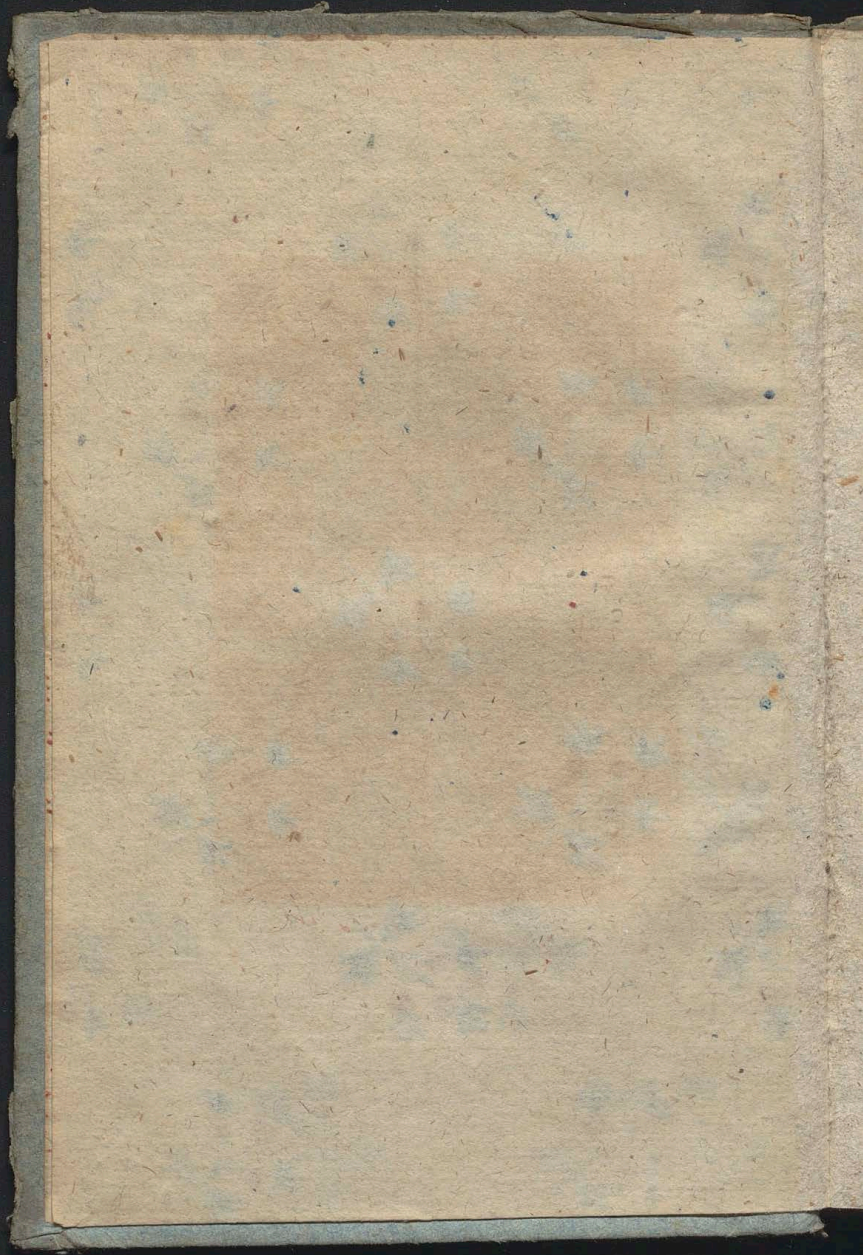
OGI

35193

I

35.

10. cent

Simon Johnson's

~~Ms~~ 359

Nro. 2.

CATECHISMUS MAGNUS

PER

QUAESTIONES ET RESPONSIONES,
ADDUCTIS

UBIQUE SACRAE SCRIPTURAE LOCIS,
DISPOSITUS, EX GERMANICO SERMONE
IN LATINAM LINGUAM TRANSLATUS

ISIDORO CHROSCINSKI,

GYMNASII TARNOVIENSIS PRAEFECTO
INTERPRETE.

Vaenum prostat Cracoviae in crudo 20 craciferis,
compactus 27.

CRACOVIAE,

Typis Josephi Georgii Trassleri, Caes. Reg.
Gubernii Typographi et Bibliopolae.

SUMMERS

1888

THE

...

...

...

...

35-193

T

INTRODUCTIO
I N
CATECHISMUM.

Q. *Quid est Catechismus?*

R. Catechismus est institutio Christiano-Catholicae religionis elementorum; ita quoque appellatur vulgo liber, in quo doctrina haec continetur.

Q. *Quot capitibus doctrina Christiano-Catholica in hoc Catechismo continetur?*

R. Doctrina Christiano-Catholica in hoc Catechismo quinque capitibus cum una appendice continetur.

Q. *Quae sunt illa quinque capita?*

R. Illa quinque capita sunt:

1. Fides.

2. Spes.

3. Caritas.

4. Septem Sacramenta.

5. Iustitia Christiana.

Appendix de quatuor novissimis.

CAPUT I.

DE FIDE.

I. SECTIO.

Quid sit Catholica Fides.

Q. *Quid est Fides Catholici Christiani?*

R. Fides Christiani Catholici est supernaturale lumen, est donum Dei, a Deo infusa virtus, per quam ille firmiter, et omni remoto dubio credit ea esse vera, quae Deus revelavit, et Catholica Ecclesia credenda proponit, sive illa scripta sint, sive non scripta.

Q. *Quid est Christiano - Catholice credere?*

R. Christiano - Catholice credere, est, omnia vera esse existimare, quae Deus revelavit, et quae Ecclesia credenda proponit, sive illa scripta sint, sive non scripta.

Q. *Sufficit ne ad salutem animae, si Catholicus Christianus corde tantum credat, quae Deus revelavit?*

R.

R. Ad salutem animae non sufficit, si Catholicus Christianus corde tantum credat, quae Deus revelavit, debet praeterea

1. Fidem suam operibus demonstrare. a)

2. Quod corde credit, si opus est, ore palam facere. b)

Q. Quare debemus credere id, quod Deus revelavit?

R. Debemus credere id, quod Deus revelavit, quia Deus est aeterna veritas c) et infinita sapientia, quae nec falli, nec fallere potest.

Q.

a) Quid proderit Fratres, si fidem quis dicat se habere, opera autem non habeat, nunquid poterit fides salvare eum?
Jac. II. 14.

b) Sicut corpus sine spiritu mortuum est: ita et Fides sine operibus mortua est.
Jac. II. 26.

b) Corde enim creditur ad justitiam: ore autem Confessio fit ad salutem. Rom. X. 10.

c) Principium verborum tuorum veritas. Psal. CXVIII. 160.

Q. Unde scimus ea, quae Deus revelavit?

R. Ea, quae Deus revelavit, scimus partim ex scripto, partim etiam ex non scripto verbo Dei.

Q. Quid intelligis per verbum Dei scriptum?

R. Per verbum Dei scriptum, quod Sacra Scriptura dicitur, aut Biblia, intelligo collectionem eorum librorum, qui dictante Spiritu S. a sanctis viris scripti, et ut tales a Catholica Ecclesia agniti, et declarati sunt.

Q. Quid intelligis per verbum Dei non scriptum?

R. Per verbum Dei non scriptum, quod etiam Traditio, sive oralis doctrina appellatur, intelligo eas fidei et officii doctrinas, quas aut Apostoli ab ipso Christo audiverunt, aut dictante Spiritu S. docuerunt, sed scriptas non reliquerunt.

Q. Ubi servatur Traditio?

R. Traditio tantum in Ecclesia Catholica constanter, fideliter, et incorrupte servatur.

Q. Cur Catholicus Christianus credit Ecclesiae, quoties illa quaedam credenda proponit?

R.

R. Catholicus Christianus credit Ecclesiae, quoties illa quaedam credenda proponit, sive illa scripta sint, sive non; quia Christus Ecclesiam audiendam esse praecepit, d) quae columna et firmamentum veritatis est. e)

Q. *Utrum Fides unicuique homini ad salutem necessaria?*

R. Fides unicuique homini ad salutem necessaria, quia sine Fide impossibile est placere Deo. f)

Q. *Quid debet homo, simulac ad usum rationis venit, necessario scire et credere ad salutem?*

R. Quivis homo, simulac ad usum rationis venit, necessario ad salutem scire et credere debet:

i. De

d) Qui vos audit, me audit, Luc. X. 16.
Sin autem Ecclesiam non audierit; sit tibi sicut ethnicus et publicanus. Matth. XXIII. 17.

e) 1. Tim. II. 15.

f) Hebr. XI. 6.

1. Deum esse unum.
 2. Deum esse justum Judicem, qui remuneratur bonum, et malum punit. g)
 3. Tres divinas Personas ejusdem esse essentiae et naturae: Patrem, Filium, et Spiritum S. h)
 4. Alteram divinam Personam factam esse hominem, ut nos morte sua redimeret, et aeternum salvaret. i)
- Q. *Quas veritates quivis Catholicus Christianus, praeter superius dictos articulos fidei debet scire et credere?*
- R. *Quivis Christianus Catholicus praeter superius dictos fidei articulos scire et credere debet:* I. Ani-

- g) *Credere enim oportet accedentem ad Deum, quia est, et inquirentibus se remunerator. Hebr. XI. 6.*
- h) *Tres sunt, qui testimonium dant in coelo: Pater, Verbum, et Spiritus S. et hi tres unum sunt. I. Joan. V. 7.*
- i) *Et ideo novi testamenti mediator est, ut morte intercedente in redemptionem earum praevocationum, quae erant sub priori testamento, reprobationem accipiant, qui vocati sunt aeternae haereditatis. Hebr. IX, 15.*

1. Animam hominis esse immortalem. k)
2. Gratiam Dei ad salutem esse necessariam, l) et hominem sine gratia Dei nihil meritorii ad vitam aeternam agere posse. m)

Q. Quid est gratia, quae ad salutem est necessaria, sine qua homo nihil meritorii ad vitam aeternam agere potest?

R. Gratia, quae ad salutem necessaria est, et sine qua homo nihil meritorii ad vitam aeternam agere potest, est

k) Nolite timere eos, qui occidunt corpus, animam autem non possunt occidere: sed potius timete eum, qui potest et animam, et corpus perdere in gehennam. Matth. X. 28. Et revertatur pulvis in terram suam, unde erat, et Spiritus redeat ad Deum, qui dedit illum. Eccles. XII. 7.

l) Sine me nihil potestis facere. Joan. XV. 5.

m) Non, quod sufficientes simus cogitare aliquid a nobis, quasi ex nobis; sed sufficientia nostra ex Deo est. 2. Cor. III. 5.

est internum supernaturale donum, quod Deus creaturis ratione praeditis, absque illarum meritis, ob merita Jesu Christi, impertitur.

Q. Quae cuiusvis Catholico Christiano ex praeecepto tenenda?

R. Cuiusvis Catholico Christiano ex praeecepto n) tenenda:

1. Symbolum Apostolorum. o)

2. Oratio Dominica. p) 3. De-

n) Quivis Christianus compendium adductorum ideo scire debet, quia ejus officium est, ea credere et agere, quae in his continentur. Leges quoque adsunt, quae praecipiant, uti adducta sciamus, hae videlicet:

o) Qui baptisari cupiunt, symbolum fidei sciant necesse est, et illud feria quinta ultimae hebdomadae Episcopo recitent. De Consecr. Dist. 4. Can. 58.

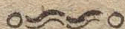
p) Ita autem orabitis: Pater noster, qui es in coelis. Matth. VI. 9.

Parochi moneant fideles, ut symbolum fidei, et orationem Dominicam addiscant; his, qui illud facere negligenter, jejunium et aliam poenitentiam imponant; Conc. Mogunt. a. 813. Can. 45.

3. Decem praecepta Dei, et quinque praecepta Ecclesiae. q)
4. Septem Sacramenta. r)
5. Christiana Justitia. s)

Q.

- q) V. Mediolan. Conc. sub Carolo Borromeo praecipit: qui omnes articulos Symboli Apostolici, simul et praecepta Dei et Ecclesiae, ad quae sub gravi peccato obligamur, insuper Orationem Dominicam memoria non tenet, non absolvatur; nisi promiserit se illa percepturum.
- r) Tertio Canone Arelatensis Concilii sub Annum 813. praescribitur: de Baptismo et Sacramentis Fidei quibus Archiepiscopus sibi subiectos Episcopos diligenter et frequenter moneat, ut quivis eorum suos Presbyteros et populum parochianum de Baptismo doceat, ut hanc doctrinam non negligat. Ex Catechesi S. Cyrilli discimus baptisatos etiam de aliis Sacramentis eruditos fuisse.
- s) Declinet a malo, et faciat bonum. I. Petri III, II.

Q. *Ubi ea, quae Catholicus Christianus credere debet, praecipue continentur?*

R. *Ea, quae Catholicus Christianus credere debet, praecipue in Apostolorum Symbolo fidei continentur.*

Q. *Quibus verbis effertur Apostolorum fidei Symbolum?*

R. *Apostolorum fidei Symbolum his verbis effertur: Credo in Deum, Patrem omnipotentem, Creatorem coeli et terrae. Et in Jesum Christum filium ejus unicum, dominum nostrum: qui conceptus est de Spiritu Sancto, natus ex Maria virgine, passus sub Pontio Pilato, crucifixus, mortuus, et sepultus: descendit ad inferos: tertia die resurrexit a mortuis: ascendit ad coelos; sedet ad dexteram Dei Patris omnipotentis: inde venturus est judicare vivos, et mortuos. Credo in Spiritum Sanctum, Sanctam Ecclesiam Catholicam, Sanctorum Communionem, remissionem peccatorum, carnis resurrectionem, vitam aeternam. Amen.*

Q. *Quot partes, sive articulos complectitur Apostolorum fidei Symbolum?*

R.

R. Apostolorum fidei Symbolum complectitur 12 partes, seu Articulos.

II. S E C T I O.

De 12 Fidei Articulis.

Q. Quomodo sonat primus Fidei Articulus?

R. Primus Fidei Articulus ita sonat:
Credo in Deum Patrem omnipotentem, creatorem coeli et terrae.

a. De Deo.

Q. Plures ne sunt, an unus Deus?

R. Unus est tantum Deus. a)

Q. Quid est Deus?

R.

a) Audi Israël! Dominus Deus noster,
Dominus unus est. Deut. VI. 4.

Ego Dominus, non est amplius; extra me non est Deus. Isa. XLV. 5. Nobis tantum unus est Deus Pater, ex quo omnia, et unus Dominus Jesus Christus, per quem omnia, et nos per ipsum, 1. Cor. VIII. 6.

R. Deus est a se ipso perfectissimum
Ens. b)

Q. Quae proprietates Dei sunt praecipue
notandae?

R. Sequentes proprietates Dei sunt praecipue notandae:

1. Deus est aeternus, c) ille semper fuit, est, et erit.
2. Deus est purus Spiritus, d) Ens perfectissimum, intellectum, et optimam voluntatem, sed nullum corpus habens.

3. Deus

b) *Quoniam ex ipso, et per ipsum, et in ipso sunt omnia, ipsi gloria in Secula. Amen. Rom. XI. 36. Non est similis tui Domine, magnus es tu, et magnum nomen tuum in fortitudine. Jer. X. 6.*

c) *Prinusquam montes fierent, aut formarentur terra et orbis, a seculo et usque in seculum tu es Deus. Ps. LXXXIX. 2. Regi autem seculorum, immortalis, invisibili soli Deo honor et gloria. 1. Tim. I. 17.*

d) *Spiritus est Deus. Joan. IV. 24.*

3. Deus est omniscius, e) ille scit omne praeteritum, praesens, et futurum, ille scit occultissimas nostras cogitationes, et ideo falli non potest.
4. Deus est sapientissimus, f) ille ordinat omnia ad exequenda sua consilia, eligitque ad id aptissima media.
5. Deus est omnipotens, g) ille coelum et terram, et omne, quod est, creavit, nihil est, quod facere non posset.

6. Deus

- e) *Et non est ulla creatura invisibilis in conspectu ejus, omnia autem nuda et aperta sunt oculis ejus, ad quem nobis sermo. Hebr. IV. 13. Omnia enim scrutatur Dominus, et universas mentium cogitationes intelligit. I. Paral. XXVIII. 9.*
- f) *Quam magnificata sunt opera tua Domine, omnia in sapientia fecisti. Psal. CIII. 24.*
- g) *Dominus omnia, quaecunque voluit, aequae in coelo ac in terra, in mari, et in omnibus abyssis fecit. Ps. CXXXVI. 6.*

6. Deus est ubique praesens. h) Ille est
ubique in coelo et in terra.
7. Deus est sanctissimus, i) vult et amat
bonum, et averfatur malum. k)
8. Deus est summe verax l) et fidus,
nec mentitur, m) nec fallit.
9. Deus

- h) *Putas ne Deus e vicino ego sum? dicit
Dominus, et non est Deus de longe!
si occultabitur vir in absconditis, et ego
non videbo eum, dicit Dominus, nun-
quid non coelum et terram ego impleo, di-
cit Dominus. Jer. XXIII. 23—24.
Quo ibo a spiritu tuo? et quo a facie
tua fugiam? si ascendero in coelum, tu
illic es: si descendero in infernum, ades.
Psal. CXXXVIII. 7—8.*
- i) *Ego sum Dominus Deus vester: sancti
estote, quia ego sanctus sum. Lev.
XI. 44.*
- k) *Odisti omnes, qui operantur iniquitatem.
Psal. V. 7.*
- l) *Est autem Deus verax, omnis autem ho-
mo mendax. Rom. III. 4. Omnes viae
tuae veritas. Psal. CXVIII. 151.*
- m) *Non est Deus, quasi homo, ut mentia-
tur, nec ut filius hominis, ut mutetur,*

9. Deus est immutabilis, n) est ab aeterno et in aeternum in se ipso idem.
10. Deus est supremum bonum o) non solum in se, sed ex se ipso ut perfectissimum, et optimum Ens, sed etiam summe bonus, et clemens p) in omnes, quos creavit; omnia bona aut mediate, aut immediate ab ipso habemus.
11. Deus est summe misericors. q) Ille gratiam delictorum nostrorum facit.

12.

dixit, ergo non faciet? locutus est, et non implebit? Num. XXXIII. 19.

- n) *Ego Dominus, et non mutor. Mal. III. 6.*
- o) *Nemo bonus, nisi solus Deus. Luc. XVIII. 19.*
- p) *Laudate Dominum, quia bonus Dominus. Psal. CXXXIV. 3. Quid habes, quod non accepisti? si autem accepisti, quid gloriaris, quasi non acceperis? 1. Cor. IV. 7.*
- q) *Dominator Domine Deus, misericors, et clemens, patiens, et multae miseracionis, ac verax. Exod. XXXIV. 6.*

B

12. Deus est summe justus, r) remuneratur bonum, et punit malum. s)

Q. Sunt ne plures divinae Personae?

R. Divinae Personae sunt tres, t)

Q.

r) Dei perfecta sunt opera, et omnes viae ejus judicia: Deus fidelis, et absque ulla iniquitate, justus et rectus. Deut. XXXII. 4.

s) Secundum autem duritiam tuam, et impoenitens cor, thesaurizas tibi iram in die irae, et revelationis justi judicii Dei, qui reddet unicuique secundum opera ejus. Rom. II. 5—6.

t) Tres sunt inter se distinctae, non solum nomine proprio, sed etiam singularibus operibus. Nomina propria harum trium divinarum Personarum habentur. Matth. XXVIII. 19. Baptisantes eos in Nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti. I. Joan. V. 7. Tres sunt, qui testimonium dant in coelo: Pater, Verbum et Spiritus sanctus, et hi tres unum sunt.

Singulares virtutes et opera harum trium divinarum Personarum habentur Matth. III.

Q. Unde scimus tres esse divinas Personas?

R. Ex sacra Scriptura scimus tres esse divinas Personas, quarum unicuique

1. Natura divina u) et essentia.

B 2

2.

III. 16—17. *Baptisatus autem Jesus, confestim ascendit de aqua, et ecce aperti sunt ei coeli, et vidit Spiritum Dei descendentem sicut columbam, venientem super se. Et ecce vox de coelo dicens: hic est Filius meus dilectus, in quo mihi complacui. 1. Petri I. 2. Qui secundum praescientiam Dei Patris, in sanctificationem Spiritus, in obedientiam et aspersionem sanguinis Jesu Christi, electi sunt. Gratia Domini nostri Jesu Christi, et charitas Dei, et communicatio S. Spiritus sit cum omnibus vobis. 2. Corint. XIII. 13.*

u) *Natura et essentia vocatur notio proprietatum, quae rebus unius generis competunt. Quoniam vero ostensum est quamlibet harum trium Personarum, easdem habere proprietates, sive divinas perfectiones; hinc colligitur, omnes tres unius naturae, et essentiae esse.*

w)

2. Divinae proprietates.
 3. Nomen Dei.
 4. Divina opera, et
 5. Divinus cultus w) adduntur.
- Q. Quomodo appellantur hae tres divinae Personae? R.

w) Nemo Deum credens, dubitat, Deo Patri divinas proprietates, nomen divinum, divina opera, et divinum cultum competere; non igitur id probandum respectu Patris, sed tantum respectu Filii Dei, et Spiritus sancti. Sequuntur argumenta divinas has esse Personas probantia.

Alteri divinae Personae Filio tribuuntur:

A. Divinae proprietates, sive perfectiones.

1. Omnipotentia. Matth. XXVIII. 18.

Data est mihi omnis potestas in coelo et in terra. Joann. 1. 3. Omnia per ipsum (Verbum, per quod Filius Dei intelligitur) et sine ipso factum est nihil.

2. Omniscientia. Scit praeterita: Vitae actiones Samaritanae mulieris.

Joann. IV. 18—19. Scit praesentia:

R. Prima divina Persona appellatur Pater, altera Filius, tertia Spiritus sanctus.

Q.

tia, attamen occulta: Nathanaelis naturam. Joann. I. 48. Staterem in ore piscis. Matth. XVII. 26. Asinum cum ejus pullo. Matth. XXI. 2. Cogitationes et consilia hominum. Luc. XI. 17. Consilia Judae proditoris. Joann. XIII. 11. Futura: Abnegationem Petri. Fugam, et discipulorum offensionem. Matth. XXVI. 31. Passionem, mortem, et resurrectionem. Luc. XVIII. 31. 32. 33. Eversionem Hierosolymorum. Mat. XXIV. 2.

3. Ubique praesentia: Mat. XXVIII. 20. Ego vobiscum sum omnibus diebus, usque ad consummationem saeculi.

4. In summa: Omnia attributa divina. Coloss. II. 9. In ipso habitat omnis plenitudo Divinitatis.

B.

Q. Quod est discrimen inter has tres Personas.

R.

B. Nomen divinum.

Joan. I. 1. In principio erat verbum, et verbum erat apud Deum, et Deus erat verbum. Rom. IX. 5. Ex quibus est Christus secundum carnem, qui est super omnia Deus benedictus in secula. I. Joan. V. 20. Scimus, quoniam Filius Dei venit, et dedit nobis sensum, ut cognoscamus verum Deum, et simus in vero Filio ejus. Hic est verus Deus, et vita aeterna.

C. Cultus divinus.

Matth. XXVIII. 19. Baptisantes eos in nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti. Per Baptismum Christiani ad colendum Filium et Spiritum S. aequè ac ad colendum Patrem consecrantur. Joan. V. 23. Ut omnes honorificent filium, sicut honorificant Patrem, qui misit illum. Philipp. II. 5—II. Hoc enim sentite in vobis, quod et in Christo Jesu: qui cum in for-

R. Inter has tres Personas hoc est
discrimen: Pater est a se ipso ab
aeter-

forma Dei esset, non rapinam arbitratu
est, esse se aequalem Deo. —
Propter quod et Deus exaltavit illum,
et donavit illi nomen, quod est super
omne nomen: ut in nomine **JESU**
omne genu flectatur, coelestium, ter-
restrium, et infernorum, et omnis
lingua confitetur, quia Dominus Je-
sus Christus in gloria est Dei Patris.
Hebr. I. 6. Et cum iterum introdu-
cit primogenitum in orbem terrae, di-
cit: Et adorent eum omnes Angeli
Dei.

Tertiae divinae Personae Spiritui sancto tri-
buuntur:

A. Divina attributa, sive perfectiones.

1. Omniscientia. I. Cor. II. 10—12.
Nobis autem revelavit Deus per spi-
ritum suum: Spiritus enim omnia
scrutatur, etiam profunda Dei, ita,
quae Dei sunt, nemo cognovit, nisi
spiritus Dei.

2. Ubique praesentia et omnipotentia

aeterno, x) Filius a Patre ab aeterno
genitus, y) Spiritus Sanctus a Patre
et Filio ab aeterno procedit. z)

I. Cor. XII. 3—II. Nemo potest di-
cere: Dominus Jesus; nisi in spiritu
sancto. Divisiones vero gratiarum
sunt, idem autem spiritus. Et divi-
siones ministracionum sunt, idem autem
Dominus, qui operatur omnia in
omnibus. Haec omnia operatur unus
atque idem spiritus, dividens singulis,
prout vult. Quoniam divina attri-
buta separari nequeunt, etiam reliqua
eidem tribuuntur, quamprimum (ut
deductum est) Omnipotentia, Omni-
scientia, et ubique Praesentia ipsi tri-
buuntur.

B. Divinum Nomen.

Act. Apost. V. 3—4. Cur tentavit Sa-
tanus cor tuum mentiri te spiritui
sancto? Non est mentitus hominibus,
sed Deo. I. Cor. 16. Nescitis, quia
templum Dei estis? et spiritus Dei ha-
bitat in vobis? I. Cor. VI. 19. An
nescitis, quoniam membra vestra temp-
lum sunt spiritus sancti, qui in vobis
est?

Q. Quae praecipue opera cuilibet divinae
Personae tribuuntur? R.

est? hinc deducitur: Deum esse spiritum sanctum, qui enim possent, siquidem spiritus sanctus in Christianis habitat, Christiani templum Dei appellari?

C. Divina opera.

1. Cor. XII. 1. 6. II. De spiritualibus autem donis nolo vos ignorare Fratres. Et divisiones operationum sunt, idem vero Deus, qui operatur omnia in vobis. Haec autem omnia operatur unus atque idem spiritus dividens singulis, prout vult.

D. Divinus Cultus.

Matth. XXVIII. 19. Baptisantes eos in Nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti. Per Baptismum Christiani ad colendum Spiritum sanctum aequè ac ad colendum Deum Patrem et Filium consecrantur. 2. Cor. XIII. 13. Gratia Domini nostri Jesu Christi, et Charitas Dei, et communicatio Sancti Spiritus sit cum omnibus vobis. Amen. His verbis salutatur Paulus Corinthios.

R. Haec, quae sequuntur, opera cuiuslibet divinae Personae tribuuntur:

Patri, Creatio. aa)

Filio, Redemptio. bb)

Spi-

*Praeceptum erat: Num. VI. 23—24.
Ut populo benedicatur per invocationem nominis Dei. Spiritus sanctus ita est Deus, cum Paulus praecipi guarus in salutatione Nomine Spiritus sancti utatur.*

- x) *Pater a nemine factus, nec creatus, nec genitus. S. Athan.*
- y) *Dixit Dominus ad me: Filius meus es Tu, Ego hodie genui Te. Psal. II. 7.*
- z) *Cum autem venerit Paraclitus, quem Ego mittam vobis a Patre, Spiritum veritatis, qui a Patre procedit. Joan. XV. 26. Cum autem venerit ille spiritus veritatis — ille me clarificabit, quia de me accipiet, et annuntiabit vobis. Joan. XVI. 13—14.*
- aa) *Credo in Deum, Patrem omnipotentem, creatorem coeli et terrae. Symb. Apost.*
- bb) *Iustificati gratis per gratiam ipsius, per redemptionem, quae est in Christo Jesu. Rom. III. 24.*
- cc)

Spiritui sancto, Sanctificatio cc)

Q. *Quomodo hae tres divinae Personae simul appellantur.*

R. Hae tres divinae Personae appellantur: Sanctissima Trinitas.

Q. *Qui profitetur Catholicus Christianus Sanctissimam Trinitatem?*

R. Catholicus Christianus profitetur sanctissimam Trinitatem per signum sanctae Crucis, cum ille faciendo Crucem, quamlibet harum trium Personarum nominat.

Q. *Quid praeterea Catholicus Christianus profitetur per signum sanctae Crucis?*

R. Catholicus Christianus profitetur etiam per signum sanctae Crucis, quod Jesus Christus, quoniam in Cruce mortuus est, nos tua morte redemerit.

Q. *Quomodo fit Crux?*

R. Crux fit dextra manu; cum ea frontem, os, et pectus signamus, dicendo: in nomine Patris † et Filii † et Spiritus sancti † Amen.

b. De

cc) *Sanctificati estis — in spiritu Dei nostri.*
I. Cor. VI. II.

b. De Creatione.

Q. *Quis creavit omnia?*

R. Deus coelum et teram, et omnia, quae sunt, creavit. a)

Q. *Quid significat haec vox: creare?*

R. Haec vox, creare, significat ex nihilo rem educere.

Q. *Quae sunt praecipuae Creaturae Dei?*

R. Praecipuae Creaturae Dei sunt: Angeli, et homines.

Q. *Quid sunt Angeli?*

R. Angeli sunt puri Spiritus b) ratione et voluntate praediti, corporis expertes.

Q. *Cur Deus creavit Angelos?*

R.

a) *In principio creavit Deus Coelum et Terram. Gen. I. 1. Verbo Domini coeli firmati sunt: et spiritu oris ejus omnis virtus eorum. Psal. XXXII. 6.*

b) *Qui facis Angelos tuos spiritus. Psal. CII. 4. Qui facit Angelos suos spiritus, et ministros suos flammam ignis. Hebr. I. 7.*

- R. Deus creavit Angelos, ut eum colerent, amarent, adorarent, ei servirent c) atque homines custodirent. d)
- Q. *Quomodo Deus creavit Angelos?*
- R. Deus creavit Angelos suae gratiae et plurimarum Perfectionum participes.
- Q. *Utrum omnes Angeli in gratia Dei permanserunt?*
- R. Multi Angeli gratiam Dei per peccatum superbiae amiserunt. e)
- Q. *Qua poena Deus superbos Angelos affecit?*
- R. Deus superbos angelos, qui daemones appellantur, aeternum abiecit, et in tartara detrussit. f) Q.

- c) *Benedicite Domino omnes Angeli ejus, potentes virtute, facientes verbum illius, ad audiendam vocem sermonum ejus. Psal. CII. 20.*
- d) *Angelis suis mandavit de te: ut custodiant te in omnibus viis tuis. Ps XC. II.*
- e) *Ecce, qui serviunt ei, non sunt stabiles; et in Angelis suis reperit pravitatem. Job. IV. 18.*
- f) *Deus Angelis peccantibus non reperit, sed*

- Q. Quae sunt secundum Angelos praecipuae creaturae Dei?
- R. Homines sunt secundum Angelos praecipuae creaturae Dei.
- Q. Ex quo constant homines?
- R. Homines constant ex corpore et immortali anima, g) quae ad imaginem Dei h) creata est.
- Q. Cur Deus homines creavit?
- R. Deus homines creavit, ut eum agnoscerent, i) colerent, k) ama-

sed rudentibus inferni detractos in tartarum tradidit cruciandos, in iudicium reservari. 2. Petri II. 7.

- g) Formavit igitur Dominus Deus hominem de limo terrae, et inspiravit in faciem eius spiraculum vitae, et factus est homo in animam viventem. Gen. II. 7. Argumentum immortalem animam esse probans vide superius Nota k).
- h) Et creavit Deus hominem ad imaginem suam. Ad imaginem Dei creavit illum. Gen. I. 27.
- i) Haec est autem vita aeterna: ut cognoscant te solum Deum verum, et quem

rent, i) adorarent, illi fervirent, obedirent, et aeternam salutem adipiscerentur. m)

Q. *Utrum homines Deo obsequentes manserunt?*

R. Jam primus homo Adam cum sua conjuge Eva Deo inobliquens fuit.

Q. *Qua ratione primus homo inobediens Deo fuit?*

R. Primus homo in Paradiso fructum arboris comedit, cujus usum ei Deus interdixit, et hac ratione peccavit. n)

Q.

misisti Jesum Christum. Joan. XVII.

3.

k) *Ego omnem, qui invocat nomen meum, in gloriam meam creavi eum. Is. XLIII. 7.*

l) *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, ex tota anima tua, et in tota mente tua Matt. XXII. 37*

m) *Deus vult omnes homines salvos fieri, et ad agnitionem veritatis venire. I. Tim. II. 4.*

n) *Gen. III. 6.*

Q. *Soli ne primo homini hoc peccatum malo fuit?*

R. Hoc peccatum non solum primo homini, sed etiam nobis, qui ab eo genus ducimus, malo fuit; illud nobis mortem temporalem o) et aeternam, aliaque praeterea mala corporis et animae conciliavit.

Q. *Abiecit ne Deus aeternum homines aequae superbos angelos?*

R. Deus homines non aeternum, quemadmodum superbos angelos, abiecit.

Q. *Quid promisit Deus ad liberandos homines peccati causa abjectos?*

R. Ad liberandos homines peccati causa abjectos promisit Deus se Salvatorem millurum, p) qui etiam Messias dicitur.

§. 2.

o) *Sicut per unum hominem peccatum in hunc mundum intravit, et per peccatum mors, et ita in omnes homines mors pertransit, in quo omnes peccaverunt. Rom. V. 12.*

p) *Inimicitias ponam inter te, et mulierem, et semen tuum, et semen illius: ipsa conteret caput tuum, et tu insidiaberis calcaneo ejus. Gen. III. 15.*

§. 2. De Altero

FIDEI ARTICULO.

Q. Quomodo sonat alter fidei Articulus?

R. Alter Fidei Articulus ita sonat: Et in Jesum Christum Filium ejus unicum, Dominum nostrum.

Q. Quis est Jesus Christus?

R. Jesus Christus est:

1. Unicus Filius Dei Patris. a)
2. Deus juxta ac homo. b)
3. Noster Dominus, c) Legislator, et Magister. d)

Q.

a) Sic Deus dilexit mundum, ut Filium suum unigenitum daret. Joan. III. 16.

b) Parvulus natus est nobis, et vocabitur nomen ejus admirabilis, consiliarius, Deus. Isa. IX. 6. Unus est Deus, unus et mediator Dei et hominum, homo Christus Jesus. 1. Tim. II. 5.

c) Data est mihi omnis potestas in coelo et in terra. Matth. XXVIII. 18. Vos vocatis me Magister, et Domine; bene dicitis: sum etenim. Joan. XIII. 13.

Q. Quid significat *Jesus* ?

R. *Jesus* significat *Salvatore*m.

Q. Cur *Jesus* dicitur *Salvator* ?

R. *Jesus* dicitur *Salvator*, cum per eum nobis *salus* obtigerit, cum ille nos a culpa et poena peccati, morteque aeterna liberaverit. e)

Q. Quomodo insuper *Jesus* appellatur ?

R. *Jesus* insuper appellatur *Unctus*. f)

d) *Spiritus Domini super me* : propter quod unxit me, evangelizare pauperibus misit me. *Luc. IV. 18.* Apparuit gratia Dei *Salvatoris* nostri omnibus hominibus, erudiens nos, ut abnegantes impietatem, et secularia desideria: sobrie et juste, et pie vivamus in hoc seculo, expectantes beatam spem, et adventum gloriae magni Dei, et *Salvatoris* nostri *Jesu Christi*. *Tit. II. 11—13.*

e) *Pariet filium*, et vocabis nomen ejus *Jesum* : ipse enim *salvum* faciet populum suum a peccatis eorum. *Matth. I. 21.*

f) Quomodo unxit *Jesum a Nazareth* Deus *Spiritu sancto* et virtute. *Act. Apost. X. 38.*

Q. Cur Jesus Christus unicus Dei Filius appellatur?

R. Jesus Christus unicus Dei Filius appellatur ideo, quod sit unicus a suo Patre coelesti ab aeterno genitus.

Q. Quomodo Jesus Christus est Deus juxta ac homo?

R. Jesus Christus est Deus juxta ac homo, cum sit Deus ab aeterno, et homo in tempore factus. g)

Q. Est ne Jesus Christus coelesti Patri aequalis?

R. Jesus Christus est suo Patri coelesti, ut Deus, in omni aequalis, h) ut

C 2

ho-

g) Misit Deus Filium suum factum ex muliere, factum sub lege, ut eos, qui sub lege erant, redimeret. Gal. IV. 4—5.

h) Ego et Pater unum sumus. Joan. X. 30. Ut omnes honorificent Filium, sicut honorificant Patrem. Joann. V. 23. Jesus Christus, cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est, esse se aequalem Deo. Phil. II. 6.

homo vero non est aequalis, sed minor. i)

Q. *Cur Jesus Christus appellatur noster Dominus?*

R. Jesus Christus appellatur noster Dominus, quia est Deus, et noster Redemptor.

Q. *Cur Filius Dei homo factus est?*

R. Filius Dei homo factus est, ut nos sua morte in cruce redimeret, k) et salutem nostram confuleret.

§. 3. De Tertio

FIDEI ARTICULO.

Q. *Quomodo sonat tertius Fidei Articulus?*

R. Tertius Fidei Articulus ita sonat:
qui

i) *Pater major me est. Joan. XIV. 28.*

k) *Quia pueri communicaverunt carni et sanguini, et ipse similiter participavit eisdem: ut per mortem destrueret eum, qui habebat mortis imperium, id est: diabolum; et liberaret eos, qui timore mortis per totam vitam obnoxii erant servituti. Hebr. II. 14—15.*

qui conceptus est de Spiritu sancto,
natus ex Maria Virgine.

Q. Habet ne Jesus Patrem?

R. Jesus, ut Deus, habet coelestem Patrem, l) ut homo, nullum habet Patrem. m)

Q. Non ergo Joseph Sponsus Mariae Pater Christi fuit?

R. Joseph fuit tantum Pater Nutricius Jesu Christi. n)

Q.

l) Dominus dixit ad me: Filius meus es tu, ego hodie genui te. Psal. II. 7.

m) Ecce virgo concipiet, et pariet filium, et vocabitur nomen ejus Emmanuel. Isa. VII. 14.

n) Jesus erat incipiens quasi annorum triginta, cum docere coepisset, et putabatur filius Joseph. Luc. III. 23. Dixit Maria ad Angelum: quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco? et respondens Angelus dixit ei: Spiritus sanctus superveniet in te, et virtus Altissimi obumbrabit tibi. Ideoque et quod nascetur ex te, sanctum, vocabitur Filius Dei. Luc. I. 34—35.

Q. *Habuit ne Jesus Matrem?*

R. Jesus, ut Deus, nullam habuit matrem, ut homo, habuit matrem beatissimam Virginem Mariam. o)

Q. *Cur Maria Mater Dei appellatur?*

R. Maria Mater Dei appellatur, quia Jesum Christum genuit, qui aequus Deus ac homo est.

Q. *De quo Maria Jesum concepit?*

R. Maria Jesum de Spiritu sancto concepit. p)

Q. *Ubi Maria Jesum peperit?*

R. Maria Jesum in civitate Bethleem in stabulo peperit q)

Q. *Quid Christo in lucem edito praecipuum accidit?*

R. Nativitas Christi est annuntiata.

Q. *Quomodo Nativitas Christi est annuntiata?*

R. Nativitas Christi est annuntiata:

I.

o) *Unde hoc mihi, ut veniat mater Domini mei ad me? Luc. I. 43.*

p) *Quod in ea natum est, de Spiritu sancto est. Matth. I. 20.*

q) *Luc. II. 4—7.*

1. Per angelum pastoribus. r)
2. Per stellam Magis in Oriente.
3. Per Magos Herodi, et per legis peritos. s)
4. Per Simeonem et Annam in templo. t)

Q. *Quid post annuntiationem Nativitatis Christi actum?*

R. *Post annuntiationem Christi:*

1. Pastores venerunt propere spectatum id, quod ipsis per Angelum annuntiatum fuit. u)
2. Christus octava die ex praescripto legis circumcissus, et Jesus appellatus fuit w)
3. Magi ex Oriente adorarunt eum, aurum, thus, et myrrham offerentes. x)
4. Crudelitatem Herodis, qui illum occidere voluit, fugiens in Aegyptum, vitavit. y)

5.

r) *Luc. II. 9.* s) *Matth. II. 2. 4. 5.* t) *Luc. II. 29—38.* u) *Luc. II. 15—16.* w) *Luc. II. 21.* x) *Matth. II. II.* y) *Matth. II. 13.*

5. Inde, mortuo Herode, venit Nazareth, et ibidem educatus fuit. z)

Q. *Quae sunt scitu digniora de pueritia Jesu Christi?*

R. De pueritia Jesu Christi scitu digniora sunt:

1. Jesus, cum esset duodecim annorum, venit cum suis parentibus Hierosolymam.
2. Hierosolymis remansit, et post triiduum in templo a parentibus inventus inter doctores sedens, audiens illos, et interrogans, ita, ut omnes super prudentia et responsis ejus stupèrent.
3. Nazareth rediit, et ibidem mansit.
4. Parentibus subditus fuit.
5. Proficiebat aetate, sapientia, et gratia apud Deum, et homines. aa)

Q. *Quae sunt scitu digniora ex his, quae de Jesu scimus, prius quam docere coepisset?*

R.

z) *Matth. II. 23.*

aa) *Luc. II. 42—52.*

R. Haec sunt scitu digniora ex his, quae de Jesu scimus, prius quam docere coepisset:

1. Joannes ostendit Jesum esse agnum Dei, qui tollit peccata mundi, bb)
2. Jesus baptisatur a Joanne in flumine Jordane.
3. Spiritus sanctus apparuit super eum in specie columbae.
4. Dei Patris vox audita est: hic est Filius meus dilectus, in quo mihi complacui. cc)
5. Jesus a Spiritu ductus in desertum, et postquam 40 dies, et noctes cibo abstinuisset, tentatus est a diabolo; sed illico Angeli accesserunt, et ministrarunt ei. dd)

Q. Quo anno aetatis coepit Jesus docere?

R. Jesus coepit docere trigesimo aetatis anno. ee)

Q.

bb) *Joan. I. 36.*

cc) *Matth. III. 13—17.*

dd) *Matth. IV. 1—11.*

ee) *Luc. III. 23.*

Q. Quae sunt scitu digniora ex his, quae de Jesu scimus, postquam docere coepisset?

R. Scitu digniora ex his, quae de Jesu scimus, postquam docere coepisset, sunt:

1. Jesus de una patriae suae civitate veniebat ad aliam. ff)
2. Suscipiebat discipulos, ex quibus 12 Apostolos elegit. gg)
3. Docebat, et annuntiabat legem gratiae, hh) revelabat veritates, quas credamus oportet, ii) docebat virtutes, quarum usus maxime necessarius est. kk)
4. Reprehendebat incredulitatem, et animi pravitatem, exprobrabat superstitionem Judaeis, legis peritis, et Phariseis. ll)

5.

ff) Joan. III. 22.

gg) Luc. VI. 13.

hh) Matth. IV. 17—33.

ii) Haec credenda sunt scripta suis locis in historia religionis pro scholis Nationalibus typis impressa.

kk) Praesertim in sermone, quem dixit in monte. Matth. V. VI, VII.

5. Confirmabat doctrinam suam testimoniis sacrae scripturae, prodigiis, et proprio exemplo.

6. Res futuras praedicebat. mm)

7. Ostendebat se ubivis benignum. nn)

Q. *Credebant ne omnes Jesum?*

R. Multi credebant Jesum. Verum summi sacerdotes, doctores, et Pharitaei oderant eum doctrinae causa, volueruntque e vivis eundem tollere.

§. 4. De Quarto

FIDEI ARTICULO.

Q. *Quomodo sonat quartus Fidei articulus?*

R. Quartus Fidei articulus ita sonat:
Pas-

ll) *Confirmatio hujus invenitur multis in locis Evangeliorum.*

mm) *Haec omnia leguntur in scriptis Evangelistarum.*

nn) *Jesum a Nazareth, quomodo unxit eum Deus Spiritu sancto, et virtute, qui pertransiit benefaciendo, et sanando omnes oppressos a diabolo, quoniam Deus erat cum illo, Act. Apost. X. 38.*

Passus sub Pontio Pilato, crucifixus, mortuus, et sepultus est.

Q. Potuit ne Jesus pati?

R. Jesus passus ut homo, non vero ut Deus.

Q. Vere ne passus est Jesus?

R. Jesus vere passus est in anima, et in corpore.

Q. Quid passus est Jesus in anima?

R. Jesus passus est in anima magnum angorem et tristitiam. a)

Q. Quid Jesus passus est in corpore?

R. Jesus passus est in corpore miseras, et aerumnas, multa verbera, et vulnera, flagellatus, et spinis coronatus fuit. b)

Q. Quid praeterea Jesus passus est?

R. Jesus praeterea passus est, multas contemtionen, ludibria, contumelias, convicia, et alia iniqua. c)

Q. Sub quo Jesus passus est?

R.

a) *Tristis est anima mea usque ad mortem.*
Matth. XXVI. 38.

b) *Vide historiam Passionis Christi.*

c) *Vide historiam Passionis Christi.*

R. *Jesus sub Pontio Pilato Romani Caesaris Tiberii procuratore Judaeae passus est. d)*

Q. *Quis accusavit Jesum apud Pilatum?*

R. *Summi sacerdotes, doctores, et principes populi accusarunt Jesum apud Pilatum. e)*

Q. *Cur Jesus apud Pilatum accusatus fuit?*

R. *Jesus apud Pilatum accusatus fuit odio et invidia, non secus ac si seductor populi, et auctor novarum rerum esset. f)*

Q. *Quem habuit eventum accusatio summorum sacerdotum, doctorum, et principum populi?*

R. *Accusatio summorum sacerdotum, doctorum, et principum populi hunc habuit eventum, videlicet: Jesus Christus cruci affixus est volentibus Judaeis, et consentiente Pilato. g)*

Q. *Ubi Jesus Christus cruci affixus, et mortuus est?*

R.

d) e) f) g) *Vide historiam Passionis Christi.*

R. Christus Jesus est in monte Calvariae juxta urbem Hierosolymorum cruci affixus, et in ea mortuus. h)

Q. Qualis fuit poena: cruci affigi?

R. Crucis affigi fuit poena mortis contumeliosissima.

Q. Quis corpus Christi sepulturae dedit?

R. Joseph ab Arimathaea, et Nicodemus corpus Christi sepulturae dederunt. i)

Q. Ubi corpus Jesu Christi sepultum fuit?

R. Corpus Jesu Christi in novo monumento in petra exciso positum fuit, in quo nondum quisquam positus fuerat. k)

R. Mansit ne Deitas mortuo Christo corpori, et animae unita?

R. Deitas mansit corpori, et animae unita, quamvis anima in morte Jesu Christi corpus reliquerit.

§. 5.

h) Vide historiam Passionis Christi.

i) k) Vide historiam Passionis Christi. Matth. XXVI. XXVII. Marc. XIV. XV. Luc. XXII. XXIII. Joan. XVIII. XIX.

§. 5. De Quinto

FIDEI ARTICULO.

Q. Quomodo sonat quintus Fidei articulus?

R. Quintus fidei articulus ita sonat: Descendit ad inferos, tertia die resurrexit a mortuis.

Q. Descendit ne Jesus Christus cum corpore, et anima ad inferos?

R. Anima tantum Jesu Christi descendit ad inferos. a)

Q. Quid significat haec vox: inferi?

R. Haec vox inferi significat loca abdita, quibus animae defunctorum detinentur salutem aeternam non obtinentes.

Q. Dantur ne plura ejusmodi loca abdita, quae inferi appellantur?

R. Dantur plura ejusmodi loca abdita, quae inferi appellantur; et quidem

I.

a) De anima Christi testatur Psalm. XV. 10. Non derelinques animam meam in inferno. Act. Apost. II. 31. Providens locutus est de resurrectione Christi, quia neque derelictus est in inferno, neque caro ejus vidit corruptionem.

1. Locus proprie dictus, ubi damnati aeternum plectuntur. b)
 2. Locus, ubi animae temporales poenas pro delictis in hac vita non solutis, luunt. c) locus hic appellatur: purgatorium.
 3. Locus, ubi animae piorum defunctorum detinebantur, quo in loco illae cum beata spe redemptionem expectabant, donec ad illas Jesus descendisset. Hic locus dicitur: Limbus Patrum. d)
- Q. *Cur Jesus Christus descendit ad limbum?*
- R. *Jesus Christus descendit ad limbum, ut inde animas sanctorum Patrum liberaret. e)* Q.

- b) *Mortuus est autem et dives, et sepultus est in inferno. Luc. XVI. 22.*
- c) *Ecclesia in Missa pro defunctis orat: Domine Jesu Christe Rex gloriae, libera animas omnium tuorum fidelium defunctorum, a poenis inferni.*
- d) *Providens locutus est de resurrectione Christi, quia neque derelictus est in inferno, neque caro ejus vidit corruptionem. Act. Apost. II, 31.*

Q. Qui erant sancti Patres?

R. Sancti Patres erant Patriarchae, Prophetae, alii denique pii, qui ex hac vita decesserunt, prius, quam Jesus Christus descendisset ad limbum.

Q. Quando Jesus Christus post mortem suam iterum resurrexit?

R. Jesus Christus tertia die, et quidem propria virtute, f) immortalis, et gloriae plenus, ut victor mortis, et diaboli resurrexit. g)

Q.

e) Ascendisti in altum, cepisti captivitatem. Psal. LXVIII. 19. Tu quoque in sanguine testamenti tui emisisti vinctos tuos. Zach. IX. II.

f) Propterea me diligit Pater: quia ego pono animam meam, ut iterum sumam eam. Nemo tollit eam a me: sed ego pono eam a me ipso: et potestatem habeo ponendi eam: et potestatem habeo iterum sumendi eam. Joan. X. 17—18.

g) Ut per mortem destrueret eum, qui habebat mortis imperium, id est, diabolium. Hebr. II. 14. De manu mortis liberabo eos, de morte redimam eos:

D

ero

- Q. *Cur Jesus Christus resurrexit a mortuis?*
 R. *Jesus Christus resurrexit a mortuis:*
 1. *Ut scriptura, b) et ab eo praedicta complerentur. i)*
 2. *Ut argumento nunquam diluendo orbi suam doctrinam veram, et divinam fuisse missionem comprobaret. k)*
 3. *Ut spem nostram firmam faceret, et nos futuram nostram resurrectionem pro certo crederemus. l)*
-

ero mors tua a' mors. Morsus tuus ero inferne. Oseae. XIII. 14.

- h) *Quoniam non derelinques animam meam in inferno: nec dabis sanctum tuum videre corruptionem. Psal. XV. 10.*
 i) *Jesus dixit eis: solvite templum hoc, et in tribus diebus excitabo illud. Ille autem dicebat de templo corporis sui. Joan. II. 19—21.*
 k) *Si autem Christus non resurrexit, inanis est ergo praedicatio nostra, inanis est et fides vestra. I. Cor. XV. 14.*
 l) *Nunc autem Christus resurrexit a mortuis, primitiae dormientium. Quoniam quidem per hominem mors, et per hominem resurrectio mortuorum. I. Cor. XV. 20—21.*

§. 6. De Sexto

FIDEI ARTICULO.

Q. Quomodo sonat sextus Fidei Articulus?

R. Sextus Fidei Articulus ita sonat: Ascendit ad coelos, sedet ad dexteram Dei Patris omnipotentis.

Q. Quando ascendit Jesus ad coelum?

R. Jesus quadragesima die post suam resurrectionem ascendit ad coelum. a)

Q. Quomodo Jesus ascendit ad coelum?

R. Jesus videntibus discipulis b) ex monte Oliveti, propria virtute ascendit ad coelum.

Q. Ubi sedet Jesus in coelo?

R. Jesus sedet in coelo ad dexteram Dei Patris omnipotentis. c)

Q. Quid hoc significat: Jesus sedet ad dexteram Dei Patris omnipotentis?

R. Jesus sedet ad dexteram Dei Patris omnipotentis significat: Jesum esse

D 2

esse

a) Luc. XXIV. 50.

b) Act. Apost. I. 9.

c) Igitur, si consurrexistis cum Christo, quae sursum sunt quaerite, ubi Christus est in dextera Dei sedens, Col. III. 1.

esse in perpetua possessione supremæ potestatis, et majestatis in coelo, et in terra. d)

§. 7. De Septimo FIDEI ARTICULO.

Q. *Quomodo sonat septimus Fidei Articulus?*

R. Septimus Fidei Articulus ita sonat: Inde venturus est judicare vivos, et mortuos.

Q. *Venturus ne iterum Jesus?*

R. Jesus extremo die venturus est iterum de coelo.

Q. *Quomodo iterum extremo die venturus est Jesus?*

R. Jesus extremo die iterum venturus est in nubibus coeli visibiliter cum virtute magna, et majestate. a)

Q. *Cur Jesus iterum extremo die venturus est?*

R.

d) *Data est mihi omnis potestas in coelo, et in terra. Matth. XXVIII. 18.*

a) *Videbunt Filium hominis venientem in nubibus coeli cum virtute multa, et majestate. Matth. XXIV. 30.*

R. *Jesus iterum extremo die venturus est judicatum vivos, et mortuos. b)*

Q. *Qui sunt vivi? qui mortui?*

R. *Vivi sunt justi, mortui vero peccatores.*

Q. *Quomodo Jesus extremo die judicabit homines?*

R. *Jesus homines, quemadmodum bona, aut mala egerunt, judicabit; c) justos aeterna in coelo vita donabit, peccatores porro aeternis in inferno poenis afficiet. d)*

§. 8.

b) *Praecepit nobis praedicare populo, et testificari, quia ipse est, qui constitutus est a Deo iudex vivorum, et mortuorum. Act. Apost. X. 42.*

c) *Omnes enim nos manifestari oportet ante tribunal Christi, ut referat unusquisque propria corporis, prout gessit, sive bonum, sive malum. 2. Cor. V. 10.*

d) *Et ibunt hi in supplicium aeternum, justi autem in vitam aeternam, Matth. XXV. 46.*

§. 8. De Octavo

FIDEI ARTICULO.

Q. *Quomodo sonat octavus, Fidei Articulus?*

R. Octavus Fidei Articulus sonat ita: **Credo in Spiritum sanctum.**

Q. *Quae divina Persona est Spiritus sanctus?*

R. Spiritus sanctus est tertia divina Persona, a) ille est verus Deus, b)

Q. *A quo procedit Spiritus sanctus?*

R. Spiritus sanctus aequae a Patre, ac a Filio procedit. c)

Q. *Quando a Spiritu sancto sanctificamur?*

R. A Spiritu sancto sanctificamur:

1. In baptismo, d)

2. In Sacramento poenitentiae.

3.

a) 1. *Joan. V. 7.*

b) *Vide superius, ubi de attributis divinis est sermo.*

c) *Vide superius. Joan. XV. 26. Joan. XVI. 13. 14. 15.*

d) *Non ex operibus justitiae, quae fecimus nos, sed secundum suam misericordiam*

sal-

3. Quoties reliqua Sacramenta digne suscipimus.

Q. Quomodo nos Spiritus sanctus sanctificat?

R. Spiritus sanctus sanctificat nos, quando nos per infusionem sanctificantis gratiae filios Dei facit, aut etiam gratiam sanctificantem in nobis auget.

Q. Quid adhuc in nobis per suam gratiam operatur Spiritus sanctus?

R. Spiritus sanctus nostrum intellectum illuminat, ille nos docet, e) et animos nostros slectit, ut voluntati divinae morem geramus, f) sua ille nobis dona impertitur. g)

salvos nos fecit per lavacrum regenerationis, et renovationis Spiritus sancti.
Tit. III. 5.

e) *Paracletus autem Spiritus, quem mittet Pater in nomine meo, ille vos docebit omnia, et suggeret vobis omnia.* Joan. XIV. 26.

f) *Deus est enim, qui operatur in vobis, et velle, et perficere pro bona voluntate.* Phil. II. 13.

g) *Divisiones vero gratiarum sunt, idem*
all-

Q. *Quae sunt dona Spiritus sancti?*

R. Dona Spiritus sancti sunt sequentia:
 1. Donum sapientiae. 2. Intelligentiae. 3. Consilii. 4. Fortitudinis. 5. Scientiae. 6. Pietatis. 7. Timoris Domini. h)

§. 9. De Nono FIDEI ARTICULO.

Q. *Quomodo sonat nonus Fidei Articulus?*

R. Nonus Fidei Articulus ita sonat:
 Sanctam Ecclesiam Catholicam, Sanctorum communionem.

a. De Ecclesia.

Q. *Quid est sancta Ecclesia catholica?*

R. Sancta Ecclesia catholica est visibilis congregatio omnium fidelium christiana-

autem Spiritus; et divisiones operationum sunt, idem vero Deus, qui operatur omnia in omnibus. Haec autem omnia operatur unus, atque idem Spiritus, dividens singulis prout vult. 1. Cor. LII. 4. 6. II.

h) *Isa. XI. 2—3.*

ftianorum sub uno visibili capite Romano Pontifice, qui eandem doctrinam profitentur, iisdemque Sacramentis utuntur.

Q. Datur ne etiam invisibile caput Ecclesiae?

R. Datur etiam invisibile caput Ecclesiae, et illud est Jesus Christus. a)

Q. Quis constituit visibile caput Ecclesiae?

R. Jesus Christus visibile caput Ecclesiae constituit.

Q. Quem Jesus Christus visibile caput Ecclesiae constituit?

R. Jesus Christus Petrum visibile caput Ecclesiae constituit. b)

Q. Quis est post Petrum visibile caput Ecclesiae?

R. Omnes jure sibi succedentes Romani Pontifices sunt visibile caput Ecclesiae, et Vicarii Christi. Q.

a) *Vir caput est mulieris, sicut Christus caput est Ecclesiae. Eph. V. 23.*

b) *Tu es Petrus, id est petra, et super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam, et portae inferi non praevalent ad-versus eam. Matth. XVI. 18.*

- Q. *Sunt ne plures verae Ecclesiae?*
 R. Una tantum est vera Ecclesia, extra quam nulla spes salutis.
- Q. *Unde cognoscitur vera Ecclesia?*
 R. Vera Ecclesia cognoscitur ex quatuor signis.
- Q. *Quae sunt illa quatuor verae Ecclesiae signa.*
 R. Quatuor illa verae Ecclesiae signa sunt: 1. Quod sit una, c) 2. Sancta. d) 3. Universalis seu Catholica, e) et 4. Apostolica. f)

Q.

-
- e) *Unus est Dominus, una fides, unum baptisma. Eph. IV. 5.*
- d) *Ut exhiberet ipse sibi gloriosam Ecclesiam, non habentem maculam, aut rugam, aut aliquid ejusmodi, sed ut sit sancta, et immaculata. Eph. V. 27.*
- e) *Euntes in mundum universum, praedicate evangelium omni creaturae. Marc. XVI. 15.*
- f) *Superaedificati super fundamentum Apostolorum et Prophetarum, Eph. II. 20.*

Q. *Quomodo est vera Ecclesia una?*

R. Vera Ecclesia est una. g) 1. Quod unum caput, 2. eandem doctrinam habeat, 3. iisdem sacramentis utatur.

Q. *Quomodo est vera Ecclesia sancta?*

R. Vera Ecclesia est sancta: 1. Quod illius auctor Jesus Christus sit sanctus, 2. Quod ejus doctrina sit sancta, 3. quia sanctis Sacramentis utitur, 4. quia sua membra ad sanctitatem ducit, 5. quia in illa semper sancti dantur.

Q. *Quomodo est vera Ecclesia universalis, seu catholica?*

R. Vera Ecclesia est universalis, seu catholica: 1. Quia illam Jesus Christus pro omnibus hominibus, 2. pro omnibus temporibus, et 3. pro omnibus regionibus fundavit.

Q. *Quomodo vera Ecclesia est Apostolica?*

R. Vera Ecclesia est Apostolica: 1. Quia illa credit, et docet, quae Apostoli crediderunt, et docuerunt,

2.

g) *Non est dissensionis Deus, sed pacis: sicut et in omnibus Ecclesiis sanctorum doceo, I. Cor. XIV. 33.*

2) quia Apostoli juxta praeceptum Jesu Christi suam doctrinam per totum orbem terrarum divulgaverunt, 3) quia ejus Episcopi successores Apostolorum sunt.

Q. *Quomodo vera Ecclesia adhuc aliter appellatur?*

R. Vera Ecclesia aliter adhuc appellatur Romana, quia Ecclesia Romana caput omnium reliquarum Ecclesiarum, et centrum est unitatis.

b. De Communione Sanctorum.

Q. *Quomodo orthodoxi Christiani secum habent Communionem?*

R. Orthodoxi Christiani ita secum habent communionem, sicut membra corporis unius. a) Q.

a) *Veritatem autem facientes in charitate crescimus in illo per omnia, qui est caput Christus: ex quo totum corpus compactum, et connexum per omnem juncturam subministrationis, secundum operationem in mensuram uniuscujusque membri, augmentum corporis facit in*

Q. Quomodo ejusmodi communio appellatur?

R. Ejusmodi communio Christi fidelium, Sanctorum communio appellatur.

Q. Cur communio fidelium Christi, communio Sanctorum appellatur?

R. Ideo communio fidelium Christi communio Sanctorum appellatur, quia omnes ad sanctimonium vitae vocati sunt, b) tum quia omnes Christiani per Sacramentum baptismi sanctificati sunt.

Q.

in aedificationem sui in charitate. Eph. IV. 15—16. Sicut enim in uno corpore multa membra habemus, omnia autem membra non eundem actum habent: ita multi unum corpus sumus in Christo, singuli autem alter alterius membra. Rom. XII 4—5.

b) Secundum eum, qui vocavit vos, sanctum: et ipsi in omni conversatione sancti sitis: quoniam scriptum est: sancti eritis, quoniam ego sanctus sum. 1. Petr. I. 15—16.

Qui secundum propositum vocati sunt sancti. Rom. VIII, 28.

Q. *In quo consistit Sanctorum communio?*

R. Sanctorum communio in eo consistit, quod omnia Ecclesiae membra spiritualia bona participant. c)

Q. *Quae sunt illa spiritualia bona, quae membra Ecclesiae participant?*

R. Spiritualia bona, quae membra Ecclesiae participant, sunt:

1. Sancta Sacramenta. 2. Sacrosanctum missae Sacrificium 3. Oratio. 4. Sanctae actiones. 5. Merita fidelium.

Q. *Quae sunt membra Ecclesiae communionem habentia?*

R. Membra Ecclesiae communionem habentia sunt:

1. Fideles in hoc orbe terrarum viventes.
2. Sancti in coelo, et
3. Animae defunctorum in purgatorio existentes.

Q. *Quae est fidelium in hoc orbe viventium communio?*

R. Fidelium in hoc orbe viventium com-

c) *Particeps ego sum omnium timentium te, et custodientium mandata tua. Psal. CXVIII, 63.*

communio est haec; videlicet: dum orationis, d) et meritorum sanctarum actionum aliorum alii participes fiunt.

Q. *Quae est fidelium in orbe communio cum Sanctis in coelo?*

R. Fidelium in orbe communio cum Sanctis in coelo est, dum a fidelibus in terris Sancti coluntur, et invocantur. e) Sancti porro pro fidelibus in terra viventibus Deum orant. f)

Q. *Quae est fidelium in terris cum defunctis in purgatorio communio?*

R.

d) *Orate pro invicem, ut salvemini, multum enim valet deprecatio justi assidua. Jac. V. 16.*

e) *Etiam firmiter credimus Sanctos cum Christo regnantes colendos, et invocandos esse, nec non ab iis suas preces pro nobis offerri. Conc. Trid. Profes. Fidei.*

f) *Respondentem vero Oniam dixisse: Hic est Fratrum amator, et populi Israel: hic est, qui multum orat pro populo, et universa sancta civitate. 2. Machab. XV. 14.*

R. Fidelium in terris cum defunctis in purgatorio communio est, dum fideles in terris pro defunctis in purgatorio Deum orant, g) illos orationibus suis, et sanctis actionibus, praesertim sacrificiis missae pro illis oblatis juvant; animae porro defunctorum beneficii accepti memores Deum pro fidelibus in terris existentibus praesentantur.

§. 10. De Decimo

FIDEI ARTICULO.

Q. *Quomodo sonat decimus Fidei Articulus?*

R. Decimus Fidei Articulus ita sonat: Remissionem peccatorum.

Q. *Quid hoc Fidei Articulo docemur?*

R. Hoc Fidei Articulo docemur Christum Ecclesiae suae dedisse potestatem peccata remittendi. a) Q.

g) *Sancta ergo et salubris cogitatio pro defunctis exorare, ut a peccatis solvantur. 2. Machab. XII. 46.*

a) *Accipite Spiritum sanctum, quorum re-*

Q. *Quis in Ecclesia potestatem habet remittendi peccata?*

R. In Ecclesia habent Episcopi et Sacerdotes potestatem remittendi peccata.

Q. *Quomodo remittuntur peccata?*

R. Peccata remittuntur in Sacramento baptismi, b) et in Sacramento poenitentiae. c)

Q. *Quae peccata remittuntur per baptismum? et quae per Sacramentum poenitentiae?*

R. Peccatum Originale, et omnia actualia ante baptismum commissa peccata remittuntur in baptismo; jam vero in Sacramento poenitentiae remittuntur peccata post baptismum commissa.

§. II.

remiseritis peccata, remittuntur eis: et quorum retinueritis, retenta sunt. Joan. XX. 22—23.

b) *Sicut et Christus dilexit Ecclesiam, et se ipsum tradidit pro ea, ut illam sanctificaret, mundans lavacro aquae in verbo vitae. Eph. V. 26.*

c) *Tibi dabo claves regni coelorum, et quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum et in coelis; et quodcumque*

E

sal-

§. II. De Undecimo

FIDEI ARTICULO.

Q. Quomodo sonat undecimus Fidei Articulus?

R. Undecimus Fidei Articulus ita sonat: Carnis resurrectionem.

Q. Quid intelligitur per Carnis resurrectionem?

R. Per Carnis resurrectionem intelligitur Deum in extremo iudicii die mortuos suscitaturum, a) et homines in propria carne, id est: in eodem corpore, quod viventes habuerunt, resurrecturos. b)

Q. Cur iterum homines in propria carne resurrecturi sunt?

R.

solveris super terram, erit solutum et in coelis. Matth. XVI. 19.

a) *Qui suscitavit Jesum a mortuis, visitabit et mortalia corpora vestra, propter inhabitantem spiritum ejus in vobis. Rom. VIII. II.*

b) *Rursum circumdabor pelle mea, et in carne mea videbo Deum meum. Job. XIX. 26.*

R. Homines iterum in propria carne surrecturi sunt, ut corpus cum anima aeternum, aut proemium, aut poenam habeant. c)

§. 12. De Duodecimo
FIDEI ARTICULO.

Q. Quomodo sonat duodecimus Fidei Articulus?

R. Duodecimus Fidei Articulus ita sonat: Vitam aeternam. Amen

Q. Quid credimus, et confitemur verbis duodecimo Fidei Articulo expressis?

R. Credimus et confitemur verbis duodecimo Fidei Articulo expressis, aeternam, perpetuoque duraturam beatitudinem, quae Sanctorum et Electorum desiderio perfecte satisfaciet. a)

E 2

Q.

c) Venit hora, in qua omnes, qui in monumentis sunt, audient vocem Filii Dei, et procedent, qui bona fecerunt in resurrectionem vitae: qui vero mala egerunt, in resurrectionem iudicii. Joan. V. 28. 29.

a) Oculus non vidit, nec auris audivit

Q. Quomodo desiderio Sanctorum et Electorum perfecte satisfiet?

R. Desiderio Sanctorum et Electorum fiet satis, dum illi Deum aeternum videbunt, amabunt, et illo fruuntur.

Q. Habebunt ne etiam daemones, et impii perpetuam, et aeternam vitam?

R. Daemones, et impii habebunt perpetuam, hoc est aeternam, simul etiam infelicissimam vitam, b) dum illi suorum peccatorum perpetuas poenas luent. c) Q.

nec in cor hominis ascendit, quae praeparavit Deus iis, qui diligunt illum. 1. Cor. II. 49.

b) Discedite a me maledicti in ignem aeternum, qui paratus est diabolo, et angelis ejus. Matth. XXV. 41.

c) In revelatione Domini Jesu de coelo cum angelis virtutis ejus, in flamma ignis dantis vindictam iis, qui non noverunt Deum, et qui non obediunt Evangelio Domini nostri Jesu Christi, qui poenas dabunt in interitu aeternas a facie Domini, et a gloria virtutis ejus, cum venerit glorificari in Sanctis suis. 2. Thes. I. 7. 8. 9.

Q. *Cur in fine Symboli Apostolici haec vox Amen ponitur?*

R. In fine Symboli Apostolorum haec vox Amen ponitur; quia haec vox Amen est ejusmodi, qua quidpiam confirmamus.

Q. *Quid confirmamus hac voce Amen in fine Symboli Apostolorum posita?*

R. Hac voce Amen confirmamus nos de compendio Symboli Apostolorum minime dubitare, imo omnia vera tenere, quae in illo continentur.

CAPUT II.

DE SPE.

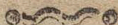
I. SECTIO.

De Spe Christiana.

Q. *Quid est Christiana Spes?*

R. Christiana spes est supernaturalis a Deo infusa virtus, a) cujus ope
om-

a) *Paulus Servus Dei — in spem vitae aeternae, quam promisit, qui non men-*

omnia cum fiducia expectamus, et speramus a Deo, quae ille promiserat. b)

Q. *Quid est christiane sperare?*

R. Christiane sperare est a Deo cum fiducia expectare, quae ille nobis promiserat.

Q. *Quae speramus a Deo?*

R. A Deo speramus vitam aeternam, id est: aeternam beatitudinem.

Q. *Quam ob causam speramus?*

R. Eam ob causam speramus, quia Deus est omnipotens, in adimplendis suis promissis fidelis, infinite bonus et misericors, proinde implere potest, et vult, quod promiserat.

Q.

*mentitur Deus, ante tempora secularia.
Tit. I. 2. Benedictus Deus, et Pater
Domini nostri Jesu Christi, qui secundum
misericordiam suam magnam regeneravit
nos in spem vivam, per resurrectionem
Jesu Christi ex mortuis.
Petr. I. 3.*

b) *Teneamus spei nostrae confessionem declinabilem, fidelis enim est, qui repromisit. Hebr. X. 23.*

- Q. *Ubi est potissimus christianae Spei usus?*
 R. Christianae Spei usus est potissimus in oratione.
-

II. S E C T I O. D E O R A T I O N E.

§. I. *De Oratione generatim.*

Q. *In quo consistit Oratio?*

R. Oratio consistit in elevatione mentis ad Deum.

Q. *Quam ob causam oramus?*

R. Oramus, ut Deo, supremo Domino debitum tribuamus honorem; et non solum pro acceptis beneficiis gratias agamus, sed etiam ea, quae necessaria sunt nobis, petamus.

Q. *Cur praeterea oramus?*

R. Oramus praeterea, ut remissionem peccatorum obtineamus, insuper, ut opem a Deo tam generatim, quam etiam speciatim, nostris, et proximi nostri rebus angustis impetremus.

Q. *Quot modis oramus?*

R.

R. Duobus modis oramus, aut tantum interne, aut simul etiam externe; utrumque hunc modum orandi a Jesu Christo et Apostolis didicimus.

Q. *Quomodo oramus interne?*

R. Interne oramus, dum tantum cogitationes mentis, et desideria cordis ad Deum elevamus. a)

Q. *Quomodo oramus externe?*

R. Externe oramus, dum cogitationes mentis, et desideria cordis verbis exprimimus, quae oratio vocalis appellatur.

Q. *Quae in Oratione vocali servanda?*

R. In oratione vocali servanda haec sunt, videlicet: ut spiritus, seu anima hominis idem cogitet, idem velit, idem petat, quod verbis vocalis orationis exprimitur.

Q. *Est ne oratio vocalis utilis, et necessaria?*

R.

a) Ita oravit Deum Anna in templo. I. Reg. I. 13. Porro Anna loquebatur in corde suo, tantum labia illius movebantur, et vox penitus non audiebatur. Ita oravit David: ille dicit: Psal. XXVI. 8. Tibi dixit cor meum.

R. Oratio vocalis est utilis, et necessaria, quia ipse orans ad religionem excitatur oratione, alii vero, qui haec verba audiunt, exemplum capiunt, et ad orandum incitantur.

Q. *Cur utimur libris precum?*

R. Libris precum utimur, quia continent religiosas cogitationes, et sancta desideria, quae in oratione locum habent. Libris his juvantur ii, qui sua desideria verbis propriis exprimere nequeunt.

Q. *Obligamur ne ad orandum?*

R. Obligamur ad orandum; oratio quippe est ex praecipuis religionis nostrae officiis unum, b)

Q. *Quis nos ad orandum obligat?*

R. Dei praeceptum, c) Christi exemplum, d) et mandatum e) obligant nos ad orandum.

Q.

b) *Sine intermissione orate. 1. Thes. V. 17.*

c) *Invoca me in die tribulationis: eruam te, et honorificabis me. Psal. XLIX. 15.*

d) *Luc. VI. 12. Matth. XXVI. 39.*

e) *Petite, et dabitur vobis; omnis enim, qui petit, accipit. Matth. VII. 7—8.*

Q. *In cuius nomine orandum est?*

R. In nomine Jesu Christi orandum est. f)

Q. *Quomodo est orandum?*

R. Modeste, g) et contrito corde, in spiritu, et veritate, h) cum fide, et fiducia est orandum. i)

Q. *Ubi ea, quae petenda sunt, continentur?*

R. Ea, quae petenda sunt, continentur in Oratione Dominica. k)

§. 2. *De Oratione Dominica speciatim.*

Q. *Quis nos docuit orare?*

R. Christus Dominus noster docuit nos orare. Q.

f) *Amen, amen dico vobis, si quid petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis. Joan. XVI. 23.*

g) *Oratio humiliantis se, nubes penetrabit. Eccl. XXXV. 21.*

h) *Spiritus est Deus, et eos, qui adorant eum, in spiritu, et veritate oportet adorare. Joan. IV. 24.*

i) *Postulet autem in fide nihil haesitans. Jac. I. 6.*

k) *Matth. VI. 9—13.*

Q. *Quam orationem docuit nos Christus orare?*

R. Christus docuit nos orare orationem Pater noster, quae etiam oratio Dominica appellatur.

Q. *Quomodo sonat Pater noster?*

R. Pater noster ita sonat: Pater noster, qui es in coelis, sanctificetur nomen tuum: adveniat regnum tuum: fiat voluntas tua sicut in coelo et in terra. Panem nostrum quotidianum da nobis hodie, et dimitte nobis debita nostra, sicut et nos dimittimus debitoribus nostris. Et ne nos inducas in tentationem: sed libera nos a malo. Amen.

Q. *Quae partes constituunt orationem Dominicam?*

R. Orationem Dominicam constituunt: praefatio, et septem petitiones.

a. *De Praefatione.*

Q. *Quomodo sonat Praefatio?*

R. Praefatio ita sonat: Pater noster, qui es in coelis.

Q. *Quem invocamus his verbis praefationis?*

R.

R. His verbis praefationis invocamus Deum, qui noster Pater est. a)

Q. Cur vocamus Deum Patrem?

R. Vocamus Deum Patrem, quia Deus homines ad imaginem suam creavit, b) et paternam eorum curam habet. c)

Q. Cur vocamus Deum nostrum Patrem?

R. Vocamus Deum, nostrum Patrem, quia ille nos omnes per Spiritum sanctum in Sacramento baptismi suos
fi-

a) Nunquid non Pater unus omnium nostrum? nunquid non Deus unus creavit nos? Malach. II. 10.

b) Nunquid non ipse est Pater tuus, qui possedit te, et fecit, et creavit te? Deut. XXXII. 6.

c) Nolite solliciti esse dicentes: quid manducabimus, aut quid bibemus, aut quo operiemur? haec enim omnia gentes inquirunt. Scit enim Pater vester, quia his omnibus indigetis. Matth. VI. 31—32. Omnem sollicitudinem vestram projicientes in eum, quoniam ipsi cura est de vobis, I. Petr. V. 7.

filios, d) suos haeredes, cohaeredes Jesu Christi, e) et mutuo inter nos fratres fecit.

Q. *Cur dicimus, qui es in coelis?*

R. Dicimus, qui es in coelis, quoniam Deus, quamvis sit ubivis locorum praesens, tamen praecipue in coelis habitat, f) ubi se suis electis videntum praebet, et fruendum.

b. *De primis tribus Orationis Dominicae Petitionibus.*

Q. *Quomodo sonat prima Petitio?*

R. Prima Petitio ita sonat: Sanctificetur nomen tuum.

Q. *Cur petimus primum, ut Dei nomen sanctificetur?*

R.

d) *Accepistis Spiritum adoptionis filiorum, in quo clamamus Abba, Pater. Rom. VIII. 15.*

e) *Si autem filii, et haeredes: Haeredes quidem Dei, cohaeredes autem Christi. Rom. VIII. 17.*

f) *Quicumque oraverit in loco isto, exaudi de habitaculo tuo, id est: de coelis, et propitiare. 2, Paral. VI, 21.*

R. Petimus primum, ut Dei nomen sanctificetur, quia quovis tempore, et ante omnes actiones petenda sunt prius ea, quae ad gloriam Dei faciunt, g) deinde illa, quae nobis, aut proximis nostris sunt necessaria.

Q. Quid petimus prima orationis Dominicae petitione?

R. Prima orationis Dominicae petitione petimus:

1. Ut omnes homines in terris Deum cognoscant, sanctissimum ejus nomen profiteantur, et omni modo glorificent.
2. Ut peccatores ad Deum convertantur, et poenitentiam agant.
3. Ne sanctissimum Dei nomen ab haereticis et idololatriis, blasphemia, aut vita minime religiosa profanetur.

Q. Quomodo sonat altera Petitio?

R. Altera Petitio ita sonat: Adveniat regnum tuum.

Q.

g) Quaerite primum regnum Dei, et justitiam ejus, et haec omnia adjicientur vobis. *Matth. VI. 33.*

Q. *Altera Petitione quid petimus ?*

R. Altera Petitione petimus,

1. Ut Deus Ecclesiam suam, et regnum suae gratiae dilatet, et stabiliat; regnum vero Satanae, et peccatum e medio tollat.
2. Ut fidem, spem et charitatem nobis infillet, virtutesque has in nobis augeat.
3. Ut nos finita vita coelo donet.

Q. *Quomodo sonat tertia Petitio ?*

R. Tertia Petitio ita sonat: Fiat voluntas tua sicut in coelo et in terra.

Q. *Quid petimus hac tertia Petitione ?*

R. Tertia Petitione petimus:

1. A Deo gratiam, ut ejus divinae voluntati in omnibus casibus accurate et libenter obtemperemus in terris ita, quemadmodum spiritus illi coelestes, et electi in coelo eidem obtemperant.
2. Ut Deus a nobis amoveat omnia, quae nos in adimplenda divina voluntate impediunt.

c. *De quatuor reliquis Orationis
Dominicae Petitionibus.*

Q. *Quomodo sonat quarta Petitio?*

R. Quarta Petitio ita sonat: Panem nostrum quotidianum da nobis hodie.

Q. *Quid petimus quarta Petitione?*

R. Quarta Petitione petimus:

1. Ut nobis Deus ea det omnia, quae ad conservandam corporis et animae vitam necessaria sunt.
2. Ut Deus annonae penuriam, famem aequae ac peccatum, quod saepe eiusmodi malorum causa existit, a nobis benigne avertat.

Q. *Quomodo sonat quinta Petitio?*

R. Quinta Petitio ita sonat: Dimitte nobis debita nostra, sicut et nos dimittimus debitoribus nostris.

Q. *Quid petimus quinta Petitione?*

R. Petitione quinta petimus, ut nobis Deus peccata remittat ita, quemadmodum nos ex corde remittimus iis, qui nos offenderunt.

Q. *Quomodo sonat sexta Petitio?*

R. Sexta Petitio ita sonat: Et ne nos inducas in tentationem.

Q.

Q. *Quid petimus hac sexta Petitione?*

R. Hac sexta Petitione petimus, ne nobis Deus tempore tentationis suam deneget opem, nec permittat, ut ad sensum tentationi praebeamus.

Q. *A quo tentamur praecipue?*

R. Praecipue tentamur a mundo, et propria carne, id est: a nostris pravis cupiditatibus, et desideriis, h) atque daemone.

Q. *Pios, et Electos tentat ne Deus?*

R. Etiam Pios, et Electos tentat Deus, quoties eorum virtutem probat:

I.

h) Quoniam omne, quod est in mundo, concupiscentia carnis est, et concupiscentia oculorum, et superbia vitae: quae non est ex Patre, sed ex mundo est. I. Joan. II. 16. Unusquisque tentatur a concupiscentia sua abstractus et illestus. Jacob. I. 14. Sobrii estote, et vigilate, quia adversarius vester diabolus circuit, quaerens, quem devoret. I. Petr. V. 8. Induite vos armaturam Dei, ut possitis stare adversus diaboli. Eph. VI. 11.

F

1. Morbo.

2. Egestate, et aliis calamitatibus.

Q. *Quomodo sonat septima Petitio?*

R. Septima Petitio ita sonat: Sed libera nos a malo.

Q. *Quid petimus septima Petitione?*

R. Septima Petitione petimus:

1. Ut nos Deus praesertim a malo animae, quod est peccatum, liberet, nos a temporali, et aeterna poena defendat.

2. Ut nos Deus a malis corporis liberet, si nobis ad salutem nihil profunt i)

3. Ut nobis det gratiam ad omnes calamitates, quas permittit, patienter, et constanter ferendas. k)

Q.

i) *Beatus vir, qui suffert tentationem: quoniam cum probatus fuerit, accipiet coronam vitae, quam repromisit diligentibus se. Jac. I. 12. Et quia acceptus eras Deo, necesse fuit, ut tentatio probaret te. Tob. XII. 13.*

k) *Vasa figuli probat fornax, et homines justos tentatio tribulationis. Eccl. XXVII. 6.*

Q. Quid significat haec vox: Amen?

R. Amen est vox hebraica, et significat: fiat, seu fiet.

§. 3. De Salutatione Angelica.

Q. Quam orationem vulgo Christiani catholici orationi, Pater noster subjungunt?

R. Catholici Christiani orationi Pater noster, vulgo subjungunt: Salutationem Angelicam.

Q. Quid est Salutatio Angelica?

R. Salutatio Angelica est oratio, qua Beatissimam Virginem Mariam, Dei Matrem prae Angelis, et Sanctis praecipue colimus, et invocamus.

Q. Quomodo sonat Salutatio Angelica?

R. Salutatio Angelica ita sonat: Ave Maria, gratia plena: Dominus tecum: benedicta tu in mulieribus, et benedictus fructus ventris tui Jesus. Sancta Maria mater Dei, ora pro nobis peccatoribus, nunc et in hora mortis nostrae. Amen.

Q. Quot partibus constat Salutatio Angelica?

R. Salutatio Angelica constat tribus partibus:

tibus: Salutatione Archangeli Gabrielis; Salutatione Elifabethae; et verbis Ecclesiae.

Q. *Quibus verbis Angelus Gabriel salutavit Mariam?*

R. Angelus Gabriel salutavit Mariam his verbis: Ave Maria, gratia plena, Dominus tecum, benedicta tu in mulieribus. l)

Q. *Quibus verbis salutavit Mariam Elisabeth?*

R. Elisabeth salutavit Mariam iteratis verbis Angeli; benedicta tu in mulieribus, addens sequentia: et benedictus fructus ventris tui. m)

Q. *Quae verba addidit Ecclesia?*

R. Ecclesia haec verba addidit; videlicet: Jesus. Sancta Maria mater Dei, ora pro nobis peccatoribus, nunc, et in hora mortis nostrae. Amen.

Q. *Cur dicimus: Sancta Maria mater Dei?*

R. Dicimus: Sancta Maria mater Dei,
i. Quia sancta Maria Virgo Jesum
Chri-

l) *Luc. I. 28.*

m) *Luc. I. 48.*

Christum in lucem edidit, qui vere Deus est.

2. Quia hoc nomen spem et fiduciam in nobis excitat, Deum, ejus interpositionem pronobis, auditurum.

Q. *Cur dicimus: ora pro nobis peccatoribus?*

R. Dicimus: ora pro nobis peccatoribus, ut Maria agnitione nostrae miseriae commota, spiritum poenitentiae, et remissionem peccatorum nostrorum a Deo nobis impetret.

Q. *Cur dicimus: ora pro nobis nunc, et in hora mortis nostrae?*

R. Dicimus: Ora pro nobis nunc, et in hora mortis nostrae ideo, quia semper aequae nunc, ac in hora mortis, qua daemonis tentationes saepius fortissimae sunt, auxilio, et ope Dei egemus.

Q. *Quo praecipue tempore colit Ecclesia matrem Dei Salutatione Angelica?*

R. Matrem Dei Salutatione Angelica colit Ecclesia praecipue mane, meridie, et vespere, cum datur campana signum.

Q. *Cujus praecipue, cum datur campana signum, meminisse oportet?*

R. Praecipue, cum datur campana signum, incarnationis Filii Dei, cum gratiarum actione, et religiose, meminisse oportet.

CAPUT III.

I. SECTIO.

De Charitate Christiana.

Q. *Quid est Charitas christiana?*

R. Christiana Charitas est supernaturalis a Deo infusa virtus, a) qua Deum, ut supremum bonum, ipsius causa; Proximum vero propter Deum aequae ac nos diligimus.

Q. *Quid est christiane diligere?*

R. Christiane diligere est Deum, ut supremum bonum ipsius causa, et pro-

a) *Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum sanctum, qui datus est nobis, Rom. V. 5.*

Proximum propter Deum amare, b) causa Dei omnia libenter agere, quae ille imperaverat.

Q. *Diligendus ne est etiam Deus ob alias causas, an tantum sui causa?*

R. *Diligendus est Deus etiam ideo, quia nos summa bonitate prosequitur. c)*

Q. *Quomodo diligendus est Deus?*

R. *Deus diligendus est super omnia, ex toto corde, ex tota anima nostra, ex tota mente nostra, et omnibus viribus nostris.*

Q. *Quid est Deum super omnia diligere?*

R. *Deum super omnia diligere, est Deum omnibus creatis rebus praepo-*

b) *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, et in tota anima tua, et in tota mente tua. Hoc est maximum, et primum mandatum. Secundum autem simile est huic: Diliges proximum tuum sicut te ipsum. Matth. XXII. 37. 38.*

c) *Nos diligamus Deum, quoniam Deus prior dilexit nos. I. Joan. IV. 19.*

ponere, et pluri facere omnibus, quae nobis placent, et arrident.

Q. Quid est Deum ex toto corde, anima, mente, et viribus diligere?

R. Deum ex toto corde, anima, mente, et viribus diligere, est omnes suas cogitationes, sua desideria, verba, et actiones suas ad Deum dirigere, libentius omnia, etiam vitam, amittere, omniaque perpeti, quam contra Dei praecepta quidpiam agere.

Q. Quis nomine Proximi intelligitur?

R. Nominem Proximi intelligitur quilibet homo, sive ille amicus, sive inimicus sit. d)

Q. Quid est Proximum diligere?

R. Proximum diligere, est ei bene velle, eidem facere, quod ipsi jucundum est, et utile; illud vero ommittere, quod molestiam, et damnum affert. e)

Q.

d) Vide narrationem Jesu Christi de misericordie Samaritano. Luc. 10. 29.

e) Charitas patiens est; benigna est; Charitas non aemulatur, non agit perperum, non inflatur. Non est ambitiosa,

non

Q. Quid est Proximum propter Deum diligere?

R. Proximum propter Deum diligere, est Proximum amare, quia est ad imaginem Dei factus; et quia Deus jubet, ut Proximum diligamus. f)

Q. Quid est: diliges Proximum tuum, sicut te ipsum?

R. Diliges Proximum tuum sicut te ipsum est, nihil ejusmodi Proximo facere, quod nobis ipsis dictante ratione

non quaerit, quae sua sunt, non irascitur, non cogitat malum. Non gaudet super iniquitate, congaudet autem veritati. Omnia suffert, omnia credit, omnia sperat, omnia sustinet. I. Cor. XIII. 4. 5. 6. 7.

f) Si quis dixerit, quoniam diligo Deum: et fratrem suum oderit, mendax est. Qui enim non diligit fratrem suum, quem videt: Deum, quem non videt, quomodo potest diligere? et hoc mandatum habemus a Deo, ut qui diligit Deum, diligat et fratrem suum. I. Joan. IV. 20—21.

tione displiceret ; id porro facere, quod nos ab ipso jure desideramus. g)

Q. *Est ne proximi dilectio necessaria?*

R. Proximi dilectio ita est necessaria, ut homo simulac ad usum rationis venit, sine dilectione proximi salutem animae non assequatur. h)

Q. *Qua ratione demonstramus nos habere amorem Dei, et Proximi?*

R. Demonstramus nos habere amorem Dei, et Proximi observantia praeceptorum divinorum. i)

II. SEC-

g) *Omnia, quae vultis, ut faciant vobis homines, et vos facite illis. Haec est enim lex, et Prophetarum. Matth. VII. 12.*

h) *Qui non diligit, manet in morte. Omnis, qui odit fratrem suum, homicida est. Et scitis, quoniam omnis homicida non habet vitam aeternam in semetipso manentem. I. Joan. III. 14—15.*

i) *Qui habet mandata mea, et servat ea, ille est, qui diligit me. Joan. XIV. 21.*

II. S E C T I O.

De decem Dei Praeceptis generaliter.

Q. *Quae sunt illa decem Dei Praecepta?*

R. Compendiose collecta sunt haec sequentia decem Dei Praecepta:

1. Unum solummodo Deum coles.
2. Non assumes nomen Dei tui in vanum.
3. Diem festum sanctificabis.
4. Honora patrem, et matrem tuam, ut longo vivas tempore, et bene sit tibi in terra.
5. Non occides.
6. Non moechaberis.
7. Non furtum facies.
8. Non loqueris contra proximum tuum falsum testimonium.
9. Non desiderabis uxorem proximi tui.
10. Nullam rem concupisces ex bonis proximi tui.

Q. *Quomodo haec decem Praecepta Dei in sacra scriptura exprimuntur?*

R.

R. Haec decem Dei praecepta ita in sacra scriptura exprimuntur :

1. Ego sum Dominus Deus tuus. Non habebis Deos alienos coram me. Non facies tibi sculptile, ut adores illud.
2. Non assumes nomen Domini Dei tui in vanum.
3. Memento, ut diem Sabbathi sanctifices.
4. Honora patrem et matrem tuam, ut longo vivas tempore, et bene sit tibi in terra.
5. Non occides.
6. Neque moechaberis.
7. Furtum non facies.
8. Nec loqueris contra Proximum tuum falsum testimonium.
9. Non concupisces uxorem Proximi tui.
10. Non concupisces Proximi tui domum, non agrum, non servum, non ancillam, non bovem, non asinum, et universa, quae illius sunt.

Q. Quod est discrimen inter postrema duo praecepta utriusque libri sacrae scripturae, in quibus ea habentur ?

R.

R. Si rem ipsam spectemus, inter postrema duo praecepta nullum est discrimen, discriminamen est, si spectemus ordinem, et elocutionem. In libro siquidem Exodi primum prohibetur, ne concupiscamus Proximi domum, deinde ne concupiscamus uxorem Proximi, et universa, quae ejus sunt. In libro porro Deuteronomii prohibetur, ne Proximi uxorem concupiscamus, deinde domum, et universa, quae illius sunt.

Q. *Cui data sunt a Deo haec decem praecepta?*

R. Haec decem praecepta data sunt a Deo Moyfi in monte Synai pro populo Israelitico, posteaquam venisset in desertum. a)

Q. *Quomodo haec praecepta data sunt a Deo?*

R. Haec praecepta data sunt a Deo in duabus tabulis lapideis digito ipsius Dei exarata inter fulmina et tonitrua, ut

r. Ea

a) *Vide historiam datae legis divinae Exod. XIX, et XX.*

1. Ea populus adimpleret promptius.
2. Ut populus cum reverentia voluntati divinae morem gereret.
3. Ut transgressoribus legis timorem suae potentiae, itemque poenarum, quas minatur, incuteret.

Q. *Obligamur ne ad servanda haec decem Dei praecepta?*

R. Etiam nos obligamur ad servanda haec decem Dei praecepta:

1. Quia illa explicant clarius leges naturales, quae in cordibus nostri exaratae sunt.
2. Quia ipse Christus Dominus illa approbavit, et servari iussit. b)

Q. *Possunt ne haec decem Dei praecepta servari?*

R. Haec decem Dei praecepta servari possunt; cum nulli Deus ad ea servanda deneget gratiam. c)

Q.

b) *Nolite putare, quoniam veni solvere legem aut Prophetas; non veni solvere, sed adimplere. Matth. V. 17.*

c) *Et spiritum meum ponam in medio vestri, et faciam, ut in praeceptis meis*

Q. *Quid in se continent haec decem Dei praecepta?*

R. Tria priora Dei praecepta continent in se officia erga Deum; septem porro alia, officia erga proximum.

Q. *Ubi habentur haec decem Dei praecepta breviter expressa?*

R. Breviter expressa decem Dei praecepta habentur duobus praeceptis dilectionis.

Q. *Quod est primum dilectionis praeceptum?*

R. Primum dilectionis praeceptum est: diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, et in tota anima tua, et omnibus viribus tuis. d)

Q. *Quod est alterum dilectionis praeceptum?*

R.

meis ambuletis, et iudicia mea custodiat, et operemini. Ezech. XXXVI. 27. Deus est, qui operatur in vobis et velle, et perficere pro bona voluntate. Phil. II. 13. Item. Omnia possim in eo, qui me confortat. Phil. IV. 13.

d) *Matth. XXII. 37—38.*

R. Alterum dilectionis praeceptum est : diliges Proximum tuum , sicut te ipsum. e)

Q. Quibus verbis illustrat Christus praeceptum dilectionis Proximi?

R. Christus illustrat praeceptum dilectionis Proximi his verbis: Omnia, quaecumque vultis, ut faciant vobis homines, et vos facite illis. Haec enim est lex, et Prophetarum. f)

Q. Quid de unoquoque horum decem praeceptorum Dei observandum?

R. Observandum, in quovis praecepto aliquid praecipitur, et etiam aliquid prohiberi.

III. S E C T I O.

De decem Dei Praeceptis speciatim.

§. I. De tribus primis praeceptis, quae in se officia erga Deum continent.

Q. Quid praecipitur primo Dei Praecepto?

R.

e) Matth. XXII. 39.

f) Matth. VII. 12.

R. Primo Dei praecepto praecipitur, ut unum credamus Deum, a) eum adoremus, b) in eo spem habeamus, c) eumque diligamus, d)

Q. Quid primo praecepto prohibetur?

R. Primo praecepto prohibetur: infidelitas

- a) *Sine fide impossibile est placere Deo. Credere enim oportet accedentem ad Deum, quia est. Hebr. XI. 6.*
- b) *Scriptum est: Dominum Deum tuum adorabis, et illi soli servies. Matth. IV. 10.*
- c) *Qui timent Dominum, speraverunt in Domino: adjutor eorum est. Psal. CXIII. 11. Sperate in eo omnis congregatio populorum — Deus adjutor noster in aeternum. Psal. LXI. 9.*
- d) *Audi Israel! Dominus Deus noster Dominus unus est. Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, ex tota anima tua, et ex tota fortitudine tua. Deut. VI. 4—5.*

litas, e) idololatria, f) haeresis, g)
 magia, superstitio, maleficium; h)
 odi-

- e) *Qui non crediderit, condemnabitur. Marc. XVI. 16.*
- f) *Qui commutaverunt veritatem Dei in mendacium, et coluerunt, et servierunt creaturae potius, quam creatori, qui est benedictus in secula. Amen. Rom. I. 25. Nolite converti ad idola, nec deos conflatiles faciatis vobis. Ego Dominus Deus vester. Lev. XIX. 4. Neque idololatrae efficiamini, sicut quidam ex ipsis. I. Cor. X. 7.*
- g) *Haereticum hominem post unam et secundam correptionem evita. Tit. III. 10.*
- h) *Non declinetis ad magos, nec ab hariolis aliquid sciscitemini, ne polluamini per eos. Ego Dominus Deus vester. Lev. XIX. 31. Anima, quae declinaverit ad magos, et hariolos, et fornicata fuerit cum eis, ponam faciem meam contra eam, et interficiam illam de medio populi sui. Lev. XX. 6.*

odium Dei, i) desperatio, diffidentia, k) aut nimia spes in Dei misericordia. l)

Q. *Cultus angelorum, et invocatio sanctorum sunt ne huic primo praecepto Dei contraria?*

R. *Cultus angelorum, et invocatio sanctorum non sunt contraria huic primo divino praecepto, imo bona, et utilia. m)*

G 2

Q.

i) *Exurgat Dominus, et dissipentur inimici ejus, et fugiant, qui oderunt eum, a facie ejus. Psal. LXVI. 2.*

k) *Nolite itaque amittere confidentiam vestram, quae magnam habet remunerationem. Hebr. X. 35.*

l) *An divitias bonitatis ejus, et patientiae, et longanimitatis contempnis? ignoras, quoniam benignitas Dei ad poenitentiam te adducit? Rom. II. 4.*

m) *Si fuerit pro eo angelus loquens unus de millibus, ut annuntiet hominis aequitatem, miserebitur ejus, et dicet: libera eum, ut non descendat in corruptionem, inveni, in quo ei propitius.*

Q. Cur Christiani Catholici invocant angelos?

R. Catholici Christiani invocant angelos, quia illi ad custodiendos homines

tier. Job. XXXIII. 23—24. Mibi autem nimis honorati sunt amici tui Deus: nimis confortatus est principatus eorum, Ps. CXXXVIII. 17. Laudate Dominum in sanctis ejus: laudate eum in firmamento virtutis ejus. Psal. CL. 1. Concilium Trident. Sess. 25. Mandat sancta Synodus omnibus Episcopis, et caeteris docendi munus, curamque sustinentibus, ut juxta Catholicae et Apostolicae Ecclesiae usum, a primaevis Christianae religionis temporibus, receptum, sanctorumque Patrum consensionem, et sacrorum Conciliorum Decreta, imprimis de Sanctorum intercessione, invocatione, Reliquiarum honore, et legitimo imaginum usu, fideles diligenter instruant, docentes eos, Sanctos, una cum Christo regnantes, orationes suas pro hominibus Deo offerre: bonum atque utile esse suppliciter eos invocare.

nes sunt constituti: quia homines diligunt, eorum salutis curam habent, pro iisdem orant; et quia Deum perpetuo intuentur, etiam eidem orationes hominum offerunt. n)

Q.

n) *Quoniam Angelis suis mandavit de te: ut custodiant te in omnibus viis tuis. In manibus portabunt te: ne forte offendas ad lapidem pedem tuum. Psal. XC. II—12. Videte, ne contemnatis unum ex his pusillis: dico enim vobis, quia angeli eorum in coelis semper vident faciem Patris mei, qui in coelis est. Matth. XVIII. 10.*

Quando orabas cum lacrymis, et sepeliebas mortuos, et derelinquebas prandium tuum, et mortuos abcondebas per diem in domo tua, et nocte sepeliebas eos, ego obtuli orationem tuam Domino. Tob. XII. 12.

Et alius angelus venit, et stetit ante altare habens thuribulum aureum, et data sunt illi incensa multa, ut daret de orationibus Sanctorum omnium. Super altare aureum, quod est ante thro-

Q. *Cur Christiani Catholici invocant Sanctos?*

R. *Christiani Catholici invocant Sanctos, non quod nos ipsi juvent, sed quod amici Dei sint, et Deum pro nobis orent., o)*

Q. *Utrum usus imaginum in Ecclesia Catholica non sit contrarius huic primo divino praecepto, quo vetatur fieri sculptile?*

R. *Ufus imaginum in Ecclesia Catholica non est contrarius huic primo divino praecepto; illud siquidem prohibet*

thronum Dei. Et ascendit fumus incensorum de orationibus Sanctorum de manu Angeli coram Deo. Apoc. Joan. VIII. 3—4.

o) *Hic est fratrum amator, et populi Israelis. Hic est, qui multum orat pro populo, et universa sancta civitate, Jeremias Propheta Dei. 2. Machab. XV. 14. Conc. Trid. Sess. 25. ut superius.*

hibet facere sculptile, ut illud adoretur. p)

Q. Cur, et quomodo Catholici colunt imagines?

R. Catholici colunt imagines, quia repraesentant aliquid cultu dignum, ut: divinam aliquam personam, matrem Dei, aut etiam quempiam sanctum. Cultus non exhibetur imagini, sed ei, quem imago repraesentat.

Q. Agunt ne Catholici contra hoc divinum praeceptum colentes reliquias Sanctorum?

R. Catholici colentes reliquias Sanctorum non agunt contra hoc primum divinum praeceptum, quia illas non adorant. q)

Q.

p) Non facietis vobis idolum, et sculptile, nec vitulos erigetis, nec insignem lapidem ponetis in terra vestra, ut adoretis eum. Lev. XXVI. 1.

q) Conc. Trid. Sess. 25. Decreto de invocatione Sanctorum sic praecipit: Sanctorum quoque Martyrum, et aliorum cum Christo viventium sancta corpora,

Q. *Quomodo, et cur Catholici Christiani colunt reliquias?*

R. *Catholici Christiani colunt reliquias:*

1. *Quia sunt reliquiae illorum corporum, in quibus sancti, aut per martyrimum victima Deo facti sunt; aut per poenitentiam, et alia pia opera singulari quodam perfectionis gradu Deo servierunt.*
2. *Quia Deus easdem reliquias post resurrectionem mortuorum aeternum in coelo glorificabit. r)*
3. *Quia per reliquias Deus saepe pro-*

ra, quae viva membra fuerunt Christi, et templum Spiritus sancti, ab ipso ad aeternam vitam suscitanda et glorificanda, a fidelibus veneranda esse, per quae multa beneficia a Deo hominibus praestantur.

- r) *Qui reformabit corpus humilitatis nostrae, configuratum corpori claritatis suae secundum operationem, quia etiam posset subdicere sibi omnia. Phil. III. 21.*

prodigia fecit, et in homines plurima bona contulit. s)

Q.

s) Nec superavit illum (Eliam); verbum aliquod, et mortuum prophetavit corpus ejus. In vita sua fecit monstra, et in morte mirabilia operatus est. *Eccl. XLVIII. 14—15.*

Et pallio Eliae, quod ceciderat ei, percussit aquas; et non sunt divisae, et dixit: Ubi est Deus Eliae etiam nunc? percussitque aquas, et divisae sunt huc atque illuc, et transit Elisaeus. *4. Reg. II 14.*

Quidam autem sepelientes hominem viderunt latrunculos, et projecerunt cadaver in sepulchro Elisaei; quod cum tetigisset corpus Elisaei, revixit homo, et stetit super pedes suos. *4. Reg. XIII. 21.* Virtutesque non quaslibet faciebatur Deus per manum Pauli, ita, ut etiam super languidos deferrentur a corpore ejus sudaria, et semicinētia, et recedebant ab eis languores, et spiritus nequam egrediebantur. *Act. Apost. XIX. II—12.*

Q. Quid altero Dei praecepto prohibetur?

R. Altero Dei praecepto prohibetur nominis Dei profanatio.

Q. Quomodo nomen Dei profanatur?

R. Nomen Dei profanatur:

1. Omnibus peccatis. t)

2. Praecipue blasphemia; u) Siquis de Deo, de religione vera, et Sanctis Dei contumeliose loquitur.

3. Siquis extra necessitatem, vel etiam falso jurat. w)

4.

t) Qui in lege gloriaris, per praevaricationem legis Deum inhonoras. Rom. II. 23.

u) Et qui blasphemaverit nomen Domini, morte moriatur: lapidibus opprimet eum omnis multitudo, sive ille civis, sive peregrinus fuerit. Qui blasphemaverit nomen Domini morte moriatur. Lev. XXIV. 16.

w) Non jurare omnino; neque per coelum, quia thronus Dei est, neque per terram, quia scabellum est pedum ejus, neque per Jerosolymam, quia civitas est

4. Siquis vota Deo facta transgreditur. x)
 5. Siquis nomen Dei absque necessi-

est magni Regis. Matth. V. 34.

Non perjurabis in nomine meo, nec pollues nomen Dei tui. Ego Dominus. Levit. XIX. 12.

Ante omnia autem fratres mei nolite jurare, neque per coelum, neque per terram, neque aliud, quodcumque juramentum. Sit autem sermo vester: Est, est: Non, non: ut non sub iudicio decidatis. Jac. V. 12.

- x) *Cum votum voveris Domino Deo tuo, non tardabis reddere, quia requireret illud Dominus Deus tuus: et si moratus fueris, reputabitur tibi in peccatum. Si nolueris polliceri, absque peccato eris. Quod autem egressum est de labiis tuis, observabis, et facies sicut promissisti Domino Deo tuo, et propria voluntate, et ore tuo locutus es. Deut. XXIII. 21—22.*

cessitate, et absque reverentia profert. y)

6. Siquis verbum Dei adulterat, aut etiam illo abutitur. z)

Q. Quid altero Dei praecepto praecipitur?

R. Altero Dei praecepto praecipitur, ut nomen Dei religiose colamus, et illo cum reverentia utamur.

Q. Quomodo nomen Dei honoramus, et religiose colimus?

R. Nomen Dei honoramus, et religiose colimus:

1. Cum Deum libere ubivis terrarum palam confitemur. aa)

2. Cum

y) *Non assumes nomen Domini Dei tui in vanum: nec enim habebit insontem Dominus eum, qui assumpsit nomen Domini Dei sui frustra. Exod. XX. 7.*

z) *Non sumus, sicut plurimi, adulterantes verbum Dei. 2. Cor. II. 17.*

aa) *Exaltabo te Deus meus Rex, et benedicam nomini tuo in seculum, et in seculum seculi. Per singulos dies benedicam tibi: et laudabo nomen tuum*

2. Cum a Deo in animae aequae ac corporis necessitatibus opem, atque auxilium imploramus. bb)
3. Cum Deum legitime jurando testem invocamus ad confirmandam veritatem. cc)
4. Cum vota Deo facta libenter adimplemus. dd)

5. Cum

tuum in seculum, et in seculum seculi.
Psal. CXLIV. 1—2.

Qui confitebitur me coram hominibus: confitebor et ego eum coram Patre meo, qui in coelis est. Matth. X. 32.

bb) *Invoca me in die tribulationis: erua me, et honorificabis me. Psal. XLIX. 15.* Haec est fiducia, quam habemus ad eum: quia quodcumque petierimus secundum voluntatem ejus, audit nos. *1. Joan. V. 14.*

cc) *Deum tuum timebis, et illi soli servies, ac per nomen ejus jurabis. Deut. VI. 13.*

dd) *Vovete, et reddite Domino Deo vestro, omnes, qui in circuitu ejus offeritis munera, terribili. Psal. LXXV. 12,*

5. Cum Dei verbum diligenter, et religiose audimus, ee)

6. Cum omnia ad laudem nominis Dei facimus, aut etiam Deo offerimus ff)

Q. Quid tertio Dei praecepto praecipitur?

R. Tertio Dei praecepto praecipitur, ut die dominico, qui dies a temporibus Apostolorum in memoriam resurrectionis Christi festus dictus, ab ope-

ee) *Verbum Christi habitet in vobis abundanter, in omni sapientia docentes, et commoventes vosmet ipsos, in psalmis, hymnis et canticis spiritualibus, in gratia cantantes in cordibus vestris Deo. Colos. III. 16. Beati, qui audiunt verbum Dei, et custodiunt illud. Luc. XI. 28.*

ff) *Gratias agentes semper pro omnibus in nomine Domini nostri Jesu Christi Deo et Patri. Eph. V. 20. Sive manducatis, sive bibitis, sive aliud quod facitis, omnia in gloriam Dei facite. 1. Cor. X. 31.*

opere abstineamus, religionique vacemus. gg)

Q. *Quid tertio Dei praecepto prohibetur?*

R. Tertio Dei praecepto prohibetur:

1. Omne opus servile absque necessitate, et legitima permissione. hh)
2. Alia omnia opera, quae diem hunc profanant, aut pietatem impediunt.

§. 2. De septem reliquis

DEI PRAECEPTIS,

quae officia erga Proximum in se continent.

Q. *Quid praecipitur quarto Dei praecepto?*

gg) *Memento, ut diem Sabbathi sanctifices. Exod. XX. 8.*

hh) *Sex diebus operaberis; et facies omnia opera tua, septimo autem Sabbathum Domini Dei tui est; non facies omne opus in eo, tu, et filius tuus, et filia tua, servus tuus, et ancilla tua, jumentum tuum, et advena, qui est intra portas tuas. Exod. XX. 9—10.*

R. Quarto Dei praecepto praecipitur, ut liberi parentes suos diligant, honorent, a) iisdem seruiant, b) in omnibus iis, quibus praeceptum Dei non violatur, obediant, c) in animae aequae ac corporis necessitatibus iuvent,

- a) *Honora Patrem tuum, et matrem tuam, quod est mandatum primum in promissione. Eph. VI. 2. Honora Patrem tuum, et gemitus matris tuae ne obliuiscaris. Eccl. VII. 29.*
- b) *Qui timet Dominum, honorat parentes, et quasi dominis seruiet his, qui se genuerunt. In opere et sermone, et omni patientia honora parentem tuum. Eccl. III. 8—9.*
- c) *Filii, obedite parentibus vestris per omnia, hoc enim placitum est Domino. Colos. III. 20. Filii obedite parentibus vestris in Domino, hoc enim est iustum. Eph. VI. 1. Obedire oportet Deo magis, quam hominibus. Act. Apost. V. 29.*

vent; d) pro iisdem orent Deum. e)

Q. Quid quarto Dei praecepto prohibetur?

R. Quarto Dei praecepto prohibetur: Parentibus non obtemperare, f) eos odio prosequi, g) vili pendere, h) cavil-

d) Si qua autem vidua filios, aut nepotes habet: discat primum domum suam regere, et mutuam vicem reddere parentibus, hoc enim acceptum est coram Deo. 1. Timoth. V. 4. Fili! suscipe senectam patris tui, et non contristes eum in vita illius. Et si defecerit sensu, veniam da, et ne spernas eum in virtute tua: Eleemosyna enim patris non erit in oblivione. Eccl. III. 14—15.

e) Obsecro igitur primum omnium fieri obsecrationes, orationes, postulationes, gratiarum actiones pro omnibus hominibus. 1. Tim. II. 1—2.

f) Erunt homines se ipsos amantes, cupidi, parentibus non obedientes, scelesti, et hos devita. 2. Tim. III. 2—5.

g) Vide historiam Absalonis. 2. Reg. XV—XVIII.

cavillari, i) iis conviciari, aut maledicere, k) in rebus eorum angustiis deferere, aut etiam damnum afferre. l)

Q. Quid liberis, hoc praeceptum adimplentibus, promittitur?

R. Liberis, hoc praeceptum adimplenti.

b) *Audi patrem tuum, qui genuit te: et ne contemnas cum senuerit mater tua. Prov. XXIII. 22.*

i) *Oculum, qui subsannat patrem, et qui despicit partum matris suae, effodiant eum corvi de torrentibus, et comedant eum filii aquilae. Prov. XXX. 17.*

k) *Qui maledixerit Patri suo, aut matri, morte moriatur: Patri, matrique maledixit, sanguis ejus sit super eum. Levit. XX. 9.*

l) *Qui percusserit patrem suum, aut matrem, morte moriatur. Exod. XXI. 15. Qui subtrahit aliquid a Patre suo, aut a matre, et dicit hoc non esse peccatum particeps homicidae est. Prov. XXVIII. 24.*

tibus, promittitur vita longa, et prosperitas. m)

Q *Quid liberis hoc praeceptum transgredientibus timendum?*

R. Liberis hoc praeceptum transgredientibus gravissima temporalis et aeterna poena timenda est. n)

Q. *Quod est officium parentum erga liberos?*

R. Officium parentum erga liberos est:

1. Liberos suos in vera fide, et scitu necessariis aut per se, aut per alios erudire, eosque in timore Dei educare. o)

H 2

2.

m) *Honora patrem tuum, et matrem tuam, sicut praecepit tibi Dominus Deus tuus, ut longe vivas tempore, et bene sit tibi in terra, quam Dominus Deus tuus daturus est tibi. Deut. V. 16.*

n) *Maledictus, qui non honorat patrem suum: et dicet omnis populus: amen. Deut. XXVII. 16.*

o) *Et vos patres nolite ad iracundiam provocare filios vestros, sed educate illos*

2. Omnia prava exempla, pro potestate amovere, illisque vita religiosa praeire p)
3. Boni animae aequae ac corporis liberorum suorum curam habere, necessitatibus eorum subvenire, opem, et auxilium ferre. q)
4. Errores, et transgressiones liberorum neque indulgentius, neque seve-

illos in disciplina, et correptione Domini. Eph. VI. 4. Erudi filium tuum, et refrigerabit te, et dabit delicias animae tuae. Prov. XXIX. 17.

- p) *Qui scandalisaverit unum de pusillis istis, qui in me credunt, expedit ei, ut suspendatur mola asinaria in collo ejus, et demergatur in profundum maris. Matth. XVIII. 6.*
- q) *Bonus relinquit haeredes filios et nepotes, et custoditur iusto substantia peccatoris. Prov. XIII. 22. Ponite corda vestra in omnia verba, quae ego testificor vobis hodie; ut mandetis ea filiis vestris custodire, et facere, et implere universa, quae scripta sunt legis hujus. Deut. XXXII. 46.*

severius, sed semper cum amore et mansuetudine punire. r)

Q. *Extenditur ne tantum praeceptum hoc quartum ad parentes, et liberos, an etiam ad alios?*

R. Praeceptum hoc quartum non solum ad liberos, et parentes extenditur, sed etiam ad omnes subditos, tum ad Ecclesiasticos et Civiles Magistratus, item ad Magistros; etiam eos, quos pro eorum aetate, et dignitate revereri oportet.

Q. *Quod est officium subditorum erga Praepositos et Magistratus?*

R. Officium subditorum erga Praepositos et Magistratus, sive illi probi sive improbi sunt, idem est, quod filiorum erga parentes. Quod liberis

r) *Erudi filium tuum: ne desperes: ad interfectionem autem ejus ne ponas animam tuam. Prov. XIX. 18. Noli subtrahere a puero disciplinam: si enim percusseris eum virga, non morietur. Tu virga percuties eum, et animam ejus de inferno liberabis. Prov. XXII.*

ris respectu parentum vetitum, aut imperatum est, idem subditis respectu Praepositorum et Magistratum vetitum, aut imperatum esse intelligitur. s)

Q.

s) *Obedite Praepositis vestris, et subjacete eis. Ipsi enim pervigilant, quasi rationem pro animabus vestris reddituri, ut cum gaudio hoc faciant, et non gementes; hoc enim non expedit vobis. Hebr. XIII. 17. Qui bene praesunt Presbyteri, duplici honore digni habeantur, maxime qui laborant in verbo, et doctrina. I. Tim. V. 17. Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit; non est enim potestas, nisi a Deo: quae autem sunt, a Deo ordinatae sunt. Rom. XIII. I. Subiecti igitur estote omni humanae creaturae propter Deum; sive Regi, quasi praecellenti: sive ducibus, tanquam a Deo missis ad vindictam malefactorum, laudem vero honorum. I. Petr. II. 13—14. Servos Dominis suis subditos esse, in omnibus placentes, non contradicentes,*

Q. Quid est Magistratum et Praepositorum officium erga subditos?

R. Magistratum et Praepositorum erga subditos est fere idem officium, quod parentum erga liberos. Obstringuntur praecipue subditos in religione vera continere, illis justitiam administrare, contra injurias, et vim aliorum defendere. t)

Q.

tes, non fraudantes, sed in omnibus fidem bonam ostendentes: ut doctrinam Salvatoris nostri Dei ornent in omnibus.

Tit. II. 9—10. Servi subditi estote in omni timore dominis, non tantum bonis, et modestis, sed etiam dyscolis.

I. Petr. II. 18.

t) Domini! quod justum est et aequum servis praestate: scientes, quod et vos Dominum habeatis in coelo. Colos. IV. 1. Et vos Domini eadem facite illis, remittentes minas, scientes, quia et illorum, et vester Dominus est in caelis: et personarum acceptio non est apud eum. Eyb. VI. 9.

Q. Quid prohibetur quinto Dei praecepto?

R. Quinto Dei praecepto prohibetur: ne alium aut nosmet ipsos occidamus, vel etiam vulneremus. u)

Q. Quid praeterea quinto praecepto Dei prohibetur?

R. Quinto praeterea Dei praecepto prohibetur ira, w) odium, x) prae-
vum

u) Quicumque effuderit humanum sanguinem, fundetur sanguis illius, ad imaginem quippe Dei factus est homo. Gen. IX. 6. Sanguinem animarum vestrarum requiram de manu cunctarum bestiarum, et de manu hominis, et de manu viri, et fratris ejus, requiram animam hominis. Gen. IX. 5.

w) Ego autem dico vobis: quia omnis, qui irascitur fratri suo, reus erit iudicio, qui autem dixerit fratri suo raca, reus erit concilio. Qui autem dixerit fatue, reus erit gehemae ignis. Matth. V. 22.

x) Omnis, qui odit fratrem suum, homicida est; Et scitis, quoniam omnis ho-

vum exemplum, y) injuriae omnes, quae proximis inferuntur. z)

Q. Quid quinto Dei praecepto praecipitur?

R. Quinto Dei praecepto praecipitur:

1. Pax, et concordia cum omnibus, etiam illis, qui nos offenderunt, servanda, a)

2.

homicida non habet vitam aeternam in semetipso manentem. 1. Joan. III. 15.

y) *Qui scandalisaverit unum de pusillis istis, qui in me credunt, expedit ei, ut suspendatur mola asinaria in collo ejus, et demergatur in profundum maris. Vae! mundo a scandalis; necesse est enim, ut veniant scandala, verum tamen vae! homini illi, per quem scandalum venit. Matth. XVIII. 6—7.*

z) *Prout vultis, ut faciant vobis homines, et vos facite illis similiter. Luc. VI. 31.*

a) *Si fieri potest, quod ex vobis est, cum omnibus hominibus pacem habentes. Rom. XII. 18. Et sequentibus tribus versibus.*

2. Exemplum unicuique bonum dan-
dum. b)
3. Proximo benevolentia in spiritua-
libus aequae ac temporalibus prae-
standa. c)
- Q. Quid sexto Dei praecepto prohibetur?
- R. Sexto Dei praecepto prohibentur om-
nia obscena opera, cogitationes, et
verba, d) voluntaria oblectatio, et
ad-

- b) *Sic luceat lux vestra coram hominibus,
ut videant opera vestra bona, et glori-
ficient Patrem vestrum, qui in caelis est.
Matth. V. 16.*
- c) *Vos autem fratres, nolite deficere bene-
facientes. 2. Thes. III. 13.*
- d) *Manifesta sunt opera carnis, quae sunt:
fornicatio, immunditia, impudicitia,
luxuria — quae praedico vobis, sicut
praedixi, quoniam, qui talia agunt,
regnum Dei non consequentur. Galat.
V. 19—21. Fugite fornicationem.
Omne peccatum quodcumque fecit ho-
mo, extra corpus est: qui autem for-
nicatur, in corpus suum peccat. 1.
Cor. VI. 18. Fornicatio et omnis im-*

mercedis famularis, r) fenus, s) violatio proximi bonorum, aut etiam jurium. t)

Q. Quid septimo Dei praecepto praecipitur?

R. Septimo praecepto Dei praecipitur, ut unicuique, quod suum est, permittamus, tribuamus, et praestemus, u)

verit, et quodlibet aliud ex pluribus fecerit, in quibus solent peccare homines, convicta delicti, reddet. Lev. VI.
2. 3. 4.

r) *Vae! qui aedificat domum suam in injustitia, et coenacula sua non in iudicio: amicum suum opprimet frustra, et mercedem ejus non reddet ei. Jer. XXII. 13.*

s) *Si pecuniam mutuam dederis populo meo pauperi, qui habitat tecum, non urgebis eum, quasi exactor, nec usuris opprimes. Exod. XX. 25.*

t) *Non facies calumniam proximo tuo, nec vi opprimes eum. Non morabitur opus mercenarii tui apud te usque mane. Nolite facere iniquum aliquid in*

u) alienatum reddamus, w) illatum
damnum restituamus. x)

Q. Quid octavo praecepto Dei prohibetur?

R.

in iudicio, in regula, in pondere, in
mensura. Lev. XIX. 13—35.

u) Reddite ergo omnibus debita: cui tribu-
tum tributum: cui vectigal vectigal:
cui timorem timorem: cui honorem ho-
norem. Rom. XIII. 7.

Reddite, quae sunt Caesaris Caesari, et
quae sunt Dei, Deo. Matth. XXII. 21.

w) Si autem dixero impius: morte morie-
ris, et egerit poenitentiam a peccato
suo, feceritque iudicium, et justitiam,
et pignus restituerit ille impius, rapi-
namque reddiderit, in mandatis vitae
ambulaverit, nec fecerit quidquam inju-
stum: vita vivet, et non morietur.
Ezech. XXXIII. 14—15.

x) Si laeserit quispiam agrum vel vine-
am, et dimiserit jumentum suum, ut
depascatur aliena: quidquid optimum
habuerit in agro suo; vel in vinea,
pro

R. Octavo praecepto Dei prohibetur
 falsum testimonium, y) falsa accula-
 tio, z) omne mendacium jocosum
 aequae ac officiosum, a) calumnia, b)
 detra-

pro damni aestimatione restituet. Exod.
XXII. 5.

- y) *Testis falsus non erit impunitus: et qui
 mendacia loquitur, non effugiet — qui
 loquitur mendacium, peribit. Prov. XIX.*
5—9.
- z) *Testis iniquus deridet iudicium: et os im-
 piorum devorat iniquitatem. Prov.*
XIX. 29.
- a) *Non mentiemini. Lev. XIX, II. Depo-
 nentes mendacium loquimini veritatem
 unusquisque cum proximo suo: quo-
 niam sumus invicem membra. Eph. IV.*
25.
- b) *Nolite detrabere alterutrum fratres. Qui
 detrahit fratri, aut qui iudicat fratrem
 suum, detrahit legi, et iudicat legem.
 Si autem iudicas legem, non es factor
 legis, sed iudex. Jac. IV. II.*

- detraçtatio, c) falsa opinio, d) temerarium iudicium, e) susurratio. f)
- Q. Quid hoc octavo praecepto Dei praecipitur?
- R. Hoc octavo praecepto Dei praecipitur: veritas, g) candor in sermone et opere, b) defensio famae proximi,

- c) *Remove a te os pravum, et detrahentia labia sint procul a te. Prov. IV. 24.*
- d) *Unusquisque malum contra amicum suum ne cogitetis in cordibus vestris. Zach. VIII. 7.*
- e) *Tu quis es, qui iudicas alienum servum? Domino suo stat, aut cadit: potens est enim Deus statuere illum. Rom. XIV. 4.*
- f) *Susurro, et bilinguis maledictus: multos enim turbabit pacem habentes. Prov. XXVIII. 15.*
- g) *Loquimini veritatem unusquisque cum proximo suo. Eph. IV. 25.*
- h) *Hoc oro, ut charitas vestra magis ac magis abundet in scientia, et in omni sensu: ut probetis potiora, ut sitis sinceri, et sine offensa in diem Christi. Phil.*

ximi, i) retractatio calumniarum, et detractio numerum.

Q. Quid prohibent ultima duo Dei praecepta?

R. Ultima duo Dei praecepta prohibent omnem cupiditatem rerum, quae alterius sunt.

Q. Quid ultimis duobus Dei praeceptis praecipitur?

R. Ultimis duobus praeceptis Dei praecipitur cordis puritas, k) coercitio cupiditatum, l) et praecipue desiderii

l 2

derii

Phil. I. 9—10. Qui peccatum non fecit, nec inventus est dolus in ore ejus. I. Petr. II. 22.

i) Aperi os tuum muto, et causis omnium filiorum, qui pertranseunt: aperi os tuum, decerne quod justum est, et judica inopem et pauperem. Prov. XXXI. 8—9.

k) Beati mundo corde; quoniam ipsi Deum videbunt. Matth. V. 8.

l) Non regnet peccatum in vestro mortali corpore, ut obediatis concupiscentiis ejus. Rom. VI. 12.

Qui

derii eorum, quae nostra non sunt.
m)

Q. Cur Deus etiam nostra desideria, et cupiditates legi subiecit?

R. Deus nostra desideria, et cupiditates legi subiecit, ut ostenderet:

1. Se esse cordis nostri Dominum.

n)

2. Nihil eum omnium eorum, quae cogitamus, fugere. o)

3.

Qui autem sunt Christi, carnem suam crucifixerunt cum vitiis, et concupiscentiis. Gal. V. 14.

m) Non concupisces domum proximi tui: nec desiderabis uxorem ejus, non servum, non ancillam, non bovem, non asinum, nec omnia, quae illius sunt. Exod. XX. 17.

n) Sicut divisiones aquarum, ita cor regis in manu Domini: quocunque voluerit, inclinabit illud. Prov. XXI. 1. Appendit autem corda Dominus. Versu 2.

o) Qui inspector est cordis, ipse intelligit, et servatorem animae tuae nihil fallit. Prov. XXIV. 12.

3. Ejus legem longe praestantio-
 esse humana lege, qua externae
 tantum actiones nostrae, non vero
 etiam cogitationum desideria strin-
 guntur. p)

4. Ad peccata penitus tollenda ne-
 cesse esse, ut ipse fons (cupiditates
 hic intelligo) obstruatur. q)

Q. Quid discimus ex his postremis duobus
 praeceptis?

R. Ex his postremis duobus praecep-
 tis discimus a Christianis officia prae-
 scripta non solum externe adimplen-
 da esse, sed etiam interne: ita eos

COR-

p) Quae est alia gens sic incluta, ut habeat
 ceremonias, iustaque iudicia, et uni-
 versam legem, quam ego proponam
 hodie ante oculos vestros. Deut. IV. 8.
 Scimus enim, quia lex spiritualis est.
 Rom. VII. 14.

q) Unusquisque tentatur a concupiscentia sua
 abstractus, et illectus. Deinde cum
 concupiscentia conceperit, parit pecca-
 tum: peccatum vero cum consummatum
 fuerit, generat mortem. Jac. I. 14—15.

constitutos esse debere, ut ex toto corde parati sint ea facere, aut vitare, quae praecipuntur, aut prohibentur. r)

Q. *Quid promisit Deus adimplentibus ejus praecepta?*

R. Deus adimplentibus praecepta ejus promisit vitam aeternam, s) et in hoc orbe multiplicem benedictionem. t)

IV. SEC-

r) *Non omnis, qui dicit mihi: Domine, Domine, intrabit in regnum coelorum: sed qui facit voluntatem Patris mei, qui in coelis est, ipse intrabit in regnum coelorum. Matth. VII. 21.*

s) *Si vis ad vitam ingredi, serva mandata. Matth. XIX. 17.*

t) *Et faciens misericordiam in millia his, qui diligunt me, et custodiunt praecepta mea. Exod. XX. 6.*

IV. S E C T I O.

De Praeceptis Ecclesiae generatim.

Q. *Habet ne Ecclesia Catholica legum praescribendarum potestatem?*

R. *Ecclesia Catholica habet legum praescribendarum potestatem a Christo Jesu sibi datam a)*

Q. *Tulit ne Catholica Ecclesia leges?*

R. *Catholica Ecclesia tulit leges. b)*

Q.

a) *Qui vos audit, me audit, et qui vos spernit, me spernit. Qui autem me spernit, spernit eum, qui misit me. Luc. X. 16.*

b) *Visum est Spiritui sancto et nobis, nihil ultra imponere vobis operis, quam haec necessaria: ut abstineatis vos ab immolatis Simulacrorum, sanguine et suffocato, fornicatione, a quibus custodentes vos, bene agetis. Act. Apost. XV. 28. Perambulabat Paulus Syriam et Ciliciam, confirmans Ecclesias, praecipiens custodire praecepta Apostolorum, et Seniorum. Act. Apost. XV. 41.*

Q. Tenemur ne Ecclesiae legibus, et cur?

R. Tenemur Ecclesiae legibus: c)

1. Quia quantum Dei praeceptum praecipit, ut Ecclesiasticis aequae ac civilibus Magistratibus obtemperemus.

2. Quia Christus noster divinus Legislator in Evangelio expresse audiendam esse Ecclesiam praecipit. d)

Q. Quot sunt praecepta Ecclesiae praecipue tenenda, et observanda?

R. Praecepta Ecclesiae tenenda et observanda praecipue sunt quinque:

1. Indicta festa celebrabis.

2. Sacrosanctum Missae sacrificium die-

c) *Obedite Praepositis vestris, et subjacete eis, ipsi enim pervigilant, quasi rationem pro animabus vestris reddituri: ut cum gaudio hoc faciant, et non gementes: hoc enim expedit vobis. Hebr. XIII 17.*

d) *Quod si non audierit eos, dic Ecclesiae: si autem Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus et publicanus. Matth. XVIII. 17.*

diebus dominicis, et festis religio-
se audies.

3. indictos jejuniorum dies serva-
bis; ut quadraginta dierum jeju-
nium, quatuor temporum, et alia
indicta. Etiam a carnibus feria
sexta et Sabbatho abstinebis.
4. Peccata tua sacerdoti designato
quovis annò semel saltem confite-
beris: paschali porro tempore sa-
cro sanctam sumes Eucharistiam.
5. Vetitis temporibus nuptias non
celebrabis.

V. S E C T I O.

De Praeceptis Ecclesiae spe- ciatim.

§. I. *De primis duobus Ecclesiae Praeceptis.*

A. Primum Ecclesiae praeceptum: In-
dicta Festa celebrabis.

Q. *Quid praecipit Ecclesia primo praecepto?*

R. Ecclesia primo praecepto praecipit
festa aequè celebranda, ac dies do-
minicos; proinde festis diebus quies-
cent:

cendum, non laborandum, piis tantum actionibus vocandum esse.

Q. Quid vetat Ecclesia hoc primo praecepto?

R. Ecclesia primo hoc praecepto vetat ea omnia diebus festis facienda, quae diebus dominicis vetita sunt, videlicet:

- 1. Servile opus absque necessitate, et legitima permissione; quod opus festis et dominicis diebus solidis prohibetur.*
- 2. Ejusmodi actiones, et oblectationes, quae diem aut profanant, aut religioni impedimento sunt.*

B. Alterum Ecclesiae praeceptum: Sacrosanctum Missae sacrificium diebus dominicis et festis religiose audies.

Q. Quid altero Ecclesiae praecepto praecipitur?

R. Altero Ecclesiae praecepto praecipitur totius Missae devota diebus dominicis et festis auditio.

Q. Quae praeterea ad celebrandos dies dominicos, et festos, pro ratione intentionis Ecclesiae, facienda?

R.

R. Ad celebrandos dies dominicos, et festos, pro ratione intentionis Ecclesiae, praeter auditionem Missae, etiam sermones sacri audiendi, ad Sacramentum poenitentiae et Eucharistiae accedendum, spirituales libri legendi, vesperis post meridiem cantari solitis, aliis denique piis actionibus est vacandum.

Q. *Cur festa Sabaoth, Beatissimae Virginis, et Sanctorum sunt indicta?*

R. Festa Sabaoth sunt indicta in memoriam mysteriorum, quae illis diebus celebrantur. Festa porro Virginis Beatissimae, atque Sanctorum, in gratiarum actionem pro plurimis donis iisdem a Deo datis; in memoriam earum virtutum, quibus praeluxerunt, tum etiam ad excitandos nos ad imitationem earundem.

Q. *Quid a Christiano Catholico, pro ratione intentionis Ecclesiae, diebus festis faciendum?*

R. Diebus festis a Christiano Catholico:

1. Dona, quae naturae humanae generatim, et Sanctis speciatim data, religiose consideranda, et

pro

pro iisdem Deo gratiae agenda
sunt.

2. Virtutes Sanctorum, ut exempla, spectandae, quas, ut imitetur, est necesse.

3. Per intercessionem Sanctorum apud Deum in rebus afflictis auxilium quaerendum.

Q. Quid altero Ecclesiae praecepto prohibetur?

R. Altero Ecclesiae praecepto prohibetur praecipue in rebus divinis, diebus dominicis et festis, pigritia, talis est:

1. Si non integrum Missae sacrificium, aut non cum ea, qua par est, religione audiamus, aut etiam ad audiendos sermones sacros rarius accedamus.

2. Si horas, quibus sacra Deo fiunt, edendo et bibendo, item lusu, aut etiam aliis oblectationibus, infumimus, quae a cultu Dei avocant.

I. DE SACRIFICIO MISSAE.

a. Quid Sacrificium Missae, et quid in eo agitur.

Q. *Quid est Missa?*

R. Missa est incruentum novi testamenti Sacrificium, perpetua commemoratio illius cruenti Sacrificii, quod Jesus Christus in cruce consummavit, e)

Q. *Cur Missa appellatur Sacrificium?*

R. Missa appellatur Sacrificium, quia in ea omnipotenti Deo corpus et sanguis Jesu Christi super altari offertur.

Q.

e) *Concil. Trid. Sess. 22. Can. I. Deus et Dominus noster Jesus Christus in novissima coena, qua nocte tradebatur, corpus et sanguinem suum sub speciebus panis, et vini Deo Patri obtulit, ac sub earundem rerum Symbolis, Apostolis, quos tunc novi Testamenti Sacerdotes constituebat, ut sumerent, tradidit; et eisdem, eorumque in sacerdotio successoribus, ut offerrent, praecepit, per haec verba: Hoc facite in meam commemorationem.*

Q. *Cur Missa appellatur Sacrificium incruentum?*

R. Missa appellatur Sacrificium incruentum, quia in ea sanguis non profunditur, ut in cruce factum est.

Q. *Quis hoc Sacrificium instituit?*

R. Jesus Christus Sacrificium hoc instituit.

Q. *Quomodo Jesus Christus hoc Sacrificium instituit?*

R. 1. Jesus Christus accepit panem et calicem cum vino.

2. Benedixit utrumque, et dixit super pane: Hoc est corpus meum, et super calice: hic est calix sanguinis mei.

3. Utrumque praesentibus Apostolis dedit sumendum.

4. Mandavit: hoc facite in meam commemorationem. f)

Q. *Cur Jesus Christus Missae Sacrificium instituit?*

R. Jesus Christus Missae Sacrificium instituit.

I. Ut

f) *Matth. XXVI. 26. 27. 28. Marci XIV. 22. 23. 24. Luc. XXII, 19—20.*

1. Ut in Ecclesia sua verum et proprium Sacrificium ad finem usque orbis relinqueret.
2. Ut perpetuam memoriam illius cruenti in cruce Sacrificii in sua Ecclesia conservaret.
3. Ut nobis praecipuum signum sui infiniti amoris ostenderet. g)

Q. *Quis offert in Ecclesia Catholica hoc Sacrificium?*

R. In Missa offert invisibiliter se ipsum Jesus Christus suo coelesti Patri pro nobis; visibiliter porro facit id Sacerdos.

Q. *Quod est discrimen inter Sacrificium Jesu Christi in cruce, et Sacrificium Missae?*

R. Sacrificium Missae est illud ipsum Sacrificium, quod Jesus Christus in cruce consummavit; discrimen tantum est in modo offerendi. In cruce siquidem profudit Jesus sanguinem proprium; in Sacrificio vero Missae nullus profunditur sanguis.

Q

g) *Conc. Trid. Sess. 22. ubi haec omnia habentur.*

Q. *Quomodo Sacerdos perficit Missae Sacrificium?*

R. Sacerdos perficit Missae Sacrificium eadem faciendo, quae Jesus in novissima coena fecit.

1. Accipit panem, et calicem cum vino.
2. Benedicit utrumque, et dicit de super ea ipsa verba Jesu Christi, quibus fit transubstantio panis et vini in corpus et sanguinem Jesu Christi.
3. Manducat hoc corpus, et bibit sanguinem Jesu Christi ipse, et manducandum etiam sub specie panis fidelibus porrigit, quoties hi ad communionem accedunt.

Q. *Cur Sacerdos hoc Sacrificium perficit?*

R. Sacerdos hoc Sacrificium perficit:

1. Ut Dei suprema Dominium, et supremam potestatem in omnes res creatas profiteatur.
2. Ut Deo pro omnibus beneficiis gratias agat.
3. Ut a Deo remissionem peccatorum impetret.
4. Ut a Deo omnes eas gratias, quibus indigemus, exoret.

Q.

Q. *Cui Sacrificium Missae offertur?*

R. Sacrificium Missae soli Deo tantum offertur.

Q. *Utrum etiam hoc Missae Sacrificium fit in honorem Sanctorum?*

R. Hoc Missae Sacrificium fit etiam in honorem Sanctorum; quo tamen tempore non offert illud Sacerdos Sanctis, verum ipsi Deo.

Q. *Cur Missae Sacrificium fit in honorem Sanctorum?*

R. Missae Sacrificium fit in honorem Sanctorum;

1. Ad gratias Deo agendas pro beneficiis, quae in electos suos contulit.

2. Ad invocandos Sanctos, ut suas apud Deum pro nobis preces nostris jungant precibus.

Q. *Pro quibus hoc Missae Sacrificium offertur a Sacerdote?*

R. Hoc Missae Sacrificium offertur a sacerdote pro vivis non secus ac defunctis.

b. Quomodo audiendum

MISSAE SACRIFICIUM.

Q. *Quomodo audiendum est Missae Sacrificium?*

R.

R.

R. Missae Sacrificium audiendum est integrum, nulla illius parte propria culpa intermissa. Non sufficit adesse tantum cum illud perficitur, verum 1. attente. 2. Reverenter. 3. Religiose audiendum.

Q. *Quid significat: Attente Missae Sacrificium esse audiendum?*

R. Attente Missae Sacrificium audire, idem est ac nullam habere voluntariam distractionem, ad partes Missae animum advertere, mentem divinis rebus occupare.

Q. *Quid significat: Reverenter Missae Sacrificium esse audiendum?*

R. Reverenter Missae Sacrificium audire, idem est ac Sacrificio Missae decenti corporis habitu, et exemplari motu adesse; hinc

1. Dum Evangelium legitur, stans; dum, frons, os, et pectus cruce signanda. Deinde

2. Ad elevationem flectenda genua, quo tempore aequè ac ad communionem pectus tundendum.

3. Sub ipsum Missae Sacrificium curiose non circumspiciendum.

4. ~~Et alia omnia minus decora, ut confabulatio, risus, et similia vitanda.~~

Q. *Quid significat: Religiose Missae Sacrificium esse audiendum?*

R. Religiose Missae Sacrificium audire, idem est ac sub ipsum Missae Sacrificium, et praesertim, cum nobiliores ejus partes perficiuntur, ardentius, et modeste Deum orare, eisdemque pro acceptis beneficiis gratias agere.

Q. *Quae sunt nobiliores Missae partes?*

R. Nobiliores Missae partes sunt: Evangelium, Offertorium, Elevatio, et Communio.

Q. *Quid ad Evangelium agendum?*

R. Ad Evangelium in memoriam revocandum est officium nostrum, videlicet: ut Evangelii doctrinam veram agnoscamus, illam ubivis locorum profiteamur, et defendamus, nec non ad eam vitam nostram componamus.

Q. *Quid ad Offertorium agendum?*

R. Ad Offertorium intentio nostra Sacerdotis intentioni jungenda est:

quo tempore se ipsum Deo offerat, quivis est necesse.

Q. Quid ad Elevationem agendum?

R. Ad Elevationem Jesus Christus sub specie panis et vini est adorandus, et cum pectus tunditur, fateamur necesse est nostra peccata mortis Christi causam fuisse. Actus contritionis elicendus, fides, spes, et charitas excitanda.

Q. Quid ad Communionem Sacerdotis agendum?

R. Ad Communionem Sacerdotis, quoties ipsi re non accedimus, spiritualiter id faciamus, id est: excitemus in nobis desiderium corpore Jesu Christi pro dignitate fruendi.

2. DE SERMONE SACRO.

Q. Quid praeterea rebus divinis adnumeratur?

R. Adnumeratur praeterea rebus divinis auditio verbi Dei.

Q. Cur Sermones sacri audiendi sunt?

R. Sermones sacri audiendi sunt:

1. Quia Sermonibus sacris verbum Dei exponitur, et explicatur.

2. Quia pauci sunt homines, qui doctrinae fidei claram et perfectam habent cognitionem; juvenus siquidem non diu, et non cum ea, qua par est, attentione doctrinam hanc audivit, quae de fide, et moribus proponebatur.

Q. *Cur Sermones sacri audiendi sunt etiam si optime religionis doctrinam memoria teneamus?*

R. Sermones sacri audiendi sunt, etiam si optime religionis doctrinam memoria teneamus:

1. Quia facile id obliviscimur, quod de religione didicimus.

2. Quia saepe id faciendum omittimus, quod nostri est officii, nisi sit, qui nos moneat, et adhortetur.

Q. *Quid agendum, ut fructum ex Sermionibus sacris habeamus?*

R. Ut fructum ex sermonibus sacris habeamus, necesse est:

1. Ut absque evagatione mentis et attentissime audiamus.

2. Quod dicitur, id nobis dictum esse, non aliis judicemus.

3. Firmissime statuamus, fore: ut vitam doctrinae auditaе consentaneam vivamus.

3. DE DIVINIS POST MERIDIEM.

Q. *In quo consistunt Divina post meridiem?*

R. Divina post meridiem consistunt in vesperis, et aliis pro varietate locorum, piis actionibus, ut sunt: Sermones sacri, doctrina christiana, rosarium, litaniae, et benedictio.

Q. *Quid est Rosarium?*

R. Rosarium est certus in Ecclesiam Catholicam introductus orandi modus, compositus ex Symbolo fidei, certo orationis dominicae, et salutationis angelicae numero.

Q. *Cur in Ecclesiam Catholicam introductum Rosarium?*

R. Rosarium in Ecclesiam Catholicam introductum ad frequentem memoriam Mysterii Incarnationis, Passionis, et Resurrectionis Jesu Christi, quae mysteria in Symbolo Fidei continentur, et horum etiam frequens fit mentio. Rosarium item ad colendam Virginem Beatissimam introductum.

§. 2. *De tribus reliquis Ecclesiae
Præceptis.*

C. Tertium Ecclesiae Præceptum: Indicta jejunia servabis, ut quadraginta dierum jejunium, quatuor temporum, et alia indicta. Etiam VI. Feria et Sabbatho ab esu carnum abstinebis. h)

Q. *Quid tertio Ecclesiae Præcepto præcipitur?*

R. Tertio Ecclesiae Præcepto præcipitur, ut sexta Feria et die Sabbathi ab esu carnum, et aliis indictis jejuniorum diebus ab omnis generis lacte, et ovis conditis cibis abstineamus; nisi stabilis, et generalis quaedam consuetudo (ut fere per totam Germaniam obtinet) esum horum ciborum permittat.

Q. *Utrum huic tertio præcepto satisfacit, si tantum ab his jejuniorum tempore vitis cibis abstineamus?*

R. Ut huic tertio præcepto satisfiat indictis jejniis minuenda est cibi etiam

h) *Concil. Trid. Sess. 25. 1*

etiam quantitas, quod fit, semel diebus illis ad saturitatem manducando.

Q. *Utrum quilibet obligatur ad abstinentiam a carnibus Feria VI. et Sabbatho, itemque aliis indictis jejuniis?*

R. Quilibet, qui legitimam non habet permissionem carnes comedendi, obligatur ad abstinentiam a carnibus Feria VI. et Sabbatho, itemque aliis indictis jejuniis.

Q. *Qui non obligatur indictis jejuniorum diebus ad quantitatem ciborum servandam?*

R. Omnes illi, qui vicesimum primum aetatis annum nondum compleverunt; item omnes illi, qui absque notabili valetudinis jactura id facere nequeunt, ad quantitatem ciborum servandam indictis jejuniorum diebus non obligantur.

Q. *Tenetur ne is, cui permissum est carnibus vesci, ad quantitatem indictis jejuniorum diebus servandam?*

R. Is, cui permissum est carnibus vesci, tenetur indictis jejuniorum diebus ad quantitatem servandam; discrimen liquidem est inter facultatem

car-

carnibus vescendi, et quantitatis non servandae.

Q. *Quibus, pro intentione Ecclesiae, indictis jejuniorum diebus abstinendum?*

R. Pro intentione Ecclesiae indictis jejuniorum diebus abstinendum clamoris oblectationibus; jejuniorum siquidem dies, sunt dies poenitentiae.

D. **Quartum Ecclesiae Praeceptum:** Peccata tua Sacerdoti designato quovis anno semel saltem confiteberis; Paschali porro tempore sacrosanctam sumes Eucharistiam.

Q. *Quid quarto Ecclesiae Praecepto praecipitur?*

R. Quarto Ecclesiae Praecepto praecipitur annua Confessio aequae ac Communio Paschalis.

E. **Quintum Ecclesiae Praeceptum:** Votis diebus Nuptias non celebrabis.

Q. *Quid quinto Ecclesiae Praecepto prohibetur?*

R. Quinto Ecclesiae Praecepto a Dominica prima Adventus usque ad Epiphaniam; item a feria IV. Cinerum usque

usque ad Dominicam primam post Pascha Nuptiae celebrandae prohibentur.

Q. *Cur his diebus Nuptiae celebrandae prohibentur?*

R. Nuptiae celebrandae his diebus prohibentur, ut hos dies religiose inter opera poenitentiae transigamus, simulque mysteria, quae ab Ecclesia iis diebus proponuntur, absque evagatione mentis consideremus, a quibus nos invecdae plerumque nuptiales pompae, et oblectationes avocant.

CAPUT IV. DE SACRAMENTIS. I. SECTIO.

De Sacramentis generatim.

Q. *Quid est Sacramentum?*

R. Sacramentum est signum visibile gratiae invisibilis; in quovis etenim Sacramento aliquid proponitur, quod sub oculos cadit, aut sensu alio per-

cipitur: ita e. g. in Sacramento baptismi aqua sub oculos cadit.

Q. *Cur Sacramenta appellantur signa?*

R. Sacramenta appellantur signa, quia illa ex institutione Christi per res exteriores internam sanctificationem, quam operantur, significant.

Q. *Quomodo per Sacramenta sanctificamur?*

R. Per Sacramenta sanctificamur, cum illorum alia ordinatim gratiam nobis sanctificantem, et justificationem conferunt, alia porro eandem gratiam in nobis augent.

Q. *Per quae Sacramenta ordinatim nobis sanctificans gratia, et justificatio conferuntur?*

R. Gratia sanctificans, et justificatio nobis ordinatim per Sacramentum baptismi, et poenitentiae conferuntur.

Q. *Quomodo Sacramentum Baptismi, et Poenitentiae, ex eo, quod per illa nobis gratia sanctificans, et justificatio ordinatim conferatur, nominantur?*

R. Ex eo, quod nobis Sacramentum Baptismi et Poenitentiae gratiam sanctificantem, et justificationem ordi-

natim conferant, haec Sacramenta mortuorum nominantur; excitant siquidem peccatorem, qui spiritualiter mortuus est, ad vitam aeternam.

Q. Quomodo appellantur illa Sacramenta, per quae gratia sanctificans in nobis augetur?

R. Sacramenta, per quae in nobis gratia sanctificans augetur, appellantur Sacramenta vivorum.

Q. Cur haec Sacramenta, vivorum Sacramenta appellantur?

R. Appellantur Sacramenta vivorum, quia illi, qui ista suscipiunt, gratiam sanctificantem, in qua spiritualis animae vita consistit, jam possidere iudicantur.

Q. Quae sunt Sacramenta vivorum?

R. Sacramenta vivorum sunt: **C**onfirmatio, **E**ucharistia, **E**xtr^ema Unctio, **O**rdo, et **M**atrimonium.

Q. Quae praeterea de Sacramentis notanda?

R. Notanda de Sacramentis praeterea:

1. Quodlibet Sacramentum singularem conferre gratiam.
2. Sacramentum Baptismi, Confirmationis, et Ordinis indelebilem cha-

characterem imprimere animae; ob hunc characterem Christiano Sacramenta haec semel suscepta legitime, et absque lethali culpa iterare vetitum est. a)

Q. Unde Sacramenta suam virtutem habent?

R. Sacramenta suam virtutem habent a suo Auctore Jesu Christo.

Q. Quot sunt Sacramenta, et quomodo appellantur?

R. Sacramenta sunt septem: b) Haec appellantur:

1. Baptismus, 2. Confirmatio, 3. Eucharistia, 4. Poenitentia, 5. Extrema Unctio, 6. Ordo, 7. Matrimonium. b) II.

a) Concil. Trid. Sess. VII. Can. 9. de Sacramentis in genere. Si quis dixerit: in tribus Sacramentis, Baptismo, scilicet Confirmatione, et Ordine non imprimi Characterem in anima, hoc est signum, quoddam spirituale, et indelebile, unde ea iterari possunt, anathema sit.

b) Concil. Trid. Sess. VII. C. 1. de Sacramentis in genere. Si quis dixerit: Sacramen-

II. S E C T I O.

De Sacramentis speciatim.

§. I. De Sacramento Baptismi.

Q. Quid est Baptismus?

R. Baptismus est primum et maxime necessarium Sacramentum, ope cujus homo per aquam et verbum Dei ab originali peccato, et omnibus actualibus peccatis, si quae ante Baptismum patravit, liberatur, et in Christo velut nova res creata, ad vitam aeternam renascitur, et sanctificatur.

Q. Cur Baptismus appellatur primum Sacramentum?

R.

cramenta novae legis non fuisse omnia a Jesu Christo Domino nostro instituta, aut esse plura vel pauciora, quam septem, videlicet Baptismum, Confirmationem, Eucharistiam, Poenitentiam, extremam Unctionem, Ordinem, et Matrimonium; aut etiam aliquod horum septem non esse vere, et proprie Sacramentum: anathema sit.

R. Baptismus appellatur primum Sacramentum, quia baptifari oportet prius, quam aliud Sacramentum suscipiatur.

Q. Cur Baptismus appellatur Sacramentum maxime necessarium?

R. Baptismus appellatur maxime necessarium Sacramentum ideo, quia sine Baptismo e) nullus, nec quidem infans salvatur.

Q. Quid operatur Sacramentum Baptismi?

R. Sacramentum Baptismi operatur:

1. Veniam peccati originalis, et aliorum ante Baptismum patratorum, d) item remissionem aeternae aequae ac temporalis poenae.

2. In Baptismo gratia divina confertur animae nostrae, per quam
justi.

c) Respondit Jesus: Amen, amen dico tibi, nisi quis renatus fuerit ex aqua, et Spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei. Joan. III. 5.

d) Non ex operibus justitiae, quae fecimus nos, secundum suam misericordiam salvos nos fecit, per lavacrum regenerationis, et renovationis Spiritus sancti. Tit. III. 5.
Qui

- justificamur, e) filii Dei; et haeredes regni aeterni efficimur. f)
3. Illi, qui baptisantur, intrant Ecclesiam, et sunt ejus membra. g)
4. Animae indelebilis character imprimitur; hinc etiam Baptismus semel tantum non iterum legitime, et absque lethali culpa suscipitur. h)
- Q.

Qui crediderit, et baptisatus fuerit, salvus erit, qui vero non crediderit, condemnabitur. Marc. XVI 16.

- e) *Sed abluti estis, sed sanctificati estis, sed justificati estis in nomine Domini Jesu Christi, et in Spiritu Dei nostri. I. Cor. VI. 11.*
- f) *Deus nos — per lavacrum regenerationis — salvos fecit — ut justificati gratia ipsius haeredes simus secundum spem vitae aeternae, Tit. III. 7.*
- g) *In uno spiritu omnes nos in unum corpus baptisati sumus, sive Judaei, sive gentiles, sive servi, sive liberi. I. Cor. XII. 13.*
- h) *Conc. Trid. Sess. VII. Can. 9. De Sacramentis in genere.*

Q. *Quomodo adulti salvari possunt, si illis occasio Sacramentum hoc Baptismi re ipsa suscipiendi non adsit?*

R. *Adulti, quibus non adest occasio Sacramentum hoc Baptismi re ipsa suscipiendi, possunt salvari:*

1. *Per Flaminis Baptismum,*
2. *Per Sanguinis Baptismum.*

Q. *In quo consistit Flaminis Baptismus?*

R. *Baptismus Flaminis consistit in ardenti desiderio Sacramentum Baptismi (modo occasio detur) suscipiendi; necessario praeterea amor Dei et verus dolor commissorum peccatorum excitandus est.*

Q. *In quo consistit Sanguinis Baptismus?*

R. *Baptismus Sanguinis consistit in eo, si non baptisatus, qui Sacramentum Baptismi suscipere cupit, non tamen potest, sanguinem proprium et vitam pro Deo, et fide tradat.*

Q. *Quis potest baptizare?*

R. *In casu necessitatis quivis baptizare potest, extra hunc ipse tantum Episcopus, et Parochus habent jus baptisandi; permittentibus tamen his, etiam alii Sacerdotes, et Diaconi baptizare possunt.*

L

Q.

Q. *Quod est Officium Baptistantis?*

R. Officium Baptistantis est:

1. Ut habeat intentionem, ita, pro-
ut instituit Jesus Christus, bapti-
fandi.
2. Ut eam personam, quam bapti-
fat, naturali aqua abluat.
3. Ut fundendo aquam simul verba
haec proferat: Ego te baptiso in
nomine Patris, et Filii, et Spiri-
tus sancti.

Q. *Quid faciendum adulto, qui Baptismum
suscipere intendit?*

R. Adultus, qui Baptismum suscipere
intendit, necesse est:

1. Ut sciat necessarios Articulos Fi-
dei, atque credat. i)
2. Cupiat fieri membrum Ecclesiae.
3. De peccatis doleat. k)

4.

i) *Jesus dicit discipulis suis: Euntes docete
omnes gentes, baptisantes eos in no-
mine Patris, et Filii, et Spiritus sancti.
Matth. XXVIII. 19.*

k) *Petrus inquit ad illos: poenitenti^{am}
agite, et baptisetur unusquisque ve-
strum*

4. Habeat propositum, et serio promittat se ad finem vitae Christiano more victurum. I)

Q. Quis id promittit nomine infantum, quæ istud facere nequeunt.

R. Nominè infantum, promittunt patrini, qui eos de sacro fonte levant, omnia illa adimplenda, ad quæ illi vi baptismi obligantur.

Q. Obligamur ne etiam ad servanda promissa a Patrinis facta?

R. Obligamur etiam ad servanda promissa a Patrinis facta; competit quoque renovare sæpius hæc in baptismo promissa.

L 2

Q.

strum in nomine Christi Jesu, in remissionem peccatorum vestrorum, et accipietis donum Spiritus sancti. Act. Ap. II. 38.

I) An ignoratis, quia quicumque baptisati sumus in Christo Jesu, in morte ipsius baptisati sumus? consepulti enim sumus cum illo per Baptismum in mortem: ut quomodo Christus surrexit a mortuis per gloriam Patris, ita et nos in novitate vitæ ambulemus. Rom. VI, 3—4.

Q. *Quomodo promissa in Baptismo renouantur?*

R. Promissa in Baptismo ita renouantur: Credo in Deum Patrem, Filium, et Spiritum sanctum. Credo in Iesum Christum Filium Dei unigenitum, Deum pariter ac hominem, qui genus humanum sua passione, et morte redemit. Omnia credo, quae Deus revelavit, quae Jesus, et ejus Apostoli docuerunt, et quae Catholica Ecclesia (cujus membrum esse et mori cupio) credenda proponit. Renuntio ex toto corde diabolo, ejus superbiae, et omnibus illius operibus. Renuntio etiam omnibus peccatis, pompae, et omnibus falsis doctrinis hujus seculi. Propono vitam christianam. Mea proposita Deus confirmet sua potenti gratia. Amen.

Q. *Quando competit haec in Baptismo promissa renovare?*

R. Haec in Baptismo promissa renovare competit:

1. Quamprimum ad usum rationis ventum est.

2. Ante Sacramentum Confirmationis.

3.

3. Die natali.

4 Saepius in vita, praesertim ante
Confessionem et Communionem.

Q. *Quod est officium Patrinorum?*

R. Officium Patrinorum est: ut eos, quos de sacro fonte levarunt, parentibus defunctis, aut si illi sui officii immemores essent, in fidei doctrina erudiant. Ceterum Patrinis, cum his, quos de sacro fonte levarunt, et cum eorum parentibus matrimonia contrahere vetitum. Matrimonium siquidem ejusmodi, ratione affinitatis spiritualis, quam Ecclesia inter has personas statuit, invalidum est.

§. 2. *De Sacramento Confirmationis.*

Q. *Quid est Confirmatio?*

R. Confirmatio est Sacramentum, quo baptisatus homo per sacrum Chrisma, et verbum Dei a Spiritu sancto confirmatur in gratia, ut fidem suam constanter profiteatur, et ad fidei praecepta vitam suam componat.

Q. *Quid operatur Confirmatio?*

R. Confirmatio auget gratiam sanctifi-
can-

cantem, a) et singularem confert ita, ut baptifatus homo conftanter fuam fidem profitetur, fideique conformem vitam ducat. Haec indelebilem animae characterem imprimat; proinde femel confirmato iterum confirmari non licet.

Q. *Est ne omnino ad salutem obtinendam neceffaria Confirmatio?*

R. Confirmatio non eft omnino ad salutem obtinendam neceffaria; ceterum ob illa, quae operatur, non intermittenda, fi occasio Confirmationis fufcipiendae adfit.

Q. *Quis confert Sacramentum Confirmationis?*

R. Ordinatum Sacramentum Confirmationis conferunt ipfi Epifcopi.

Q. *Quid factum eft opus, ut hoc Sacramentum Confirmationis digne fufcipiatur?*

R.

a) *Qui autem confirmat nos vobiscum in Christo, et qui unxit nos Deus, qui et signavit nos, et dedit pignus fpiritus in cordibus nostris. 2. Cor. I. 21—22.*

R. Ut hoc Sacramentum Confirmationis digne suscipiatur, opus est, ut adulti praecipue in fide, et in his, quae ad hoc Sacramentum referuntur, bene instructi, tum etiam in statu gratiae sint constituti; item per orationem, et alias sanctas actiones praeparati.

Q. Sunt ne etiam ad hoc Sacramentum Confirmationis Patrini necessarii?

R. Etiam ad hoc Sacramentum Confirmationis Patrini sunt necessarii; ceterum inde nulla ejusmodi oritur affinitas, quae matrimonium contrahendum (quemadmodum fit in Baptismo) impediat.

§. 3. De sanctissimo Eucharistiae Sacramento.

Q. Quid est Eucharistia?

R. Eucharistia est Sacramentum sanctissimum, est verum corpus, et sanguis verus Domini nostri Jesu Christi sub specie panis, et vini. a) Q.

a) Coenantibus autem eis, accepit Jesus panem et benedixit, ac fregit, dedit. que

Q. Cur hoc Sacramentum appellatur sanctissimum?

R. Sacramentum hoc appellatur sanctissimum, quia non solum, quemadmodum reliqua Sacramenta hominem sanctificat, verum etiam Jesum Christum omnis Sanctitatis auctorem continet. b)

Q. Cur Eucharistia Sacramentum Altaris nominatur?

R. Eucharistia Sacramentum Altaris ideo nominatur, quia in Altari fit transubstantiatio, per quam Jesus Christus fit praesens. c)

Q.

que discipulis suis, et ait: accipite et comedite: hoc est corpus meum. Et accipiens calicem gratias egit: et dedit illis dicens: bibite ex hoc omnes. Hic est enim sanguis meus, novi testamenti, qui pro multis effundetur in remissionem peccatorum. Matth. XXVI, 26. 27. 28.

b) Conc. Trid. Sess. XIII. Can. I.

c) Habemus altare, ac quo edere non habent potestatem, qui tabernaculo deserviunt. Hebr. XIII. 10.

Q. *Quomodo fit Transsubstantiatio?*

R. Transsubstantiatio fit, cum sacerdos sub Sacrificio Missae super pane haec verba Christi: Hoc est corpus meum; et super vino; itidem verba Christi: Hic est calix sanguinis mei, profert.

Q. *Quomodo? et quid operantur haec a sacerdote prolata verba?*

R. Haec a Sacerdote prolata verba pro ratione omnipotentis voluntatis Christi operantur id, ut panis, non amplius panis, sed corpus: vinum, non amplius vinum, sed sanguis Jesu Christi fit; manent tamen species panis, et vini integrae.

Q. *Quid intelligis per species panis, et vini?*

R. Per species panis et vini intelligo id, quod in Sacramento Eucharistiae extrinsecus sub sensu cadit, videlicet: imaginem, colorem, saporem, et odorem panis atque vini, quae omnia manent integra, quamvis sub his speciebus non amplius panis et vinum, sed verum corpus et sanguis Jesu Christi praesens sit.

Q. *Quomodo Corpus et Sanguis Jesu Christi*

Christi in Sacramento Eucharistiae est praesens?

R. 1. Sub speciebus Panis, est vivum corpus Jesu Christi, proinde etiam ejus sanguis et anima praesens.

2. Sub speciebus Vini, non solum sanguis, sed etiam corpus Jesu Christi: est sub quavis specie, et sub quavis etiam minima particula ejusdem, totus, ut Deus, et homo praesens.

Q. *Quid inde colligitur?*

R. *Inde colligitur:*

1. Jesum Christum in sanctissimo Eucharistiae Sacramento adorandum esse.

2. Eum, qui hoc sanctissimum Eucharistiae Sacramentum sub una etiam specie, aut tantum sub particula hostiae sumit, Jesum Christum totum, id est, aequè corpus ejus, ac ejusdem Sanguinem sumere.

3. Christum Jesum tamdiu sub speciebus praesentem esse, quamdiu species illae integrae sunt, et non vitatae.

Q. *Quo tempore? et cur hoc Eucharistiae Sacramentum Jesus Christus instituit?*

R. *Jesus Christus hoc Eucharistiae Sacramentum in novissima coena instituit, dum agnum paschalem cum suis discipulis manducaret:*

1. *In memoriam suae passionis, et mortis. d)*
2. *Ut animas fidelium ad vitam aeternam aleret. e)*

Q. *Obligamur ne ad sumendum hoc Eucharistiae Sacramentum?*

R. *Obligamur ad sumendum hoc Eucharistiae Sacramentum: quia id faciendum Jesus Christus clare praecepit,*

d) *Hoc facite in meam commemorationem. Luc. XXII. 19. Quotiescunque manducabitis panem hunc, et calicem bibetis, mortem Domini annuntiabitis, donec veniat. I. Cor. XI. 26.*

e) *Dixit Jesus: Amen, amen dico vobis, nisi manducaveritis carnem Filii hominis, et biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis. Qui manducat meam carnem, et bibit meum sanguinem, habet vitam aeternam, et ego resuscitabo eum in novissima die. Joan. VI. 54—55.*

cepit, et instituit, ut nos ad vitam aeternam aleret.

Q. *Quo tempore obligamur ad sumendam Eucharistiam?*

R. Ex praecepto Ecclesiae sub lethali culpa semel saltem in anno tempore paschali obligamur ad sumendam Eucharistiam.

Q. *Obligamur ne etiam aliis temporibus ad sumendam Eucharistiam?*

R. Obligamur etiam ad sumendam Eucharistiam in periculo mortis, viaticum siquidem est ad vitam aeternam. Ecclesia praeterea desiderat, ut fideles saepius per annum ad sumendam Eucharistiam accedant; illa quippe est cibus, et spirituale animae nutrimentum.

Q. *Quo aetatis anno liberi ad hoc Eucharistiae Sacramentum sumendum accedere obligantur?*

R. Nemo melius tempus illud, quo liberi ad sumendum hoc Eucharistiae Sacramentum accedere debeant, definire potest, quam parentes ipsi, et confessarii; hi enim optimum super ea re ferre iudicium valent, et indaga-

dagare, utrum pueri necessaria scientia imbuti jam, et parati sint.

Q. Quas gratias confert dignus Sacramenti Eucharistiae usus?

R. Dignus Sacramenti Eucharistiae usus has confert gratias, videlicet:

1. Non tantum gratia sanctificans in nobis manet, sed etiam augetur.

2. Hi, qui illud digne sumunt, Christo junguntur. f)

3. A peccatis venialibus per illud liberamur.

4. Anima nostra a futuris malis defenditur.

5. Pravae cupiditates minuuntur in nobis, et suffocantur.

6. Illud nobis aperit januam ad vitam aeternam.

Q. Quis Eucharistiae Sacramentum fidelibus dispensat?

R. Sacerdotes dispensant hoc Eucharistiae Sacramentum; illi sunt ordinarii ejusdem dispensatores. g)

a. De

f) Qui manducat meam carnem, et bibit meum sanguinem, in me manet, et ego in illo. Joan. VI, 38.

a. De Praeparatione ad digne fumendum
Eucharistiae Sacramentum.

Q. Quid factum est opus, ut digne hoc Eucharistiae Sacramentum suscipiamus?

R. Ut hoc Eucharistiae Sacramentum digne suscipiamus, opus est, ut nos ad id recte, et bene praeparemus. h)

Q. Quotuplex est praeparatio ad digne suscipiendum Eucharistiae Sacramentum necessaria?

R. Praeparatio ad digne suscipiendum Eucharistiae Sacramentum necessaria duplex est: alia videlicet animae, corporis alia.

Q. In quo consistit Praeparatio animae?

R. Praeparatio animae in puritate conscientiae, et cordis religione consistit.

Q. Quid est conscientiam habere puram?

R. Conscientiam habere puram idem est, ac omni saltem graviore vacare cul.

g) Praecepit illis Jesus: hoc facite in meam commemorationem. Luc. XXII. 19.

h) Probet autem se ipsum homo: et sic de pane illo edat, et de calice bibat. 1 Cor. XI. 28.

culpa, simul gratiae sanctificantis participem esse.

Q. Est ne grande piaculum, si ad Eucharistiam sumendam accedas, quamvis graviore culpa non vices?

R. Quicumque sciens se graviore teneri culpa, ad sumendum tamen Eucharistiae Sacramentum accedit, is iterum novum priore gravius committit scelus: iudicium sibi, et damnationem manducat; fit corporis, et sanguinis Jesu Christi reus. i)

Q. Quid faciet is, qui ad sumendum Eucharistiae Sacramentum accessurus recordatur se graviore teneri culpa?

R. Is, qui se videt graviore teneri culpa, necesse est, ut contrito corde ad Sacramentum Poenitentiae accedat, et tunc demum venia peccatorum absololu-

i) Quicumque manducaverit panem hunc, vel biberit calicem Domini indigne, reus erit corporis, et sanguinis Domini. Qui enim manducat et bibit indigne, iudicium sibi manducat et bibit, non dijudicans corpus Domini. 1. Cor. XI. 27—29.

solutionis sacerdotalis ope obtenta,
sanctissimam sumat Eucharistiam.

Q. *In quo consistit Religio cordis?*

R. Cordis religio consistit:

1. In exercitio Fidei, Spei, et Charitatis.
2. In adoratione sanctissimi Eucharistiae Sacramenti.
3. In pia recordatione mortis Jesu Christi, in cujus memoriam hoc Sacramentum institutum, et sumendum praeceptum est.
4. In modestia, et exercitio aliarum virtutum Christianarum, praesertim dilectionis proximi.

Q. *Quae insuper necessaria est praeparatio ad digne suscipiendum hoc Eucharistiae Sacramentum?*

R. Pridie ejus diei, qua sumendum est hoc Eucharistiae Sacramentum, orationi aliquid, aliquid meditationi, et librorum spiritualium lectioni dandum, a voluptatibus quoque non prohibitis est abstinendum.

Q. *Quomodo praeparandum est corpus ad Sacramentum Eucharistiae digne suscipiendum?*

R.

R. Ad digne suscipiendum hoc Eucharistiae Sacramentum, excepto morbo periculoso:

1. A duodecima praecedentis noctis hora cibo et potu abstinendum.
2. Corpus vestibus cultioribus ornandum, et cum maxima veneratione ad mensam Domini veniendum.

b. De eo, quod ante ipsam Communionem agendum superest.

Q. *Quid agendum, cum ante Communionem Confiteor dicitur?*

R. Cum ante Communionem Confiteor dicitur, elicienda est iterum contritio de peccatis.

Q. *Quid faciendum eo tempore, quo Sacerdos sanctissimam populo Hostiam praebet videndam?*

R. Eo tempore; quo Sacerdos sanctissimam Hostiam praebet populo videndam, modeste est illa adoranda, pectus tundendum, et orandum: Domine! non sum dignus, ut intres sub

M

tec.

tectum meum, sed tantum dic verbum, et sanabitur anima mea.

Q. Jamjam sumturo sanctissimam Hostiam, quid agendum?

R. Sumturus sanctissimam Hostiam aperiat os verecunde, linguam protrahat, eamque labris inferioribus applicet, tobale, si adsit, ori supponat, sanctissimam Hostiam sumat, dentibus tamen illam non comminuat, neve illam diu ore clausam teneat, est necesse.

Q. Quid agendum, si quando post Communionem vinum bibendum datur?

R. Si quando post Communionem vinum bibendum datur, sumatur modicum; credere tamen, illud verum esse sanguinem Jesu Christi, aut omnino sumi debere, vetitum est.

Q. Cur post Communionem vinum bibendum datur?

R. Post Communionem vinum bibendum datur, ut sanctissima Hostia sumatur facilius, neve ad palatum diutius adhaerescat; si tamen id fiat, lingua solvenda est; digitis quippe idem facere non licet.

c. De eo, quod post
Communionem agendum restat.

Q. *Quid post Communionem agendum?*

R. Post Communionem:

1. Jesu Christo gratiae agendae pro infinita bonitate, quam ostendit nobis, cum dignatus sit ad nos descendere.
2. Modeste adorandus Christus Dominus.
3. Se ipsum eidem offerat homo esse necesse.
4. Orandus, ut sua gratia perpetim nobiscum maneat.
5. Fides, Spes, Charitas excitanda, optima quaeque proposita renovanda.
6. Eidem omnes angustiae, inopiaeque animae, et corporis nostri aperiendae.

Q. *Quid agendum die illo, quo sanctissimum Eucharistiae Sacramentum sumimus?*

R. Die illo, quo sanctissimum Eucharistiae Sacramentum sumimus:

1. Vitandum est otium, domi tempus

pus sanctis actionibus collocandum, libri spirituales legendi, in collectione spiritus transigenda dies integra.

2. Ecclesia visitanda, et singulari fervore orandum.

3. A strepitu hujus seculi, quantum licet, recedendum.

§. 4. De Sacramento Poenitentiae.

Q. Quid est Poenitentia?

R. Poenitentia est Sacramentum, in quo Sacerdos ad id destinatus vice Dei peccatori post Baptismum commissa peccata remittit, quoties ille sua delicta contrito corde, et perfecte confitetur, facitque firmum propositum vitam emendandi, sinceramque poenitentiam agendi. a)

Q.

a) Haec cum dixisset, insufflavit, et dixit eis: accipite Spiritum sanctum; quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, et quorum retinueritis, retenta sunt. Joan. XX, 22—23.

Q. *Quis est destinatus Sacerdos?*

R. *Destinatus Sacerdos est ille, qui a proprio Episcopo ad excipiendas confessiones est designatus.*

Q. *Omnia ne peccata, quae quis post Baptismum committit, per Sacramentum Poenitentiae remittuntur?*

R. *Omnia peccata, sint licet gravissima, per Sacramentum Poenitentiae remittuntur. b)*

Q. *Est ne hoc Sacramentum Poenitentiae omnibus necessarium?*

R. *Hoc Sacramentum Poenitentiae est omnibus necessarium, qui post Baptismum gravius aliquid peccatum commiserunt. c)*

Q. *Quid assequimur per Sacramentum Poenitentiae?*

R.

b) *Omne peccatum, et blasphemia remittuntur hominibus. Matth. XII. 31.*

c) *Si confiteamur peccata nostra, fidelis est, et justus, ut remittat nobis peccata nostra, et emundet nos ab omni iniquitate. I. Joan. I. 9. Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, et quorum retinueritis, retenta sunt. Joan. XX. 23.*

R. Per Sacramentum Poenitentiae assequimur 1. Remissionem peccatorum. 2. Remissionem poenae aeternae. 3. Gratiam Dei. 4. Quietem conscientiae.

Q. *Quis est ille, qui sinceram agit Poenitentiam?*

R. Ille sinceram agit Poenitentiam, qui ad Deum revertitur, a quo per peccatum recessit, d) sua peccata odio prosequitur, dolorem continenter elicit, ea confitetur, et pro suis delictis luit.

Q. *Quid ad Sacramentum Poenitentiae requiritur?*

R. Ad Sacramentum Poenitentiae requiruntur partes quinque.

Q. *Quae sunt illae quinque partes?*

R. Illae quinque partes sunt: 1. Examen conscientiae. 2. Dolor de peccatis. 3.

Fir-

d) *Convertimini filii revertentes; et sanabo averstones vestras. Ecce nos venimus ad te, tu enim es Dominus Deus noster. Jerem. III. 22. verum tamen scito iniquitatem tuam, quia in Dominum Deum tuum praevaricata es. Joan. III. 13.*

Firmum propositum. 4. Confessio.
6. Satisfactio.

a. De Examine Conscientiae.

Q. *Quid est conscientiam examinare?*

R. Conscientiam examinare est in memoriam revocare ea, quae ab ultima confessione, aut ab eo tempore, quo coepimus nosse peccatum, commisimus delicta.

Q. *Quid tempore examinis conscientiae agendum?*

R. Tempore examinis conscientiae ante omnia invocandus est Spiritus sanctus, ut ille nos illuminet, instruatque, quid, aut quomodo peccaverimus, e) deinde cogitandum

generatim:

Utrum cogitatione et concupiscenti
utrum

e) *Quoniam tu illuminas lucernam meam Domine: Deus meus illumina tenebras meas. Psal. XVII. 29. Accedite ad eum, et illuminamini: et facies vestrae non confundentur. Psal. XXXIII. 6,*

utrum verbis, aut etiam plane opere peccaverimus. Tempore examinis meminisse quoque oportet speciei et numeri, si gravius delictum est, aequae ac circumstantiarum, quae peccati augment, aut etiam minuunt malitiam.

Speciatim:

1. Utrum contra decem Dei praecepta, aut contra quinque praecepta Ecclesiae deliquerimus.
2. Utrum unius, aut plurium propriorum delictorum rei, utrum etiam alieni peccati participes facti fuerimus.
3. Utrum opera misericordiae proximo exhibenda, aut etiam alia, ad quae obstringebantur, neglexerimus.
4. Utrum officii nostri partes impleverimus omnes, aut praetermiserimus.

Q. *Quid in examine cogitationum et desideriorum servandum?*

R. In examine cogitationum et desideriorum considerandum est, utrum
volun-

voluntaria fuerit oblectatio: tum concupiscentiis utrum adfensum praebeuerimus, quamvis opere non sit peccatum.

Q. Quomodo in examine conscientiae numeri graviorum delictorum reminiscemur?

R. In examine conscientiae numeri graviorum delictorum reminiscemur, si consideravimus, utrum hoc delictum quovis die, hebdomade, aut mense a nobis commissum sit, et quoties quovis die, hebdomade, aut mense commissum.

Q. Adhibenda ne est magna in examine conscientiae diligentia?

R. Talis adhibenda est in examine conscientiae diligentia, qualis in majoris momenti negotiis adhibetur.

Q. Quibus praecipue in examine conscientiae adhibenda est major diligentia?

R. Iis in examine conscientiae adhibenda est major diligentia, qui saepius negligenter, aut perperam confessi sunt; et qui conscientiam rarissime discutere consueverunt.

Q. Quando negligentia in examine conscientiae est peccatum lethale?

R.

R. Negligentia in examine conscientiae est peccatum lethale, quoties nos periculo exponimus gravioris delicti omittendi; quod vulgo accidit illis, qui saepius graviora committunt, et raro confitentur.

b. De Contritione.

Q. *Quid est Contritio?*

R. Contritio est abominatio peccati, major, quam aliorum malorum, et internus dolor offensae Dei, cum firmo proposito non iterum offendendi Deum.

Q. *Qualis debet esse Contritio?*

R. Contritio debet esse 1. Interna. 2. Supernaturalis. 3. Super omnia. 4. Universalis.

Q. *Quae est Contritio interna?*

R. Contritio interna est illa, quae non solum ore, sed etiam corde fit, id est: si peccator non solum verbis dolorem exprimit, sed etiam dolorem hunc interius sentit. f) Q.

f) *Sacrificium Deo spiritus contribulatus: cor contritum et humiliatum Deus non despicias. Psal. L. 19.*

Q. *Quae est Contritio supernaturalis?*

R. Contritio supernaturalis est, cum peccator per gratiam Spiritus sancti, superioribus causis ad dolorem concipiendum excitatur. g)

Q. *Quando est Contritio tantum naturalis?*

R. Contritio tantum est naturalis, quoties peccator ex causis tantum naturalibus desset, et abominatur delicta sua, e. g. quod ad tempus factus sit infelix, et infamiam aut damnum sit passus.

Q. *Sufficit ne dolor naturalis ad remissionem peccatorum apud Deum obtinendam?*

R. Dolor naturalis non sufficit ad obtinendam apud Deum remissionem peccatorum.

Q. *Quae est Contritio super omnia?*

R. Contritio super omnia est, cum peccator magis dolet, quod Deum offenderit, quam si omnes in terris possessiones amisisset.

Q. *Quae est Contritio universalis?*

R.

g) *Quae enim secundum Deum tristitia est, poenitentiam in salutem stabilem operatur, 2. Cor. VII. 10.*

R. Contritio universalis est illa, quae ad omnia, nullo excepto, peccata extenditur.

Q. Quotuplex est Contritio supernaturalis?

R. Contritio supernaturalis est duplex: perfecta videlicet, et imperfecta.

Q. Quid est Contritio perfecta?

R. Contritio perfecta est supernaturalis dolor, et abominatio peccatorum, exinde vel maxime, quod Deum summum bonum, super omnia amandum offenderimus; huic dolori jungendum est firmum propositum Deum non iterum offendendi.

Q. Quomodo Contritio perfecta excitatur?

R. Perfecta Contritio ita excitatur:

Deus meus! de omnibus commissis peccatis ex corde doleo, quia te illis meum amantissimum Deum, supremum et infinitum bonum, quod ex corde diligo, offendi. Firmissime propono ope tuae gratiae vitam emendare, potiusque omnia, ipsam etiam mortem pati, quam te Deum meum supremum bonum peccato aliquo iterum offendere. Da mihi gratiam ad explendum hoc propositum; id a te peto.

peto per infinita merita divini tui
Filii Domini nostri Salvatoris Jesu
Christi.

Q. *Quid factum est opus ad excitandam Con-
tritionem perfectam.*

R. Ad excitandam Contritionem per-
fectam :

1. Gratia Dei invocanda.
2. Con-
siderandum serio, quis ille sit,
quem offendimus.
3. Frequens usus
Contritionis est necessarius.

Q. *Quo tempore obligatur homo ad exci-
tandam Contritionem perfectam?*

R. Ad Contritionem perfectam excitan-
dam obligatur homo :

1. Quoties ad aliquod Sacramentum
suscipiendum accedit, sentiens, se
non esse in statu gratiae, copiam-
que confitendi non habens.
2. Quoties in periculo vitae amit-
tendae versatur.

Q. *Quando praeterea Contritio perfecta ex-
citanda?*

R. Utilissimum est, si quovis die per-
fecta Contritio excitetur; praecipue
tamen, priusquam se homo somno
committit.

Q.

Q. *Quid operatur Contritio perfecta?*

R. Contritio perfecta operatur remissionem omnium peccatorum apud eos, qui copiam quidem confitendi non habent, propositum tamen firmum (quam primum sese obtulerit occasio, confitendi) concipiunt.

Q. *Quid est Contritio imperfecta?*

R. Contritio imperfecta est supernaturalis dolor et abominatio peccatorum, seu, quia peccatum in se abominandum est, seu, quia per illud coelum amittimus, et poenam inferni aeternam meremur. Huic adjungendum est firmum propositum non iterum Deum offendendi.

Q. *Quid faciendum praeterea peccatori hanc Contritionem imperfectam elicenti?*

R. Peccator, qui Contritionem imperfectam elicit, habeat spem remissionis suorum peccatorum per merita Jesu Christi, et Deum auctorem omnis justitiae ad justificationem suam diligere incipiat est necesse.

Q. *Quomodo Contritionem imperfectam elicies?*

R. Contritionem imperfectam hoc modo elicias: Deus

Deus meus! doleo ex toto corde, quod te offenderim. Abominor sincere, et odio habeo ex corde mea peccata, partim quod sint detestanda, partim etiam, quod per illa coelum amiserim, et infernum meruerim; et quo magis peccata odio habeo, et abominor, eo magis diligo ex eo tempore justitiam, et te mi Deus, qui fons et auctor es omnis justitiae. Spem habeo in tua infinita misericordia per merita Jesu Christi Salvatoris mei, fore, ut mihi peccata remittantur commissa; propono firmiter gratia tua adjuvante futurum, ut non iterum delinquam.

Q. *Quid operatur Contritio imperfecta?*

R. Contritio imperfecta operatur etiam medio confessionis, remissionem peccatorum.

Q. *Quae Contritio peccatori elicienda?*

R. Quamvis Contritio imperfecta ad Sacramentum Poenitentiae sufficiens sit, tamen satagat peccator necesse est, uti Contritionem perfectam saepius eliciat.

c. De firmo Proposito.

Q. *Quid est firmum Propositum?*

R. Firmum Propositum est sincera voluntas emendandi vitam, et non iterum peccandi. h)

Q. *Quid faciendam proponit is, qui sinceram voluntatem habet vitam emendandi?*

R. Qui sinceram habet voluntatem vitam emendandi proponit:

1. Omnia peccata aequae ac proximas occasiones et pericula peccandi vitanda.

2. Omnibus concupiscentiis ad peccandum incitantibus resistendum, ac ad conservandam gratiam omnia media amplectenda.

3. Aliena reddenda, pravum exemplum, cuius peccatum causa extitit, item damnum, quod proximo sive in honore, sive in bonis, sive alio modo illatum est, reparandum.

4.

b) *Non ergo regnet peccatum in vestro mortali corpore, ut obediatis concupiscentiis eius. Rom. VI. 12.*

4. Omnibus inimicis, et iis, qui nos offenderunt, ex corde parcendum.

5. Officia omnia sui status curate adimplenda.

Q. Quibus mediis venit peccator ad firmum propositum faciendum non iterum peccandi?

R. Peccator venit ad firmum propositum faciendum non iterum peccandi, his mediis:

1. A Deo gratiam saepius petendo.

2. Saepius magnitudinem, et utilitatem divinae gratiae, quae omnia temporalia bona superat; et e contrario damnum etiam venialis peccati bene considerando; quod damnum longe magis animae nocet, quam alia omnia mala temporalia.

d. De Confessione.

Q. Quid est Confessio?

R. Confessio est contriti cordis accusatio, i) per quam peccator se ipsum coram

i) Si confiteamur peccata nostra, fidelis est,
 N et

coram legitime ad excipiendas confessiones designato Sacerdote peccatorum a se commissorum reum facit, ut veniam eorundem sibi impetret.

Q. *Qualis debet esse Confessio?*

R. Confessio debet esse 1. modesta, 2. perfecta.

Q. *Quae est Confessio modesta?*

R. Confessio modesta est, cum peccator vere contritus, et rubore suffusus se ipsum coram confessario accusat, omnes vitando excusationes, seque eidem ita subjicit, quemadmodum reus suo judici subjici consuevit.

Q. *Quae est Confessio perfecta?*

R. Confessio perfecta est, cum peccator sua omnia peccata, nondum confessi, coram confessario curate, sincere, et non dissimulanter accusat, ita, quemadmodum se post diligens conscientiae examen reum deprehendit.

Q.

et justus, ut remittat nobis peccata nostra, et emundet nos ab omni iniquitate. Joan. I, 9.

Q. Quomodo est Confessio curata, sincera, et non dissimulanter facta?

R. Confessio est curata, sincera, et non dissimulanter facta, cum

- 1. Peccator numerum omnium graviorum delictorum, nullo praetermisso, aequae ac circumstantias omnes, quae vel delicti malitiam auget, vel speciem penitus mutant, curate profert; personam tamen complicem facti nominare ei vetitum est semper; item cavendum eidem, ne quidpiam proferat, quod honori proximi damnum procrearet.*
- 2. Cum peccata sua, quae certa sunt, ut certa, dubia vero, ut dubia confitetur.*

Q. Est ne valida Confessio, cum peccator timore, aut pudore ductus in confessione peccatum aliquod grave reticet?

R. Cum peccator grave aliquod peccatum reticet in confessione: ejus confessio non solum non valida, sed etiam ejusmodi peccator novum, et grave delictum committit, quo Sacramentum Poenitentiae profanatur.

Q. Quid ei faciendum, qui in confessione gravius aliquod peccatum ex industria, aut ex culpabili negligentia reticuit?

R. Qui in confessione gravius aliquod peccatum ex industria, aut ex culpabili negligentia reticuit, non solum delictum illud, quod reticuit, confiteatur esse necesse, verum etiam se accuset:

1. In quot confessionibus hoc delictum reticuerit.

2. Iterandae sunt non solum omnes illae confessiones factae ex eo tempore, quo delictum reticuit, in quibus se graviorum peccatorum reum factus est: sed etiam illa ipsa confessio; in qua gravius illud delictum reticuerat, ex integro repetenda, praesertim, si in eadem alia itidem delicta graviora confessus est.

3. Dicendum ei est, utrum, et quoties in tali statu sanctissimam sumferit Eucharistiam; tum etiam utrum id Paschali quoque tempore fecerit.

4. Aperiendum praeterea, utrum alia

alia quoque Sacramenta in ejusmodi statu existens, suscepit.

Q. Quid ei agendum, qui gravius aliquod peccatum ex ignorantia, aut oblivione in confessione reticuit?

R. Peccator, qui gravius aliquod peccatum in confessione sive ex ignorantia, sive ex oblivione reticuit, peccatum illud, quod reticuit, in proxima confessione exponat, est necesse, si id illico post confessionem factam, et adhuc ante sanctissimae Eucharistiae sumtionem facere non potuit.

Q. Est ne causa aliqua in confessione pudoris, aut timoris?

R. Nulla est causa timoris, aut pudoris in confessione:

1. Quia non puduit hominem praesente Deo, qui omnia videt, delinquere, nec etiam timuit, ne ab eo aeternum damnaretur.

2. Quia longe utilius est homini secreto sua confessario delicta palam facere, quam in peccatis quiete animi carere, infeliciter mori, et extremo judicii die in oculis omnium hominum pudore affici.

3. Quia ipse confessarius conscius infirmitatis suae novit peccanti compati.

4. Quia confessarius sub lethali culpa, et sub acerbissimis poenis temporalibus aequae ac aeternis ad secretum servandum obstringitur.

Q. Quomodo a peccatore proferenda sunt in confessione peccata?

R. A peccatore proferenda sunt in confessione peccata:

1. Semper aperte, et quantum fieri potest, verbis honestioribus exprimenda.

2. Ita sunt proferenda peccata, ut solummodo a confessario, non vero etiam a circumstantibus audiantur.

Q. Obligamur ne etiam ad venialia peccata confitenda?

R. Non obligamur ad venialia peccata confitenda, id tamen facere semper utile est, et consultum.

Q. Saepius ne ad Sacramentum Poenitentiae accedendum?

R. Saepius ad Sacramentum Poenitentiae accedendum:

1. Quia saepe delinquimus; et quia periculosum est reconciliationem cum Deo procrastinare.

2. Quia frequentior confessio contra pericula et occasiones peccandi nos tuetur, et animam in gratia Dei confirmat.

3. Quia frequentior confessio ad castimoniam vitae, et teneritudinem conscientiae multum facit.

Q. *Quo aetatis anno liberi ad confessionem faciendam obligantur?*

R. Liberi ad confessionem faciendam obligantur, simulac ad usum rationis perveniunt, et bonum a malo discernere noverunt.

Q. *Quid agat peccator priusquam incipiat sua proferre peccata.*

R. Priusquam incipiat sua proferre peccata, flectet genua, signabit cruce frontem, os, et pectus; deinde dicet sacerdoti: Benedic mihi Reverende Pater, ut bene, et integre peccata mea confiteri valeam.

Q. *Quid deinde obtenta benedictione a sacerdote agendum?*

R. Obtenta deinde a sacerdote benedic-

ditione, si per tempus, et alias circumstantias licet, dicitur publica confessio, seu confiteor; quod ita sonat: Confiteor Deo omnipotenti, Beatae Mariae semper Virgini, omnibus sanctis, et tibi Pater! quod post ultimam meam confessionem, quam (hic dicendum tempus) absolvi, saepius peccaverim cogitatione, verbo et opere; praecipue vero accuso me, &c.

Hic incipit praescriptio superius modo, quemadmodum se homo coram Deo sentit reum, peccatorum confessio

Q. *Quibus verbis concluditur confessio?*

R. Confessio concluditur his verbis: de his, et aliis omnibus mihi cognitis peccatis, quae vel ipse commisi, vel aliis ad ea committenda auctor fui, ex corde doleo, quia Deum supremum et amantissimum bonum iisdem offendi. Firmissime statuo, non iterum peccare. — Peto a te reverende Pater absolutionem, atque salutarem poenitentiam.

e. De Satisfactione.

Q. *Quid per satisfactionem, quae ad Sacramentum Poenitentiae requiritur, intelligis?*

R. Per satisfactionem, quae ad Sacramentum Poenitentiae requiritur, intelligo ea opera, quae sacerdos pro confessis peccatis injungit.

Q. *Cur pro peccatis confessis opera injunguntur?*

R. Pro peccatis confessis opera injunguntur:

1. Ut Deo pro injuriis, quae illi per peccata illatae sunt, aliqua compensatio fiat.
2. Ut peccator per opera Poenitentiae de suis ipse peccatis vindictam sumat.
3. Ut merita temporales poenae peccatori remittantur.
4. Ut peccator in posterum cautius vivat, et non facile iterum delinquat.

Q. *Potest ne peccator offenso Deo satisfacere?*

R. Peccator propriis viribus offenso Deo

Deo nullo modo satisfacere potest; satisfactiones siquidem hominum offensae divinae Majestatis paris nunquam sunt valoris; attamen illa opera poenitentiae, quae sacerdos peracta confessione injungit, et quae dolore percitus peccator sponte facit, valorem suum ab infinitis meritis Jesu Christi mutuuntur.

Q. *Cur obligatur peccator Deo pro suis culpis satisfacere, cum jam Christus Jesus pro iisdem satisfecerit.*

R. Peccator etiam obligatur Deo satisfacere, quamvis Christus Jesus pro peccatis nostris Deo satisfecerit:

1. Quia illi, qui participes satisfactionis Christi fieri cupiunt, cooperari, et ipsi tantum facere tenentur, quantum habent virum, ad injurias, quas Deo irrogarunt, delendas.

2. Quia Deus peccatores, quibus peccata remittit, et poenam aeternam indulget, saepe temporalibus poenis affligit.

Q. *Est ne satisfactio pars ad Sacramenti Poenitentiae integritatem omnino necessaria?*

R.

R. Satisfactio est pars ita ad Sacramenti Poenitentiae integritatem necessaria, ut (excepto casu, quo impleri non posset) Sacramentum Poenitentiae sine illa imperfectum iudicetur.

Q. *Quae opera in Sacramento Poenitentiae injunguntur?*

R. Oratio, Abstinentia, Eleemosyna, et alia opera Poenitentiae, quae magnitudini, et naturae peccatorum respondent, peccatori injunguntur.

Q. *Quomodo injuncta Opera Poenitentiae peragenda?*

R. Injuncta Poenitentiae opera peragenda:

1. Modesto animo.

2. Sincere, ita, quemadmodum injuncta fuere.

3. Absque dilatione, quamprimum id fieri potest.

Q. *Utrum possit, atque debeat Deo etiam aliis operibus, praeter illa injuncta opera, satisfieri?*

R. Et potest, et debet Deo aliis etiam operibus satisfieri:

1. Quia confessarius pro ratione nostrae infirmitatis, aut etiam aliis
 justis

justis ex causis non semper peccatis nostris aequalem poenam injungit; ac proinde pars aliqua peccatori adhuc luenda superest.

2. Quia mandante Christo Domino: digni Poenitentiae fructus ferendi sunt. k)

Q. Quae sunt illa, praeter injuncta in Sacramento Poenitentiae, opera, quibus etiam Deo satisfieri potest?

R. Praeter injuncta in Sacramento Poenitentiae opera sunt haec praecipua, quibus etiam Deo satisfieri potest:

1. Orationes, jejunia, eleemosynae.
2. Aliae sanctae actiones, quae hoc fine sponte peraguntur.
3. Aerumnae, et adversitates, quibus affigimur, et quas patienter in spiritu poenitentiae toleramus.

Q. Est ne praeterea aliquod aliud medium pro temporalibus poenis satisfaciendi?

R. Indulgentiae sunt etiam medium satisfaciendi pro temporalibus poenis.

Appendix de Indulgentiis.

Q. Quid est Indulgentia?

R.

k) Matth. III. 8.

R. Indulgentia est remissio poenae temporalis, quam (obtentam veniam peccati culpae) in hac vita, vel etiam post mortem pati deberemus.

Q. *Quid Catholico Christiano de Indulgentiis tenendum?*

R. Catholico Christiano de Indulgentiis tenendum:

1. Quod vera Ecclesia habeat a Jesu Christo potestatem Indulgentias impertiendi.

2. Nobis longe utilissimum esse, si concussarum ab Ecclesia Indulgentiarum participes sumus.

Q. *Quis habet potestatem in Ecclesia vera Indulgentias impertiendi?*

R. Romanus Pontifex ipse habet potestatem in tota Ecclesia Indulgentias impertiendi; Episcopi porro habent tantum in suis dioecesibus potestatem ad normam praescriptae legis ab Ecclesia latae Indulgentias concedendi.

Q. *Dantur ne plures Indulgentiarum species?*

R. Dantur plures Indulgentiarum species, aliae siquidem Indulgentiae sunt
ple-

plenariae, aliae item sunt non plenariae.

Q. *Quid est Indulgentia plenaria?*

R. Indulgentia plenaria est remissio omnium poenarum temporalium, quas peccator meruit.

Q. *Quid est Indulgentia non plenaria?*

R. Indulgentia non plenaria est illa, per quam non omnes temporales poenae, sed solummodo pars earundem remittitur. Ejusmodi sunt Indulgentiae 40 dierum, unius, aut plurium annorum.

Q. *Quod est fundamentum Indulgentiarum?*

R. Fundamentum Indulgentiarum est thesaurus Ecclesiae; qui consistit in infinitis meritis Jesu Christi, in meritis Beatissimae Virginis Mariae, et aliorum Sanctorum. Horum meritorum nos participes facit Ecclesia Indulgentias impertiendo.

Q. *Liberat ne nos Ecclesia per Indulgentias ab obligatione pro peccatis satisfaciendi?*

R. Ecclesia non perfecte liberat nos ab obligatione pro peccatis satisfaciendi, cupit tantum:

1. In nobis spiritum poenitentiae excitare, et fervorem nostrum premio afficere, quo poenitentiae opera explemus.

2. Nostrae infirmitati, et inopiae consulere, quae nos saepius impares facit satisfaciendo divinae Majestati, ita, quemadmodum obligamur.

Q. Quid praeterea ad lucrandas Indulgentias requiritur?

R. Ad lucrandas Indulgentias requiritur praeterea

1. Ut simus in statu gratiae.

2. Ut condiciones praescriptas impleamus.

Q. Quid est Indulgentia anni Jubilaei?

R. Indulgentia anni Jubilaei est Indulgentia plenaria, quam Romanus Pontifex in quibusdam circumstantiis, et temporibus cum singulari praerogativa, et conditionibus praecipuis concedere contuevit.

§. 5. De Sacramento extremae Unctionis.

Q. Quid est extrema Unctio?

R.

R. *Extrema Unctio est Sacramentum, per quod aeger unctus Oleo sacro, et oratione praescripta per sacerdotem dicta, gratiam Dei ad salutem animae, et saepius etiam corporis adipiscitur. a)*

Q. *Cur hoc Sacramentum extrema Unctio appellatur?*

R. *Hoc Sacramentum extrema Unctio appellatur, quia haec inter omnes alias sacras Unctiones, quas Salvator noster Ecclesiae suae imperavit, postremo loco facienda venit.*

Q. *Cui Sacramentum extremae Unctionis dandum?*

R. *Sacramentum extremae Unctionis periculoso morbo afflictis dandum.*

Q. *Quando Sacramentum extremae Unctionis morbo pressis dandum?*

R.

a) *Infirmatur quis in vobis? inducat Presbyteros Ecclesiae, et orent super eum, ungentes eum oleo in nomine Domini, et oratio fidei salvabit infirmum, et alleviabit eum Dominus: et si in peccatis sit, remittentur ei. Jac. V. 14—15.*

R. Sacramentum extremae Unctionis tunc morbo pressis dandum, quando (quantum fieri potest) adhuc illi usum perfectae rationis habent.

Q. *Quid operatur extrema Unctio?*

R. Extrema Unctio operatur

1. Augmentum gratiae sanctificantis.

2. Remissionem venialium, aut etiam graviorum illorum peccatorum, quae aeger ex inculpabili oblivione, vel quod impar esset, confessus non est.

3. Liberationem a malis effectibus peccatorum, atque eorundem reliquiarum.

4. Fortitudinem ad resistendum impetui, et tentationibus diaboli.

5. Auxilium contra immodicum timorem appropinquantis mortis.

6. Etiam saepius valetudinem corporis, si illa ad salutem animae facit.

Q. *Quomodo se praeparabit aeger ad Sacramentum extremae Unctionis suscipiendum?*

R. Aeger praeparabit se ad Sacramentum

tum Unctionis extremae suscipiendum fide viva, et firma spe in Deo, subjiciendo, i.e. totum divinae voluntati; praesertim vero ope confessionis in statu gratiae sese collocando, vel etiam (si id facere non posset) actum contritionis perfectae de peccatis commissis eliciendo.

Q. Quoties ab aegro suscipienda est extrema Unctio?

R. Ab aegro toties suscipienda est extrema Unctio, quoties ille in novo vitae periculo existit.

Q. Quis legitime confert extremam Unctionem?

R. Extremam Unctionem legitime nemo confert, nisi Presbyter Ecclesiae; singulare porro id officium est Parochorum.

Q. Est ne extrema Unctio ad salutem necessaria?

R. Extrema Unctio non est omnino ad salutem necessaria; ab aegro tamen non est negligenda propter illas multiplices gratias, quarum fit particeps is, qui extremam Unctionem suscipit.

§. 6. *De Sacramento Ordinis.*

Q. *Quid est Ordo?*

R. Ordo generatim est Sacramentum, per quod his, qui se servitio Ecclesiae dicant, potestas spiritualis, et singularis gratia confertur ad quaedam officia pro gloria Dei, et salute animae legitime, et religiose peragenda. a)

Q. *Quid est Ordo speciatim consideratus?*

R. Ordo speciatim consideratus est Sacramentum, per quod his, qui sacerdotio initiantur, potestas in verum corpus Jesu Christi aequae ac spirituale, quod fideles constituunt, tribuitur.

Q. *In quo consistit haec potestas Ordinis?*

R. Haec potestas Ordinis consistit in eo:
1. Quod Presbyteri panem et vinum in verum Corpus, et verum Sanguinem Domini nostri Jesu Christi convertant.

O 2

2.

a) *Admoneo te, ut resuscites gratiam Dei, quae est in te, per impositionem manuum meorum. 2. Tim. 1. 6.*

2. Quod illi fidelibus peccata remittant, aut etiam retineant.

Q. Quis confert Ordines sacros?

R. Ipsi Episcopi conferunt Ordines sacros.

Q. Quales debent esse hi, qui sacros Ordines suscipere intendunt?

R. Hi, qui sacros Ordines suscipere intendunt, necesse est praecipue, ut necessariam scientiam possideant, et vitae optime actae testimonium habeant. h)

Q. Quid operatur Ordo?

R. Ordo

1. Praeter augmentum gratiae sanctificantis, singularem quoque confert gratiam, per quam sacris initiati idonei, et habiles fiunt ad officia ecclesiastica peragenda, et ad Sacramenta legitime administranda. c)

2.

b) Manus cito nemini imposueris, neque communicaveris peccatis alienis. Te ipsum castum custodi. 1. Tim. V. 22.

c) Noli negligere gratiam, quae est in te, quae

2. Imprimis characterem indelebilem animae initiatorum, per quem ab aliis fidelibus distinguuntur; ideo etiam Ordinem semel susceptum iterare vetitum est.

Q. *Est ne Sacramentum Ordinis necessarium?*

R. Sacramentum Ordinis non est quidem singularibus personis, sed toti Ecclesiae omnino necessarium.

§. 7. *De Sacramento Matrimonii.*

Q. *Quid est Matrimonium?*

R. Matrimonium est Sacramentum insolubilis conjunctionis, a) per quod duae liberae christianae personae vir et femina legitime connubio junguntur, atque Deus ipsis confert per hoc

quae data est tibi per prophetiam, cum impositione manuum Presbyteri. I. Tim. IV. 14.

a) *Itaque jam non sunt duo, sed una caro. Quod ergo Deus conjunxit, homo non separet. Matth. XIX. 6.*

hoc Sacramentum gratiam, ut in suo conjugali statu ad mortem usque religiose perseverent, et prolem suam christiano more educent.

Q. *Quomodo S. Paulus hoc Sacramentum appellat?*

R. Sanctus Paulus appellat Matrimonium Sacramentum magnum in Christo et in Ecclesia; b) quia istud Sacramentum spirituales unionem Christi cum Ecclesia sua significat.

Q. *Cur Matrimonii Sacramentum est institutum.*

R. Matrimonii Sacramentum est institutum:

1. Ad propagationem generis humani c)
2. Ad commune conjugatorum sibi invicem praestandum auxilium. d)
- 3.

b) *Sacramentum hoc magnum est: ego autem dico in Christo, et in Ecclesia. Eph. V. 32.*

c) *Benedixitque illis Deus, et ait: crescite, et multiplicamini, et replete terram. Gen. I. 28.*

3. Ad remedium contra inordinatam
libidinem ca. nis e)

Q. *Est ne Sacramentum Matrimonii necessarium?*

R. Sacramentum Matrimonii generatim ad propagationem generis humani necessarium, non verò quilibet personae singulari; caelebs siquidem vita singularis personae longe perfectior est. f)

Q. *Quid operatur Sacramentum Matrimonii?*

R. Sacramentum Matrimonii, praeter augmentum gratiae sanctificantis, singularem quoque confert gratiam:

1. Ut conjugati religiose simul ad mortem usque vivant.

2.

d) *Dixit quoque Dominus Deus: non est bonum, esse homini solum, faciamus ei adiutorium simile sibi. Gen. II. 18.*

e) *Propter fornicationem autem unusquisque suam uxorem habeat, et unaquaeque suum virum habeat. 1. Cor. VII. 2.*

f) *Dico autem non nuptis, et viduis: bonum est illis, si sic permanent, sicut et ego 2. Cor. VII. 8.*

2. Ut prolem suam in timore Dei educant.

Q. *Quid exigit Ecclesia a personis, quae connubia ineunt?*

R. Ecclesia exigit a personis, quae connubia ineunt:

1. Ut inter illas nullum intercedat impedimentum.

2. Ut eo fine, qui institutioni conveniens est, matrimonium ineant.

3. Ut timore Dei pleni, et pura labe conscientia ad hoc Sacramentum suscipiendum accedant. g) Ideo etiam confiteantur, et sacrosanc-
tam sumant Eucharistiam est necesse.

Q. *Quid faciendum incumbit iis, qui connubia ineunt?*

R. Ii, qui connubia ineunt, necesse est, ut sibi mutuo fidem conjugalem, post ternam denuntiationem, praesentibus duobus testibus, coram proprio Parocho, promittant, et benedictionem accipiant. Q.

g) *Filii quippe sanctorum sumus, et non possumus ita conjungi, sicut gentes, quae ignorant Deum, Tob, VIII, 5.*

Q. *Quae sunt mutua conjugatorum officia?*

R. Mutua conjugatorum officia sunt:

1. Ut placide, et christiano more simul vivant.
2. Ut vir suam mulierem ita, quemadmodum corpus suum diligat, nutriat, et defendat; h) mulier autem, ut viro in his, quae iusta sunt, obediat. i)
3. Ut neque vir mulierem, neque mulier virum in calamitatibus deserat, vefum fideliter ad mortem usque simul vivant. k)

Q. *Quae sunt officia conjugatorum erga liberos?*

R. Officia conjugatorum erga liberos sunt haec, videlicet: ut liberos suos
chri-

h) *Viri! diligite uxores vestras, sicut et Christus dilexit Ecclesiam. Eph. V. 25.*

Viri! diligite uxores vestras, et nolite amari esse ad illas. Col. III. 19.

i) *Mulieres viris suis subditae sint, sicut Domino. Eph. V. 12.*

k) *Quamobrem relinquet homo patrem suum et matrem, et adhaerebit uxori suae: et erunt duo in carne una, Gen. II, 24.*

christiano more educent, eorumque salutis aeternae aequae ac temporalis curam habeant. 1)

CAPUT V.

DE JUSTITIA CHRISTIANA.

Q. *Quid est Justitia christiana?*

R. Christiana Justitia est: declinare a malo, et facere bonum.

Pars prior Justitiae christianae:

DECLINA A MALO.

Q. *Quae est pars prior Justitiae christianae?*

R. Pars prior Justitiae christianae est: declina a malo.

Q. *Quod est illud malum?*

R. Verum, et unicum malum est peccatum.

Q. *Quid est peccatum generatim?*

R.

) Et vos patres! educate filios vestros in disciplina, et correctione Domini, Eph. V. 4.

R. Peccatum generatim est voluntaria transgressio praecepti divini. a)

Q. Quotuplex est peccatum?

R. Peccatum est duplex: 1. Originale.
2. Actuale.

§. I. De peccato originali.

Q. Quid est peccatum originale?

R. Peccatum originale est illud delictum, quod Adamus in Paradiso, et nos in Adamo commisimus, illiusque haeredes facti sumus.

Q. Unde hoc peccatum originale suam traxit denominationem?

R. Peccatum originale suam traxit denominationem inde, quia homines, qui ab Adamo descendunt, hujus peccati haeredes sunt, et illius poenam ac malos effectus patiuntur. b)

Q.

a) Omnis, qui facit peccatum, et iniquitatem facit, et peccatum est iniquitas. 1. Joan. III. 4.

b) Propterea, sicut per unum hominem peccatum in hunc mundum intravit, et per peccatum mors, et ita in omnes homi.

Q. Quae sunt poenae, et mali effectus peccati originalis?

R. Poenae, et mali effectus peccati originalis sunt: a) amissio gratiae sanctificantis, b) mors, c) proclivitas ad malum, aversio a bono, d) multae aerumnae, et calamitates. f)

Q.

homines mors pertransiit, in quo omnes peccaverunt. Rom. V. 12.

- c) Erasmus natura filii irae. Epb. II. 3.
- d) In quocunque die comederis ex eo, morte morieris. Gen. II. 17. Sicut per unum hominem peccatum in hunc mundum intravit, et per peccatum mors, et ita in omnes homines mors pertransiit, in quo omnes peccaverunt. Rom. V. 12.
- e) Video autem aliam legem in membris meis, repugnantem legi mentis meae, et captivantem me in lege peccati, quae est in membris meis. Rom VII. 23.
- f) Mulieri quoque dixit: multiplicabo aerumnas tuas, et conceptus tuos: in dolore paries filios, et sub viri potestate eris, et ipse dominabitur tui. Adae vero

Q. *An etiam Beatissima Virgo Maria Originalis peccati particeps fuit?*

R. Ecclesia quidem hac de re nullum fidei statuit articulum; attamen approbat doctrinam hanc, ut piam opinionem, quod Maria Mater Dei absque originali peccato sit concepta, g)
pro-

vero dixit: quia audisti vocem uxoris tuae: et comedisti de ligno, ex quo praeceperam tibi, ne comederes, maledicta terra in opere tuo, in laboribus comedes ex ea cunctis diebus vitae tuae. Spinas et tribulos germinabit tibi, et comedes herbam terrae. In sudore vultus tui vesceris pane, donec revertaris in terram, de qua sumtus es, quia pulvis es, et in pulverem reverteris.
Gen. III. 16. 17. 18. 19.

g) Conc. Trid. Sess. V. in fine decreti de originali peccato: Declarat tamen haec ipsa sancta synodus, non esse suae intentionis, comprehendere in hoc decreto, ubi de peccato originali agitur, beatam, et immaculatam Virginem Mariam,
am,

prohibet insuper contrariam opinionem doceri, celebrat solennissime festum ejus Conceptionis, et in hoc festo amplas concessit indulgentias.

§. 2. *De actuali peccato, atque illius speciebus.*

Q. *quid est actuale peccatum?*

R. Actuale peccatum est transgressio divini praecepti, quod peccator ipse voluntarie transgreditur.

Q. *Quomodo adhuc aliter peccatum actuale appellatur?*

R. Peccatum actuale appellatur adhuc aliter personale, discriminis causa inter actuale, et originale peccatum, quod posterius Adae non in persona sua committunt.

Q. *Quomodo actuale sive personale peccatum committitur.*

R. Actuale, sive personale peccatum
com-

am, Dei genitricem, sed observandas esse constitutiones felicitis recordationis Sixti IV. sub poenis in eis constitutionibus contentis, quas innovat,

committitur cogitatione, h) verbo, i) et opere k) aut omissione hujus, quod faciendum erat. l)

Q. *quod est discrimen inter peccata actualia?*

R. Discrimen inter actualia peccata est hoc; videlicet: quod alia sint gravia seu lethalia peccata, alia porro venialia tantum.

Q. *Est ne praeterea aliud aliquod discrimen notandum?*

R. Est praeterea discrimen aliud notandum, inter peccata scilicet propria et aliena. Q.

h) *De corde exeunt cogitationes malae. Matth. XV. 19. Perversae cogitationes separant a Deo. Sap. I. 3.*

i) *Dico autem vobis, quoniam omne verbum otiosum, quod locuti fuerint homines, reddent rationem de eo, in die iudicii. Matth. XII. 36.*

k) *Omnes enim nos manifestari oportet ante tribunal Christi, ut referat unusquisque propria corporis, prout gessit, sive bonum, sive malum. 2. Cor. V. 10.*

l) *Scienti igitur bonum facere, et non facienti, peccatum est illi. Jac. IV. 17.*

Q. *Quid sunt peccata propria?*

R. Peccata, quae quis voluntate sua committit, propria dicuntur.

Q. *Quid sunt peccata aliena?*

R. Peccata aliena sunt illa, quae quidem nos ipsi non committimus, attamen eorum existimus participes, quoties ad illa alios inducimus, aut non impedimus, cum ad id obligamur, vel resistendo pares sumus.

Q. *Quid est peccatum lethale?*

R. Peccatum lethale est gravis transgressio divinorum mandatorum.

Q. *Quod damnum adfert peccatum lethale?*

R. Per peccatum lethale anima spirituali vita, id est: gratia sanctificante privatur, homo fit inimicus Dei, et reus mortis aeternae.

Q. *Quae appellantur peccata venialia?*

R. Leviores transgressiones divinorum mandatorum appellantur peccata venialia.

Q. *Obligamur ne etiam ad vitanda peccata venialia, quamvis illa sint transgressiones leviores, omnem diligentiam adhibere, ne committantur?*

R. Etiam ad vitanda peccata venialia
obli-

obligamur, quamvis illa leviores transgressiones sint, omnem diligentiam adhibere; ne committantur:

1. Quia venialia peccata, sint licet levissima, sunt attamen semper divinae Majestatis offensiones. m)
2. Quia necesse est, ut parati simus omnia potius pati, quam Deum levissimo etiam peccato offendere. n)
3. Quia venialia, quamvis peccatorum gratia non spolient sanctificante, tamen ad consequendas alias actuales gratias Dei magnum sunt impedimentum, et ita peccatorem paulatim ad graviora committenda inducunt. o)

Q. Quae sunt illae diversae species actualium peccatorum?

R. Diversae species actualium peccatorum sunt:

m) *In multis enim offendimus omnes. Jac. III. 2.*

n) *Sapiens timet, et declinet a malo. Prov. XIII. 16.*

o) *Qui spernit modica, paulatim decidet. Eccl. XIX. 2.*

1. Septem peccata capitalia.
2. Sex peccata in Spiritum sanctum.
3. Quatuor in coelum clamantia peccata.
4. Novem peccata aliena.

a. *De 7 peccatis capitalibus.*

Q. *Quae sunt illa 7 peccata capitalia?*

R. *Sequentia sunt septem capitalia peccata:*

1. Superbia. p)
2. Avaritia. q)
3. Luxuria. r)
4. Invidia. s)

5. Gu.

-
- p) *Initium omnis peccati est superbia, qui tenuerit illam, adimplebitur maledictis, et subvertet eum in finem. Escl. X. 15.*
- q) *Radix enim omnium malorum est cupiditas. 1. Tim. VI. 10.*
- r) *Fornicatores et adulteros judicabit Deus. Hebr. XIII. 4. Nolite errare: neque fornicarii, neque adulteri regnum Dei possidebunt. 1. Cor. VI. 9—10.*
- s) *Deponentes igitur omnem malitiam, et omnem dolum, et simulationem, et invidias. 1. Petr. II. 1.*

5. Gula. t)

6. Ira. u)

7. Acedia. w)

Q. Cur haec septem peccata nominantur capitalia?

R. Haec 7 peccata nominantur capitalia, quia quodlibet eorum, ut ita dicam, caput, seu fons plurium aliorum peccatorum, quae ab illo derivantur, existit. P 2 Q.

t) Nolite inebriari vino, in quo est luxuria: Eph. V. 18. Sicut in die honeste ambulamus, non in commestationibus, et ebrietatibus, non in cubilibus, et impudiciis, non in contentione, et aemulatione. Rom. XIII. 13.

u) Ego autem dico vobis: quia omnis, qui irascitur fratri suo, reus erit iudicio. Matth. V. 22. Omnis amaritudo, et ira, et indignatio, et clamor, et blasphemia tollatur a vobis cum omni malitia. Eph. IV. 31.

w) Scio opera tua, quia neque frigidus es, neque calidus; sed quia tepidus es, et nec frigidus, nec calidus, incipiam te evomere ex ore meo. Apoc. III. 15 — 16.

Q. *Quid est superbia?*

R. Superbia est sui ipsius immodica aestimatio, atque inordinata cupiditas praerogativarum.

Q. *Quid oritur ex superbia?*

R. Ex superbia oritur immoderatus sui ipsius amor, cupido gloriae, atque honoris, ostentatio, contemptus Dei, Religionis, et Ecclesiae, atque proximi. Discordiae, dissensiones, et rixae, obstinatio, inobedientia, fucata pietas, haeresis.

Q. *Quid est avaritia?*

R. Avaritia est immodica cupido divitiarum et bonorum.

Q. *Quid oritur ex avaritia?*

R. Ex avaritia oritur inquietudo, dolus, et deceptio, injustitia, proditio, perjurium, inclementia, cordis duritia.

Q. *Quid est luxuria?*

R. Luxuria est immoderata cupido carnis voluptatum.

Q. *Quid oritur ex luxuria?*

R. Ex luxuria oritur coecitas mentis, vehemens desiderium temporalis vitae, oblivio Dei, mortis, et futuri iudicii, desperatio aeternae felicitatis obtinendae.

Q.

Q. *Quid est invidia?*

R. Invidia est tristitia de proximi bono, non secus ac si damnum suo asferretur.

Q. *Quid oritur ex invidia?*

R. Ex invidia oritur calumnia, detractio, falsum iudicium, odium proximi, laetitia, si proximo male, tristitia, si eidem bene res succedant.

Q. *Quid est gula?*

R. Gula est immodica cibi atque potus appetentia, simul etiam immoderatus cibi, atque potionis usus.

Q. *Quid oritur ex gula?*

R. Ex gula oritur corruptela morum, rixae, procacitas, impudicitia, iactura temporis, atque bonorum, sanitatis et valetudinis perturbatio, facultatum animae debilitatio.

Q. *Quid est ira?*

R. Ira est inordinata mentis exasperatio, et cupiditas vindictae.

Q. *Quid oritur ex ira?*

R. Ex ira oritur odium, perturbatio mentis, indignatio, iurgium, contumelia, et calumnia, caedes, et homicidium.

Q. *Quid est accidia?*

Ace-

R. Acedia est taedium atque fastidium rerum, quae ad Deum, atque animae nostrae salutem, referuntur.

Q. *Quid oritur ex acedia?*

R. Ex acedia oritur fœcordia in servitio Dei, neglectus mediorum ad gratiam divinam, et ad consequendam salutem animae necessariorum; tristitia, imbecillitas animi, impœnitentia, desperatio.

b. *De sex peccatis in Spiritum sanctum.*

Q. *Quae sunt illa sex peccata in Spiritum sanctum?*

R. Illa sex in Spiritum sanctum peccata sunt:

I. Ex temeraria confidentia in Dei misericordia peccare. a) 2.

a) *Ne dixeris: peccavi, quid mihi accidit triste? Altissimus enim est patiens redditor. De propitiato peccato noli esse sine metu. Neque adjicias peccatum super peccatum. Et ne dicas: Misericordia Dei magna est, multitudinis peccatorum meorum miserebitur. Misericordia enim et ira ab illo cito proximant,*

2. De gratia Dei desperare. b)
3. Agnitae veritati christianae resistere. c)
4. Proximo, gratiam Dei, quam habet, invidere, et eundem ea de causa odio prosequi. d)

5. Mo-

mant, et in peccatores respicit ira illius. Eccl. V. 4. 5. 6. 7.

- b) Dicens (Judas) peccavi, tradens sanguinem justum. At illi dixerunt: quid ad nos? et projectis argenteis in templo, recessit, et abiens laqueo se suspendit. Matth. XXVII. 4—5.
- c) Dura cervice, et incircumcisis cordibus et auribus, vos semper Spiritui sancto resistitis, sicut Patres vestri, ira et vos. Act. Apost. VII. 51. Saulus autem, qui et Paulus, repletus Spiritu sancto, intuens in eum, dixit: o! plene omni dolo, et omni fallacia, fili diaboli! inimice omnis justitiae, non desinis subvertere vias Domini rectas? Act. Apost. XIII. 9—10.
- d) Factum est autem post multos dies, ut offerret Cain de fructibus terrae munera

5. Monitiones respuere salutares, et obstinate agere e)

6. In impenitentia deliberate perseverare. f)

Haec peccata vix ac ne vix quidem in hac, neque in altera vita remittentur. g) Q.

nera Domino. Abel quoque obtulit de primogenitis gregis sui, et de adipibus eorum: et respexit Dominus ad Abel, et ad munera ejus; Ad Cain vero, et ad munera ejus non respexit. Iratusque est Cain vehementer, et concidit vultus ejus Gen. II. 3. 4. 5.

e) *Induratumque est cor Pharaonis: et non audivit eos, sicut praeceperat Dominus. Exod. VII. 13. Hodie, si vocem ejus audieritis, nolite obdurare corda vestra. Hebr. III. 7—8.*

f) *Sed qui universa conspicit Dominus Deus Israel, percussit eum insanabili et invisibili plaga: licet ille nullo modo a sua malitia cessaret. 2. M. ch. IX. 5—6.*

g) *Dico vobis: omne peccatum et blasphemia remittetur hominibus, spiritus autem blasphemiae non remittetur. Matth. XII. 31.*

Q. *Quid est in Spiritum sanctum peccare?*

R. In Spiritum sanctum peccare, est, bonitatem, et gratiam Dei, quae Spiritui sancto, veluti fonti omnis boni praecipue tribuitur, consulto malitiose cum contemptu rejicere.

Q. *Cur dicis peccata haec in Spiritum sanctum vix ac ne vix quidem in hac, neque in altera vita remitti?*

R. Dico haec peccata in Spiritum sanctum vix, ac ne vix quidem in hac, neque in altera vita remitti; quia plerumque ejusmodi peccator ad finem usque malitiose, et cum contemptu, media salutis rejicit.

c. *De peccatis in coelum clamantibus.*

Q. *Quae sunt quatuor illa in coelum clamantia peccata?*

R. Quatuor illa in coelum clamantia peccata sunt:

1. Homicidium de industria. h)

2.

h) *Dixitque ad eum (Cainum) quid fecisti? vox sanguinis fratris tui clamat, ad me de terra. Gen. IV. 10.*

2. Peccatum sodomiticum. i)
3. Oppressio pauperum, viduarum, et orphanorum. k)
4. Defraudatio mercedis debitae operatorum. l)

Q. Cur haec quatuor peccata in coelum clamantia nominantur?

R. Haec quatuor peccata in coelum clamantia nominantur:

1. Quia de quolibet eorum in scriptura sacra, quoties sermo de illis est, aperte dicitur: quod in coelum clamant vindictam. 2.

i) Dixit itaque Dominus: Clamor Sodomorum et Gomorrhae multiplicatus est, et peccatum eorum aggravatum est nimis. Gen. XVIII. 20.

k) Nonne lacrymae viduae ad maxillam descendunt, et exclamatio ejus super deducentem eas? a maxilla enim ascendant usque ad coelum, et Dominus exauditor non delectabitur in illis. Eccl. XXV. 18—19.

l) Ecce merces operariorum, qui messuerunt regiones vestras, clamat, et clamor eorum in aures Domini Sabaoth intravit. Jac. V. 4.

2. Quia per illa peccata divina iustitia singulariter ad castigandum inducitur.

d. *De novem alienis peccatis.*

Q. *Quae sunt illa novem aliena peccata?*

R. Novem aliena peccata sunt haec, videlicet:

1. Consilium alicui ad peccandum dare. m)

2. Alterum peccare jubere. n)

3. Al-

m) Unus autem ex ipsis Caiphas nomine, cum esset Pontifex anni illius, dixit eis: vos nescitis quidquam, nec cogitatis, quia expedit vobis, ut unus moriatur homo pro populo, et non tota gens pereat. Joan. XI. 49—50.

n) Scripsit David epistolam ad Joab, misitque per manum Uriae: scribens in epistola: ponite Uriam ex adverso belli, ubi fortissimum est praelium, et derelinquite eum, ut percussus intereat. 2. Reg. XI. 14—15.

3. Alterius peccato consentire. o)
 4. Alios ad peccandum allicere. p)
 5. Aliorum peccata laudare. q)
6. Ad

- o) Qui non intellexerunt, quoniam, qui talia agunt, digni sunt morte; et non solum qui ea faciunt, sed etiam, qui consentiunt facientibus. Rom. I. 32. Saulus autem erat consentiens neci eius. Act. Apost. VII. 59.
- p) Mulier tulit de fructu illius, et comedit, deditque viro suo, qui comedit. Gen. III. 6. Dixit autem illi uxor sua, adhuc tu permanes in simplicitate tua? Benedic Deo, et morere. Job. II. 9. Et excogitato consilio fecit duos vitulos aureos, et dixit eis: nolite ultra ascendere in Jerusalem. Ecce dii tui Israel, qui te eduxerunt de terra Aegypti. 3. Reg. XII. 28.
- q) Vae! qui dicitis malum bonum, et bonum malum: ponentes tenebras lucem, et lucem tenebras. Isa. V. 20. Haec dicit Dominus Deus, vae! quae conficiunt pulvillus sub omni cubito manus, et faciunt cervicalia sub capite univ-
sae

6. Ad aliorum peccata obmutefce-
re. r)

7. Peccata non punire. s)

8. Peccati alterius participem fieri.

r)

9. Pec-

*sae aetatis ad capiendas animas. Ezech.
XIII. 18.*

r) *Vide Historiam Pilati. Matth. XXVII.*

s) *Nec corripuit eum pater suus aliquando,
dicens: Quare hoc fecisti? Erat autem
et ipse pulcher valde secundus natus post
Absalom 3. Reg. I. 6. Praedixi ei,
quod judicaturus essem domum ejus in
aeternum propter iniquitatem, eo, quod
noverat indigne agere filios suos, et non
corripuerit eos. I. Reg. III. 13.*

t) *Balthassar rex fecit grande convivium op-
timatibus suis mille: et unusquisque se-
cundum suam bibebat aetatem. Prae-
cepit ergo jam temulentus, ut offerren-
tur vasa aurea, et argentea, quae os-
portaverat Nabuchodonosor pater ejus
de templo, quod fuit in Jerusalem,
ut biberent in eis, rex, et optimates
ejus, uxoresque ejus, et concubinae.
Dan. V. 1—2.*

9. Peccata alterius defendere. u)

Q. *Quomodo fit homo peccatorum alienorum reus?*

R. Homo fit alienorum peccatorum reus, quando is causam praebet, ut aut ab alio committantur, aut etiam non committantur.

Q. *Cur obligamur impedire malum, si id nostrae est potestatis?*

R. Obligamur, si id nostrae est potestatis, impedire malum: 1. ex justo amore Dei, cui per peccatum injuria inferitur; 2. ex amore proximi, qui per peccatum sibi ipsi damnum procreat; 3. etiam saepius ex officio nostri status.

Pars altera Justitiae christianae:

F A C B O N U M.

Q. *Quae est altera pars Justitiae christianae?*

R. Altera pars Justitiae christianae est: fac bonum. a) Q.

u) *Qui justificat impium, et qui condemnat justum, abominabilis est uterque apud Deum. Prov. XVII. 15.*

a) *Declina a malo, et fac bonum. Psal. XXXIII 15.*

Q. *Quid est bonum?*

R. Bonum est id, quod mandatis divinis est consentaneum.

Q. *Quid est divinis mandatis consentaneum?*

R. Divinis mandatis sunt consentaneae virtutes, et sanctae actiones.

Q. *Quid est virtus christiana generatim considerata?*

R. Virtus christiana generatim considerata est donum Dei, quod animae a Deo cum gratia sanctificante infunditur, ut voluntas hominis ad ejusmodi actiones facilis, et idonea efficiatur, quae praeceptis Jesu Christi respondent, et vita aeterna dignae sunt. b)

Q. *Dantur ne plures virtutum species, ad quarum exercitium christiani obligantur?*

R. Dantur plures virtutum species, ad quarum exercitium Christiani obligantur; aliae quippe sunt Theologicae, aliae vero morales virtutes.

§. I.

b) *Deus est enim, qui operatur in vobis, et velle, et perficere, pro bona voluntate. Philipp. II. 13.*

§. 1. *De virtutibus theologis.*

Q. *Quid sunt theologicae virtutes?*

R. Theologicae virtutes sunt illae, quae ad Deum ipsum immediate referuntur.

Q. *Quae sunt illae theologicae virtutes?*

R. Theologicae virtutes sunt illae: Fides, Spes, et Charitas. c)

Q. *Obligatur ne homo ad exercitium harum trium theologiarum virtutum?*

R. Homo ad exercitium harum trium theologiarum virtutum obligatur.

Q. *Quando praecipue obligatur homo ad exercitium harum trium theologiarum virtutum?*

R. Homo praecipue obligatur ad exercitium harum trium theologiarum virtutum.

1. Simul ac ad usum venit rationis.
2. Saepius in vita.
3. Tempore vehementioris tentationis, virtutibus his contrariae.

4.

c) Nunc autem manent: Spes, Fides, Charitas, tria haec: major autem horum est Charitas. 1. Cor. XIII, 13.

4. In periculo vitae, et in hora mortis.

Q. *Quomodo elicies virtutem Fidei?*

R. Virtutem Fidei ita eliciam:

Credo in te verum, trinum in personis Deum: Patrem, Filium, et Spiritum sanctum, qui omnia creasti, omnia conservas, et omnia dirigis; qui bonum proemio afficis, et malum punis. Credo Filium Dei hominem esse factum, ut nos morte sua in cruce redimeret; credo Spiritum sanctum sua nos gratia sanctificare. Credo et profiteor omne id, quod tu o! Deus revelasti, quod Jesus Christus docuit, quod Apostoli praedicarunt, et quod Romana Ecclesia catholica nobis credendum proponit. — Id omne credo, quia tu o! Deus, es aeterna et infinita veritas, et sapientia, qui nec fallere, nec falli potes. O! Deus auge fidem meam.

Q. *Quomodo virtutem Spei elicies?*

R. Virtutem Spei hoc modo eliciam:

Spero, et confido in tua infinita bonitate et misericordia o! Deus, quia mihi per infinita merita unigeniti Filii

Q

tui

tui Jesu Christi in hac vita cognitionem, verum dolorem, remissionem meorum peccatorum concedes, post mortem vero salutem aeternam tribues, et facies, ut te de facie ad faciem intueri, amare, et aeternum frui valeam. Spero etiam a te media necessaria ad ea omnia assequenda. Spero id a te, quia promissisti, qui omnipotens, fidus, et infinite bonus, ac misericors es. O! Deus, confirma Spem meam.

Q. *Quomodo virtutem Charitatis elicies?*

R. Virtutem Charitatis ita eliciam:

O! Deus meus, diligo te ex toto corde super omnia, quia tu summum bonum, quia infinite perfectus, et omni dilectione dignissimus es. Etiam ideo te diligo, quia erga me, et omnes creaturas clementissimus es. Desidero ex toto corde, ut te ita diligam, quemadmodum te fidelissimi tui famuli diligunt, atque dilexerant. Cum eorum dilectione unio meam licet imperfectam dilectionem, auge illam in me o! clementissime Domine magis ac magis; Quia igitur te sincere, et intime diligere cupio, et id ar-

denter facere adnitor, ex corde proinde doleo, quia te meum summum bonum, quod super omnia diligo, te meum Creatorem, Redemptorem, ac Sanctificatorem ad iram incitavi; doleo, quia peccavi, et peccando te meum omnipotentem Deum, meum optimum patrem offendi. Firmissime propono omnia peccata, et omnes pravas occasiones vitare, commissa mea magis ac magis defflere, et nihil quidquam iterum contra tuam sanctissimam voluntatem agere. Suscipe me deuo in filium tuum, et concede mihi gratiam, ut huic meo satisfaciam proposito. Id a te peto per infinita merita tui divini Filii Domini nostri, et Redemptoris Jesu Christi. * Q 2 §. 2.

* Omnibus, et singulis has tres virtutes elicentibus septem annorum indulgentiam Benedictus XIII. impertitus est; iis porro, qui integro mense has tres virtutes elicere consueverunt, praeterea confitentur, et sanctissimam Eucharistiam sumunt, non solum eo tempore, sed etiam in hora mortis plenariam indulgentiam concessit, quam rem anno 1756 Benedictus XIV. confirmavit.

§. 2. *De moralibus virtutibus.*

Q. *Quid sunt virtutes morales?*

R. Virtutes morales sunt illae, quarum ope mores Christianorum ita componuntur, ut Deo placeant.

Q. *Quae sunt ex moralibus virtutibus, quarum exercitium Christiano necessarium est, virtutes Cardinales?*

R. Ex moralibus virtutibus, quarum exercitium Christiano necessarium est, sunt istae quatuor virtutes cardinales: 1. Prudentia. 2. Temperantia. 3. Iustitia. 4. Fortitudo.

Q. *Quid est christiana Prudentia?*

R. Christiana Prudentia est virtus, cuius ope Christianus media ad salutem idonea eligit, iis utitur, idque vitat omne, quod ad salutem consequendam impedit.

Q. *Quid est christiana Temperantia?*

R. Christiana Temperantia est virtus, quae in Christianis inordinatam concupiscentiam peccandi frenat, et solummodo temporalibus moderate uti permittit.

Q. *Quid est christiana Iustitia?*

R.

R. Christiana Iustitia est virtus, qua fretus Christianus ea omnia facit, quae Deo, et proximo facere tenetur.

Q. Quid est christiana Fortitudo?

R. Christiana Fortitudo est virtus, cujus ope Christianus ex amore Dei omnibus actionibus sanctis, (impedimentis et difficultatibus omnibus posthabitis) manum admovet, et ad finem deducit, paratusque est omnia potius pati, etiam possessiones, ac bona, ipsam quoque vitam amittere, quam quidpiam agere, quod divino est contrarium praecepto.

Q. Quae sunt illae septem virtutes capitalibus peccatis oppositae?

R. Modestia opponitur superbiae. a)
 Liberalitas avaritiae. b)
 Castitas luxuriae. c)
 Amor proximi invidiae. d)

Tem-

a) Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam. I. Petr. V. 5.

b) Date, et dabitur vobis. Luc. VI. 38.

c) Hi sunt, qui cum mulieribus non sunt coinquinati. Apoc. XIV. 4.

d) Fructus autem spiritus est: Caritas,

Temperantia Gulae. e)

Patientia Irae. f)

Fervor Aced'ae. g)

Q. *Quid est modestia?*

R. Modestia est virtus, ope cuius homo de se ipso, et suis dotibus rectum fert iudicium; et non (quemadmodum id superbi facere consueverunt) sua tantum bona intuetur, ob quae se ipsum plurimum facit; sed multo magis suarum virtutum infirmitatem, et errata cognoscit, ac ideo de se submisse sentit.

Q.

gaudium, pax, patientia, benignitas.
Gal. V. 22—23. Vide exemplum
Jonathae erga Davidem. 1. Reg. XVIII.
et XXIII.

e) *Vigilemus, et sobrii simus.* 1. Thes. V.
6. Vide exemplum trium puerorum,
qui spreto regis dapibus, oleribus
contenti vixerunt. Dan. I.

f) *Fructus spiritus est: Patientia et mansuetudo.* Gal. V. 22—23. Vide exemplum Davidis erga Semei. 2. Reg. XVI.

g) *Spiritu ferventes.* Rom. XII. 11.

Q. *Quid est liberalitas?*

R. Liberalitas est virtus, cujus usus est, quoties indigentibus hominibus de nostro libenter, et re ipsa pro ratione facultatum subvenimus.

Q. *Quid est castitas?*

R. Castitas est virtus, quam exercemus, cum ab omnibus prohibitis, et illicitis voluptatibus corporis cogitatione, verbo, et opere abstinemus.

Q. *Quid est amor?*

R. Amor est virtus, qua de felicitate aliorum laetamur, et etiam adjuvamus.

Q. *Quid est temperantia?*

R. Temperantia, ut opposita gulae, est virtus, qua inordinatae cibi, et potus appetentiae resistimus, atque utroque moderate utimur.

Q. *Quid est patientia?*

R. Patientia est virtus, cum homo adversitates, ad divinam se se voluntatem conformando, sustinet.

Q. *Quid est fervor in bono?*

R. Fervor in bono est virtus, quam exercemus, cum diligentissime facimus ea, quae Deum, et salutem animae respiciunt.

§. 3. De iis, quae etiam ad *Justitiam christianam* pertinent.

Q. Quae praeterea ad *Justitiam christianam* pertinent?

R. Ad *Justitiam* praeterea christianam pertinent officia, quae *Jesus Christus* imperavit.

Q. Quae sunt illa officia, quae *Jesus Christus* imperavit?

R. Officia, quae *Jesus Christus* imperavit, sunt haec, videlicet:

1. Primum quaerere regnum Dei, et justitiam ejus. h)
2. Se ipsum abnegare. i)
3. Adversitates ferre. k)
4. Christum imitari. l)

5.

h) Quaerite ergo primum regnum Dei, et justitiam ejus. *Matth. VI. 33.*

i) *Christus* exigit ab his, qui discipuli ejus esse volunt. *Matth. XVI. 24. et Luc. IX. 23. Siquis vult post me venire, abneget se ipsum.*

k) Et tollat crucem suam.

l) Et sequatur me.

- 5 Mansuete, et modeste vivere. m)
 6 Inimicos diligere, et benefacere
 his, qui nos oderunt; pro iis orare,
 qui nos offendunt, et perse-
 quuntur. n)

§. 4. De octo Beatitudinibus.

Q. Quae insuper ad Iustitiam christianam
 pertinent?

R. Ad Iustitiam insuper christianam per-
 tinent illae octo excellentes virtutes,
 quas Christus Dominus in monte do-
 cuit, et ob quas hominem beatum
 pronuntiavit, o) sunt hae, videlicet:

I.

m) Tollite iugum meum super vos, et discite
 a me, quia mitis sum, et humilis cor-
 de. Matth. XI. 29.

n) Diligite inimicos vestros, benefacite his,
 qui oderunt vos, et orate pro perse-
 quentibus et calumniantibus vos: ut sitis
 filii Patris vestri, qui in coelis est: qui
 solem suum oriri facit super bonos, et
 malos, et pluit super justos, et in-
 justos. Matth. V. 44—45.

o) Matth. V. 1. usque ad II.

- 1.º Beati pauperes spiritu: quoniam ipsorum est regnum coelorum.
- 2.º Beati mites: quoniam ipsi possidebunt terram.
- 3.º Beati, qui lugent: quoniam ipsi consolabuntur.
- 4.º Beati: qui esuriunt, et sitiunt iustitiam: quoniam ipsi saturabuntur.
- 5.º Beati misericordes: quoniam ipsi misericordiam consequentur.
- 6.º Beati mundo corde: quoniam ipsi Deum videbunt.
- 7.º Beati pacifici: quoniam filii Dei vocabuntur.
- 8.º Beati, qui persecutionem patiuntur propter iustitiam: quoniam ipsorum est regnum coelorum.

§. 5. *De bonis operibus, atque fructu eorum.*

Q. *Quae sunt opera bona hominis christiani?*

R. Opera bona hominis christiani sunt sanctae actiones, quae Deo placent, et homini christiano, qui eas exercet, fructum adferunt.

Q.

Q. Cui bono sunt opera bona?

R. Opera bona sunt ad salutem animae necessaria; fides quippe sine operibus mortua est. p)

Q. Quid lucratur bonis operibus?

R. Bonis operibus lucratur gratiae sanctificantis augmentum, temporalia, et aeterna proemia, quae Deus ex sua gratia promittit his, qui faciunt bonum. q)

Q. Possunt ne homines propriis viribus bona agere opera?

R. Opera bona, quae ad salutem animae necessaria, et apud Deum meritoria sunt, non potest homo propriis viribus, bene autem juvante divina gratia, agere. r) Q.

p) Sicut corpus sine spiritu mortuum est, ita et fides sine operibus mortua est. Jac. II 26.

q) Iusti autem in perpetuum vivent, et apud Dominum est merces eorum, et cogitatio illorum apud Altissimum. Ideo accipient regnum decoris, et diadema speciei de manu Domini. Sap. V. 16—17.

r) Deus est enim, qui operatur in vobis
et

Q. Qualia sint necesse et bona opera, ut apud Deum vitam aeternam mereantur?

R. Opera bona, ut apud Deum vitam aeternam mereantur, necesse est, ut fiant ab homine.

1. In statu gratiae constituto.

2. Voluntarie.

3. Non ex ipsis causis naturalibus, aut etiam vanis rationibus, sed solum Dei gratia.

De bonis operibus speciatim.

Q. Quae sunt praecipua bona opera?

R. Praecipua bona opera sunt: Oratio,
s) Jejunium, t) et Eleemosyna. u)

Q.

et velle, et perficere pro bona voluntate. Philipp. II. 13. Non quod sufficientes sumus cogitare aliquid a nobis, quasi ex nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est. 2. Cor. III. 5.

s) Dicebat autem et parabolam ad illos, quoniam oportet semper orare, et non deficere. Luc. XVIII. 1. Sine intermissione orate. 1. Thes. V. 17.

t) Convertimini ad me in toto corde vestro,

Q. Cur haec tria bona opera nominantur praecipua?

R. Oratio, jejunium, et eleemosyna tria haec nominantur bona opera praecipua ideo, quia omne id, quod bonum atque meritorium facere possumus, ad unum horum trium refertur.

Q. Quid intelligis per orationem?

R. Hic per orationem intelligo omnes pias actiones, quibus Deum et sanctos ejus honoramus

Q. Quid intelligis per jejunium?

R. Per jejunium intelligo non solum ex institutione Ecclesiae, aut etiam

ex

stro, in jejunio et fletu, et planctu Joel II. 12. Tu autem, cum jejunas, unge caput tuum, et faciem tuam lava, ne videaris hominibus jejunans, sed patri tuo, qui est in abscondito, et Pater tuus, qui videt in abscondito, reddet tibi. Matth. VI. 17—18.

u) *Te autem faciente eleemosynam; nesciat sinistra tua, quid faciat dextera tua. Ut sit eleemosyna tua in abscondito, et Pater tuus, qui videt in abscondito, reddet tibi. Matth. VI. 24.*

ex voluntate propria cibi et potus quantitatis imminutionem, sed etiam, quemadmodum sacra scriptura dicit, aliorum operum poenitentiae exercitium, item a peccatis continentiam.

Q. *Quid intelligis per eleemosynam?*

R. Per eleemosynam intelliguntur omnia corporalia, et spiritualia misericordiae opera.

Q. *Quae sunt illa misericordiae opera corporalia?*

R. Opera misericordiae corporalia sunt haec septem: w)

1. Esurientes pascere.
2. Potum dare sitientibus:
3. Peregrinos hospitio excipere.
4. Nudos vestire.

5.

w) *Esurivi enim, et dedistis mihi manducare: Sitivi, et dedistis mihi bibere; hospes eram, et collegistis me: Nudus, et cooperuistis me: Infirmus, et visitastis me: in carcere eram, et venistis ad me: Amen dico vobis, quamdiu fecistis uni ex his fratribus meis minimis, mihi fecistis. Matth. XXV. 35. 36. 40.*

5. Aegros invifere.
6. Captivos redimere.
7. Mortuos fepelire.

Q. Quae funt opera misericordiae fpiriua-
lia?

R. Opera misericordiae fpiritualia funt
haec feptem.

1. Peccantes corrigere. a)
2. Ignorantes docere. b)
3. Dubitantibus recte confulere. c)

4.

a) Si autem peccaverit in te frater tuus,
vade, et corripe eum inter te, et ip-
fum folum, fi te audierit, lucratus
eris fratrem tuum. Si autem te non
audierit: adhibe tecum adhuc unum vel
duos, ut in ore duorum vel trium te-
ftium flet omne verbum. Quod fi non
audierit eos, dic Ecclefiae. Si autem
Ecclefiam non audierit, fit tibi ficut
ethnicus, et publicanus. Matth. XVIII.
15. 16. 17.

b) Qui misericordiam habet, docet, et er-
udit, quasi pastor gregem fuum. Eccl.
XVIII. 13.

c) Si eft tibi intellectus, refponde proximo.
Eccl. V. 14.

4. Moestos consolari. d)
5. Injuriam patienter ferre. e)
6. His, qui nos offenderunt, libenter parcere. f.)
7. Pro vivis, atque defunctis Deum orare. g)

Q. *Quae sunt consilia evangelica?*

R. Haec tria sunt consilia evangelica;
vide-

d) *Non desis plorantibus in consolatione, et cum lugentibus ambula. Eccl. VII. 38. Omnis injuriae proximi, ne memineris. Eccl. X. 6.*

e) *Si bene facientes, patienter sustinetis; haec enim est gloria apud Deum. I. Petr. II. 20.*

f) *Dimittite, et dimittetur vobis. Luc. VI. 37. Si enim dimiseritis hominibus peccata eorum, dimittet et vobis Pater vester coelestis delicta vestra. Si autem non dimiseritis hominibus, nec Pater vester dimittet vobis peccata vestra. Matth VI. 14—15. Pater dimitte illis, quia nesciunt, quid faciunt. Luc. XXIII. 24*

g) *Orate pro invicem, ut salvemini. Jac. V. 16.*

videlicet: 1. Paupertas voluntaria. h) 2. Castitas perpetua. i) 3. Obedientia non interrupta k) superiori spirituali.

Q. *Cur haec tria consilia evangelica nominantur?*

R. Haec tria nominantur consilia evangelica, quia ista Christus Dominus in Evangelio nemini singillatim imperavit, sed solummodo iuavit.

AP-

h) *Ait illi Jesus: si vis perfectus esse, vade, vende, quae habes, et da pauperibus, et habebis thesaurum in coelo, et veni, sequere me. Matth. XIX. 21.*

i) *Sunt enim eunuchi, qui de matris utero sic nati sunt: et sunt eunuchi, qui facti sunt ab hominibus: et sunt eunuchi, qui se ipsos castraverunt propter regnum caelorum. Qui potest capere, capiat. Matth. XIX. 12.*

k) *Si quis vult post me venire, abneget semetipsum, et tollat crucem suam, et sequatur me. Matth. XVI. 24.*

R

APPENDIX.

DE QUATUOR NOVISSIMIS.

Q. *Quae sunt illa quatuor novissima?*

R. *Ista quatuor novissima sunt: Mors, Judicium, Infernus, et Coelum.*

a. *De Morte.*

Q. *Quid est mors?*

R. *Mors est separatio animae a corpore.*

Q. *Omnibus ne hominibus moriendum est?*

R. *Omnibus hominibus moriendum est.*

Q. *Quo pacto fit istud, ut omnes homines moriantur?*

R. *Quod omnes homines moriantur, causa est peccatum, quod Adam in paradiso commisit. Nisi Adam peccasset, etiam corpus immortale mansisset perpetim. Mors est poena peccati. b)*

Q.

a) *Statutum est hominibus, semel mori.*
Hebr. IX. 27.

b) *Sicut per unum hominem peccatum est*
hunc

Q. Quo tempore? et quomodo moriendum?

R. Tempus, et modus moriendi sunt nobis ignota. c)

Q. Quid faciendum, quoniam nobis tempus, et moriendi modus sunt ignota?

R. Quoniam nobis tempus, et moriendi modus ignota sunt, proinde ad mortem parati simus necesse est. d)

Q. Qualis est mors piorum?

R 2

R.

hunc mundum intravit, et per peccatum mors, et ita in omnes homines mors pertransiit, in quo omnes peccaverunt. Rom. V. 12. Stipendia peccati mors. Rom. VI. 23.

e) Nescit homo finem suam, sed sicut pisces capiuntur homo, et sicut aves laqueo comprehenduntur, sic capiuntur homines in tempore malo, cum eis extemplo supervenerit. Eccl. IX. 12. Vigilate igitur, quia nescitis diem, neque horam. Matth. XXV. 13.

d) Vigilate ergo, quia nescitis, qua hora Dominus vester venturus sit. Ideo et vos estote parati, quia, qua nescitis hora filius hominis venturus est. Matth. XXIV. 42—44.

R. Beata est mors Piorum. e)

Q. Qualis est mors imptorum?

R. Infelicissima est mors impiorum. f)

b. De Judicio.

Q. Quid de judicio notandum?

R. De judicio id est notandum, quod Christus Jesus cujuslibet hominis animam illico post mortem speciatim, a) in fine porro mundi omnes homines simul cum anima et corpore fit judicaturus. b)

Q. Quomodo Jesus Christus judicabit?

R. Jesus Christus quemlibet hominem, secundum uniuscujusque cogitationes

e) Pretiosa est in conspectu Domini mors sanctorum ejus. Ps. CXV. 15. Vide exemplum Lazari. Luc. XVI. 22.

f) Mors peccatorum pessima. Ps. XXXIII. 22. Vide exemplum impi Epulonis. XVI. 22.

a) Statutum est hominibus semel mori, post hoc autem judicium. Hebr. IX. 27.

b) Omnes enim nos manifestari oportet ante tribunal Christi, ut referat unusquisque

nes, verba et opera judicabit. Bonum proemio, malum poena afficiet. c)

Q. *Quid excipit iudicium?*

R. Iudicium excipit executio sententiae, quae ratione animae illico post iudicium particulare, ratione vero corporis, post universale fit iudicium.

Q. *Quae sententia expectat animam post iudicium particulare?*

R. Animam post iudicium particulare expectat aut poena ignis purgatorii, aut ignis inferni, aut etiam sententia, ut coelum subeat.

Q. *Quid est purgatorium?*

R. Purgatorium est locus, in quo animae poenam temporalem pro peccatis

quisque propria corporis, prout gessit, sive bonum, sive malum. 2. Cor. V. 10.

c) *filius enim hominis venturus est in gloria Patris sui, cum angelis suis, et tunc reddet unicuique secundum opera eius. Matth. XVI. 27. Et procedent hi, qui bona fecerunt in resurrectionem vitae: qui vero mala egerunt, in resurrectionem iudicii. Joan. V. 29.*

tis luunt, pro quibus in hac vita non satisfecerunt.

Q. Quae animae ad ignem purgatorii damnabuntur?

R. Illae animae ad ignem purgatorii damnabuntur, quae quamvis in gratia Dei existentes a corpore discesserunt, pro peccatis attamen suis, quae unitae corpori commiserunt, non fecerunt divinae iustitiae satis.

Q. Quas poenas animae patiuntur in purgatorio?

R. Animae patiuntur in purgatorio praesertim ea de causa plurimum, quod Deum, quem videre, et eo frui aeternum ardentem cupiunt, non videant. Praeterea patiuntur poenas, quas divina iustitia in easdem statuit.

Q. Possunt ne animae in purgatorio juvari?

R. Animae in purgatorio juvari possunt, 1. et praecipue oblatione sanctissimi Missae sacrificii. 2. Orationibus. 3. Aliis bonis operibus.

Q. Tenemur ne ad auxilium animabus in purgatorio ferendum?

R. Tenemur generatim ad auxilium omni-

nibus animabus in purgatorio ex charitate ferendum. Jam vero animas parentum, et benefactorum juvare tenemur testificandi grati animi causa.

Q. *Quamdiu animae defunctorum in purgatorio morantur?*

R. *Quamdiu animae defunctorum in purgatorio morentur, divinare non est nostrum; id tamen tenendum est, eas diutius, aut brevius manuras, quemadmodum Deum plus, aut minus offenderunt, plus aut minus in hac vita pro suis culpis fecerunt satis, tum etiam quemadmodum a fidelibus oratione, et aliis bonis operibus magis, aut minus juvantur.*

c. *De Inferno.*

Q. *Quid est Infernus?*

R. *Infernus est locus, in quo damnati aeternum plectentur.*

Q. *Quis damnatur orco?*

R. *Is damnatur orco, qui lethalis peccati reus ex hac vita discedit.*

Q. *Quas poenas damnati patientur in inferno?*

R.

R. Damnati in inferno.

1. Visione et consuetudine Dei aeternum privabuntur. a)
2. Ignem aeternum patientur : b)
aeternas tenebras : c) ejulabunt , et
dentibus stridebunt : d) perpetuum
conscientiae remorsum sentient : an-
gore atque desperatione cruciabun-
tur : e) omnia ,

qui-

-
- a) *Discedite a me maledicti in ignem aeternum , qui paratus est diabolo , et angelis ejus. Matth. XXV. 41. Et in his omnibus inter nos et vos chaos magnum firmatum est : ut his , qui volunt hinc transire ad vos , non possint : neque inde huc transmeare. Luc. XVI. 26.*
 - b) *Ubi vermis eorum non moritur , et ignis non extinguitur. Marc. IX. 47.*
 - c) *Fili autem regni ejicientur in tenebras exteriores : ibi erit fletus , et stridor dentium Matth. VIII 12.*
 - d) *Ibi erit fletus ; et stridor dentium. Matth. XXII. 13.*
 - e) *Ubi vermis eorum non moritur. Marc. IX.*

quibus affligitur corpus et anima, perpetim patientur: f) id est: omnia haec nullo fine, nulla spe levaminis, aut redemptionis accedente patientur. g)

Q. *Quid consideratio poenarum inferni operatur in nobis?*

R. Consideratio poenarum inferni operatur in nobis, ut peccata vitemus, commissa luamus, et pro iisdem faciamus fatis. Magnitudo, et perpetuitas poenarum inferni docet nos, quam horrendum sit in manus viventis Dei incidere. h)

d. *De Coelo.*

Q. *Quid est coelum?*

R. Coe-

IX. 42. *Vermis eorum non morietur*
Isai. LXVI. 24.

f) *Dives quervitur: crucior in hac flamma.*
Luc. XVI. 24. *Omnis dolor irruet*
super eum. Job. XX. 22.

g) *Qui poenas dabunt in interitu aeternas*
a facte Domini, et a gloria virtutis
ejus. 2. Thes. I. 9.

h) *Horrendum est incidere in manus De*
viventis. Hebr. X. 31.

R. Coelum est beatissima sanctorum habitatio, ubi Deus de suis fidelissimis famulis de facie ad faciem videndum praebet, et ipse eorum maximum est proemium.

Q. *Quis coelum ingreditur?*

R. Coelum ingreditur is, qui in gratia Dei ex hac vita discedit. a) Tum etiam is, qui pro suis peccatis, aut in hac, aut in altera vita fecit satis.

Q. *Est ne magnum in coelo gaudium?*

R. Gaudium in coelo est ita magnum, ut satis de eo dici non possit. b)

Q. *In quo consistit coeleste gaudium?*

R. Coeleste gaudium in eo consistit, videlicet: Electi.

I.

a) *Qui ad finem usque perseveraverit, hic salvus erit. Matth. X. 22.*

b) *Quod oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quae praeparavit Deus iis, qui diligunt illum. 1. Co II. 9. Tunc autem facie ad faciem videbimus Deum. Nunc cognosco ex parte: tunc autem cognoscam, sicut et cognitus sum 1. Corc XIII. 12.*

1. Deum facie ad faciem, ita, quemadmodum in se est, videbunt aeternum, diligunt, atque eo fruuntur. c)
2. Omni, quod modo cogitari potest, bono corporis, et animae abundabunt perpetim. d)
3. Ab omnibus etiam minutissimis malis liberabuntur. e)

Q.

-
- c) *Scimus, quoniam cum apparuerit, similes ei erimus, quoniam videbimus Deum, sicuti est. 1. Joan. III. 2.*
- d) *Benedictus Deus, et Pater Domini nostri Jesu Christi, qui secundum misericordiam suam regeneravit nos in spem vivam per resurrectionem Jesu Christi ex mortuis, in haereditatem incorruptibilem, et incontaminatam, et immarcescibilem conservatam in coelis in vobis. 1. Petr. I. 3. 4. 8. 9.*
- e) *Agnus, qui in medio throni est, reget illos, et deducet eos ad vitae fontes aquarum: et absterget Deus omnem lacrymam ab oculis eorum. Apoc. VII. 17. Absterget Deus omnem lacrymam*

Q. Dantur ne aliqui coelestis gaudii gradus?

R. Dantur aliqui coelestis gaudii gradus: quo quis plus boni in hac vita egit, eo etiam majore afficietur praemio. f)

Q. Consideratio coelestis gaudii quid nobis boni affert?

R. Consideratio coelestis gaudii docet nos:

i. Ferendas esse aduersitates, et labores omnes patienter; uerumnae siquidem hujus seculi nihil sunt, respectu

ab oculis eorum, et mors ultra non erit, neque luctus, neque clamor, neque dolor erit ultra, quia prima abierunt. Apoc. XXI. 4—6.

f) Qui parce seminat, parce et metet, et qui seminat in benedictionibus, de benedictionibus et metet. 2. Cor. IX. 6.

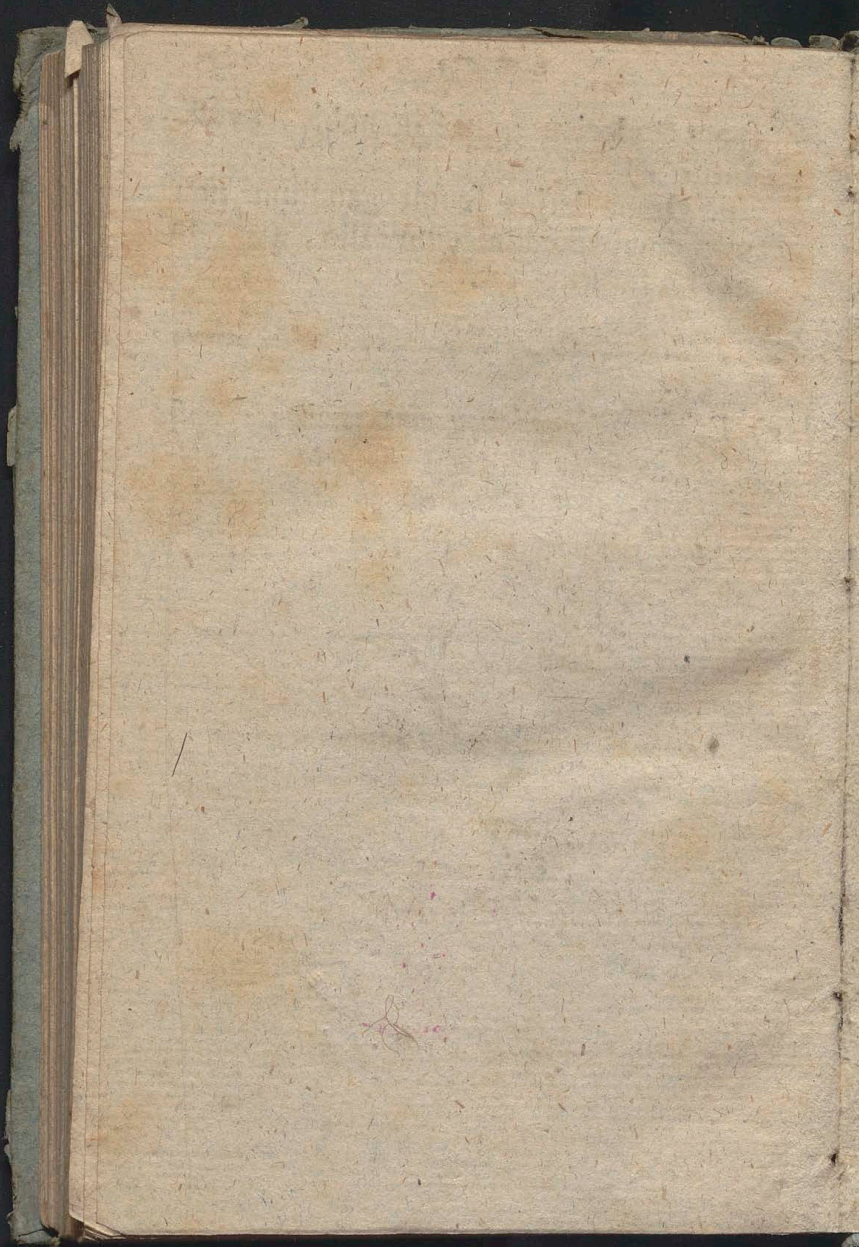
Alia claritas solis, alia claritas lunae, et alia claritas stellarum; stella enim a stella differt in claritate. Sic et resurrectio mortuorum. Seminatur in corruptione, surget in incorruptione. 1. Cor. XV. 41—42.

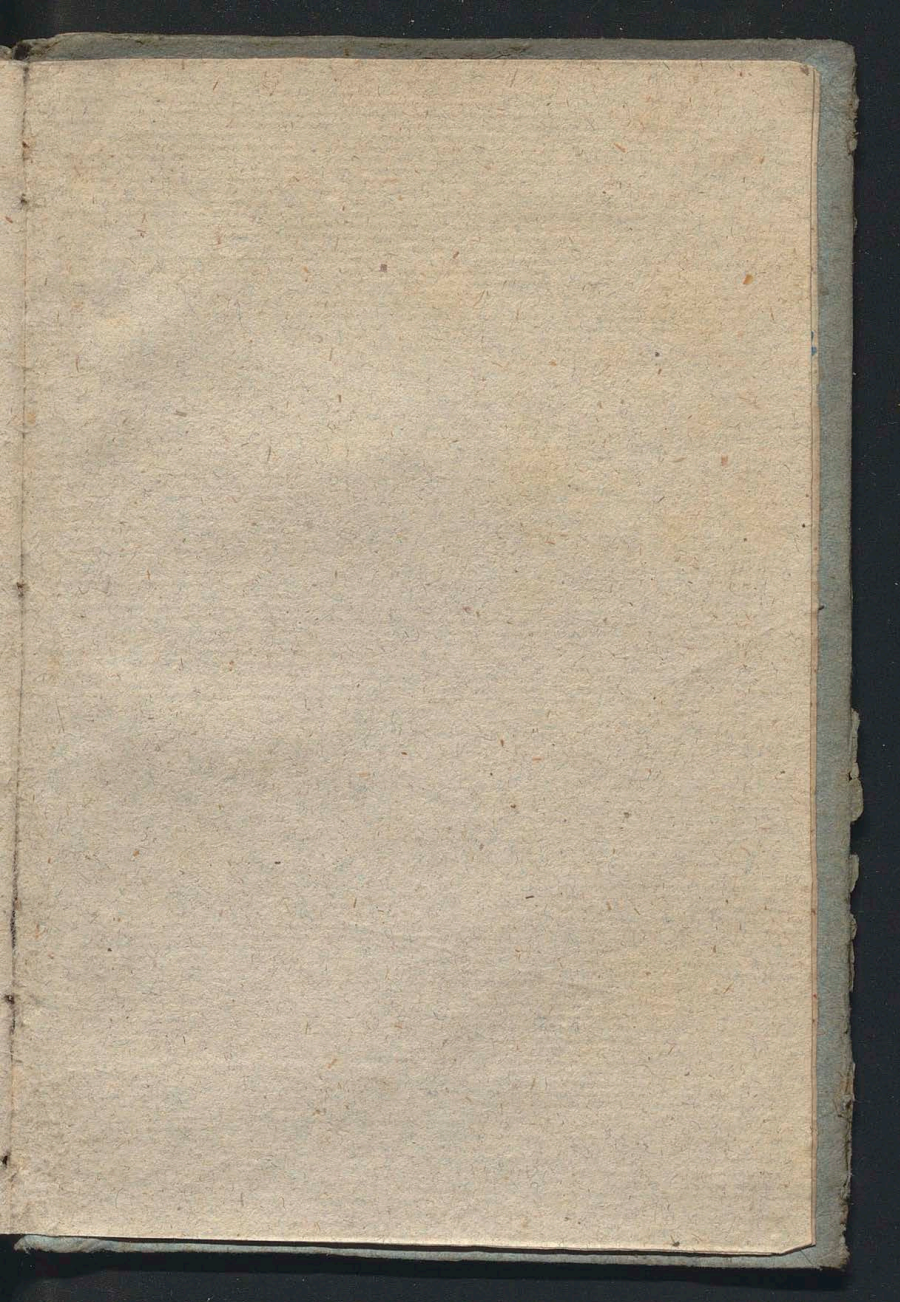
spæct = gloriæ , quæ in nobis revela-
bitur g)

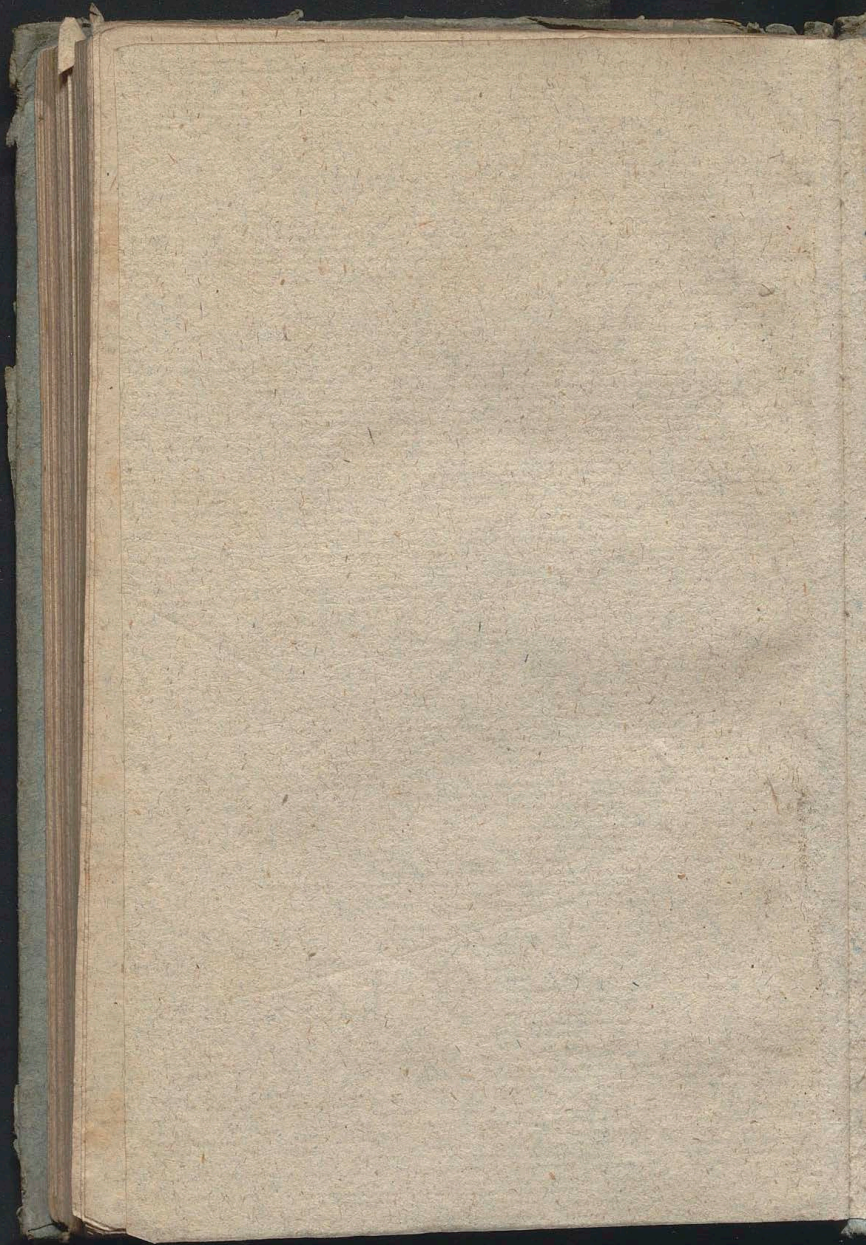
2. Omne hujus seculi gaudium non
esse comparandum cum illo, quod in
coelo futurum est.

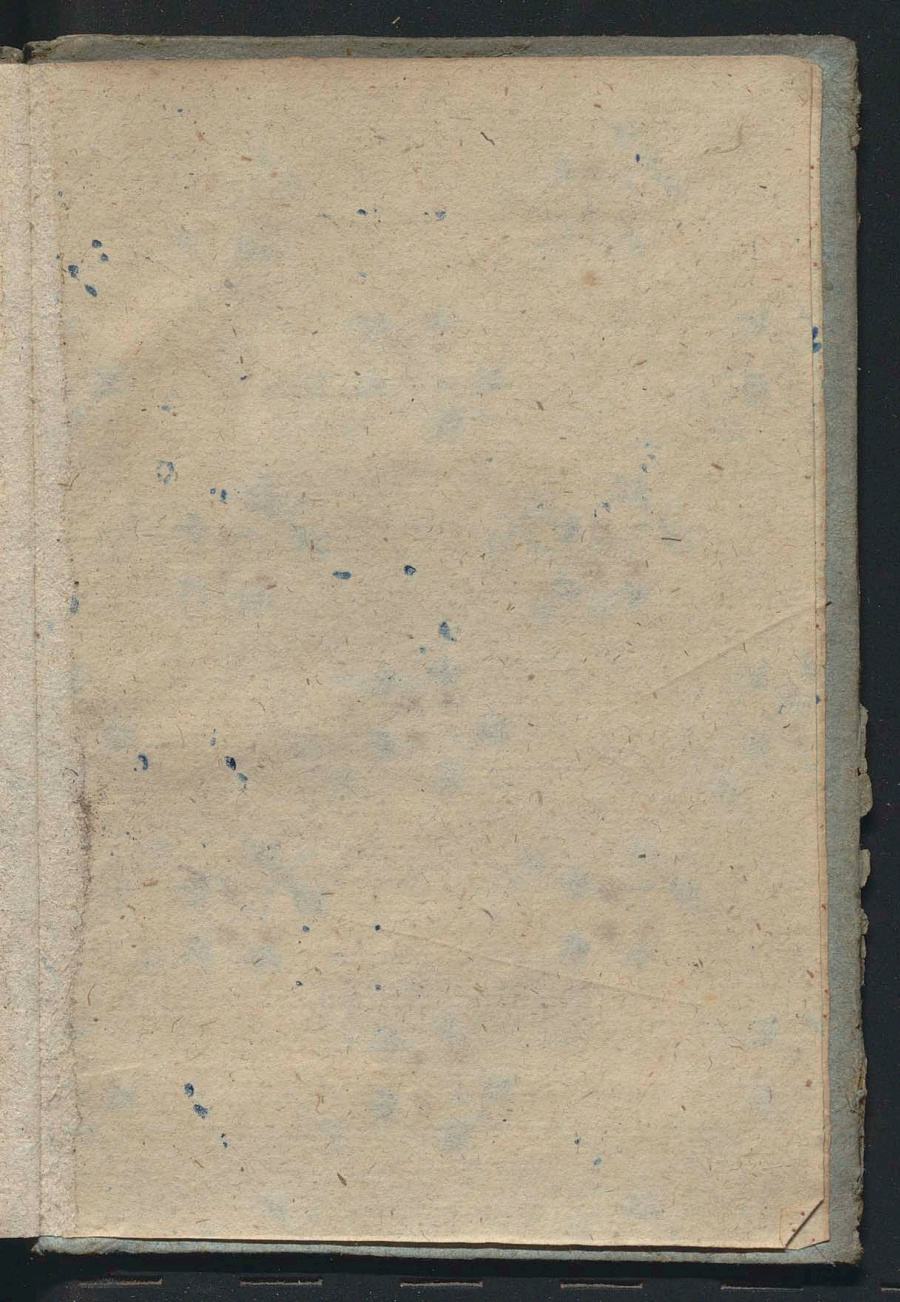
g) Existimo, quod non sint condignæ pas-
siones hujus temporis ad futuram glo-
riam, quæ revelabitur in vobis. Rom.
VIII. 18.

Biblioteka Jagiellońska

stdr0025511

